

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

*EVALUERING AF **FORSK**2015*

Forskning: Analyse og evaluering 3/2009

Udarbejdet af:

Center for Analyse og Evaluering

Udgivet af:

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Bredgade 43
1260 København K

Telefon: 33 92 97 00
Telefax: 33 32 35 01

Hjemmeside:
<http://www.vtu.dk>
E-post: vtu@vtu.dk

Publikationen udleveres
gratis, så længe lager haves,
ved henvendelse til:

Schultz Distribution
Herstedvang 10
2620 Albertslund

Telefon: 43 22 73 00
Telefax: 43 63 19 69

Hjemmeside:
<http://www.schultzboghandel.dk>
E-post: schultz@schultz-grafisk.dk

Publikationen kan også hentes
på initiativets hjemmeside:
<http://www.FORSK2015.dk> samt
på Forsknings- og Innovationsstyrelsens
hjemmeside: **<http://www.fi.dk>**

Layout: enteneller a/s
Tryk: Schultz Grafisk
1. oplag: 600
Trykt maj 2009

ISBN (trykt): 978-87-923-7274-1
ISBN (internet): 978-87-923-7275-8

Indhold

FORORD	3
1. INDLEDNING	4
2. KONKLUSION	7
3. FORMÅL MED EVALUERINGEN	13
3.1 Formål og indledning	14
3.2 Baggrund for initiativet	15
3.3 Kommissoriet for evalueringen	16
3.4 Opstilling af mål og succeskriterier for initiativet	17
3.5 Evalueringens afgrænsning	19
4. EVALUERINGENS DESIGN OG METODE	21
4.1 Evalueringsdesign	22
4.2 Evalueringsmetode	24
5. ET OVERBLIK OVER FORSK2015-PROCESSEN	27
6. ANALYSE AF FORSK2015-PROCESSENS ELEMENTER	31
6.1 Formålet med initiativet og processen	32
6.2 Kortlægningsfasen	35
6.3 Ekspertarbejdsgruppens tematisering	38
6.4 Den videre tematisering	50
6.5 Modtagelsen af kataloget	56
6.6 Katalogets anvendelse i finanslovsprocessen	61
6.7 Katalogets anvendelse hos interessenterne	64
7. SAMMENFATTENDE ANALYSE AF FORSK2015-INITIATIVET	67
7.1 Katalogets anvendelse og modtagelse	68
7.2 Katalogets basering på interessentinvolvering	71
7.3 Den samlede proces og de enkelte elementer	79
7.4 Resultater og ressourcer	82
BILAG 1: INTERVIEWPERSONER	88

Forord

Hvert år bruger samfundet en del af de offentlige forskningsmidler til strategisk forskning inden for særlige områder, som kan være drivkraft i den fortsatte velstandsudvikling eller løse væsentlige samfundsproblemer. Strategisk forskning er forskning inden for tematisk afgrænsede områder, der er prioriteret fra politisk side. Det kan eksempelvis være forskning inden for energi og miljøteknologi eller forebyggelse på sundhedsområdet.

I forbindelse med udmøntningen af globaliseringspuljen fra november 2006 vedtog forligspartierne (Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre) at igangsætte initiativet *Bedre grundlag for prioritering*. Formålet med initiativet var at skabe et bedre grundlag for at prioritere den strategiske forskning. I aftalen er der endvidere lagt op til, at initiativet skal gentages og hvert fjerde år munde ud i et fornyet beslutningsgrundlag for den politiske prioritering af midlerne til strategisk forskning på de kommende års finanslove.

Med FORSK2015-kataloget, der udkom den 21. maj 2008, er der taget et vigtigt skridt i retning af at forbedre grundlaget for den politiske prioritering af indsatsområderne for den strategiske forskning. FORSK2015-kataloget er udarbejdet af Forsknings- og Innovationsstyrelsen i tæt dialog med en række interessenter på Videnskabsministeriets område. Kataloget er resultatet af omfattende høringer, dialogprocesser og analyser, hvor ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre aktører fra store dele af samfundet har bidraget til at identificere de 21 mest løfterige forskningsområder for Danmarks fremtid.

I forbindelse med de politiske forhandlinger i efteråret 2008 om udmøntningen af globaliseringsreserven blev FORSK2015-kataloget brugt som

grundlag for at prioritere den strategiske forskning. I den forbindelse blev der bevilget midler til ti temaer fra FORSK2015-kataloget. Det afspejler, at kataloget allerede har tjent som grundlag for den politiske prioritering af strategiske forskningsmidler, og jeg forventer, at FORSK2015-kataloget også fremadrettet bruges som grundlag for den politiske prioritering af den strategiske forskning.

I forligskredsen er det besluttet, at samtlige globaliseringsinitiativer skal evalueres. I november 2008 bad Videnskabsministeriet derfor Teknologisk Institut om at evaluere initiativet *Bedre grundlag for prioritering*. Resultatet er denne evalueringsrapport, der overordnet konkluderer, at centrale interessenter på Videnskabsministeriets område mener, at initiativet har skabt et bedre grundlag for at prioritere den strategiske forskning. Samtidig har jeg hæftet mig ved, at evalueringen viser, at der er bred opbakning til at bruge FORSK2015-kataloget og til at arbejde videre med at forbedre prioriteringsgrundlaget for strategisk forskning.

Jeg håber på den baggrund, at denne evalueringsrapport kan bidrage til en konstruktiv dialog om, hvordan initiativet *Bedre grundlag for prioritering* kan styrkes yderligere, således at midlerne til strategisk forskning også fremover bliver prioriteret på et solidt og gennearbejdet grundlag.

Med venlig hilsen

Helge Sander
Minister for Videnskab, Teknologi og Udvikling

1. Indledning

Forligspartierne bag globaliseringsaftalen (Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre) vedtog i november 2006 at igangsætte initiativet *Bedre grundlag for prioritering*, der har til formål at skabe et bedre grundlag for prioriteringen af den strategiske forskning:

”Grundlaget for at identificere og prioritere indsatsområderne for den strategiske forskning kan forbedres. Der sker ikke en systematisk samlet kortlægning af vigtige forskningsmæssige behov og forskningsinstitutionernes forudsætninger for at løse dem.

Derfor skal der løbende foretages en kortlægning af de forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber og af de danske forskningsinstitutioners forudsætninger for at løse dem. Kortlægningen skal baseres på høringer, dialogprocesser med fx ministerier, institutioner og interesseorganisationer og udredninger. Kortlægningen skal hvert fjerde år munde ud i et katalog over vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning. Kortlægningen vil første gang blive foretaget med virkning fra 2008.”

Udmøntningen af initiativet resulterede i maj 2008 i et forslagskatalog (FORSK2015-kataloget) med 21 forslag til strategiske forskningstemaer. Forslagskataloget er resultatet af en omfattende kortlægning samt inddragelse af en bred kreds af samfundsaktører, herunder bl.a. ministerier, organisationer, forskere m.fl.

Teknologisk Instituts Center for Analyse og Erhvervsfremme fik i november 2008 i opdrag af Forsknings- og Innovationsstyrelsen at evaluere initiativet. Evalueringen skal forholde sig til, hvorvidt initiativet har resulteret i et bedre grundlag for prioritering af den strategiske forskning. Evalueringen skal derimod ikke undersøge eller diskutere forholdet mellem strategisk forskning og fri forskning eller forholdet mellem konkurrenceudsatte midler og basismidler.

Evalueringen skal i henhold til kommissoriet specifikt forholde sig til: initiativets overordnede målopfyldelse i forhold til at skabe et bedre prioriteringsgrundlag for strategisk forskning, forslagskatalogets anvendelse i finanslovsprocessen, interessenternes modtagelse af forslagskataloget, interessenternes oplevelse af involveringen, bredden i involveringen af interessenter, samt til tilrettelæggelsen af den samlede proces og de enkelte metodeelementer.

Evalueringen skal dokumentere virkninger og resultater i forhold til de mål og succeskriterier, der blev opstillet i forbindelse med gennemførelsen af initiativet. Evalueringens resultater skal indgå i det videre arbejde med at forbedre grundlaget for prioritering af strategisk forskning, men evalueringen skal ikke rumme specifikke anbefalinger hertil.

Evalueringen er baseret på skriftligt materiale, interview med 25 interessenter, herunder forskningsordførere, ministerier, interesseorganisationer og medlemmer af forskningsrådssystemet, samt en spørgeskemaundersøgelse til interessenter der har deltaget i mødeaktiviteter i forbindelse med initiativets gennemførelse. De interviewede interessenter har haft mulighed for at kommentere på interviewreferater og på brugen af interviewreferaterne i et udkast til evalueringsrapporten. Evalueringen er gennemført i perioden november 2008 til marts 2009.

Evalueringsrapporten er struktureret omkring 7 kapitler. Evalueringens hovedkonklusioner er præsenteret i kapitel 2. I kapitel 3 beskrives formålet med evalueringen og herunder baggrunden for initiativet. I kapitel 4 præsenteres evalueringens design og metode. I kapitel 5 gives som introduktion til analysen en oversigt over FORSK2015-processen og dens elementer. I kapitel 6 gives en analyse af processens elementer i kronologisk rækkefølge. I kapitel 7 gives en sammenfattende analyse af initiativet i forhold til initiativets mål og succeskriterier. Det bemærkes, at hovedkonklusionerne i kapitel 2 i meget vid udstrækning er baseret på delkonklusionerne i den sammenfattende analyse i kapitel 7.

2. Konklusion

Konklusion

Initiativet *Bedre grundlag for prioritering* (FORSK2015-initiativet) har til formål at skabe et bedre grundlag for prioriteringen af den strategiske forskning. Evalueringen viser samlet set, at initiativet er gennemført i overensstemmelse med initiativbeskrivelsen i globaliseringsaftalen, samt at hovedparten af interessenterne i evalueringen oplever, at initiativet har bidraget til at forbedre grundlaget for prioriteringen af den strategiske forskning. Hovedkonklusionen i evalueringen er således overordnet set positiv.

Evalueringen viser, at midlerne til strategisk forskning på finansloven for 2009-2010 falder inden for FORSK2015-forslagskatalogets rammer, og at kataloget er blevet anvendt i forbindelse med finanslovsforhandlingerne. Hovedparten af interessenterne oplever desuden, at kataloget giver et godt overblik over strategiske forskningstemaer, at kataloget adresserer væsentlige samfunds- og erhvervsbehov, og at kataloget generelt indeholder de rigtige temaer. Der er desuden blandt de interviewede stor opbakning til den tværfaglige tilgang i kataloget. Flere af de interviewede efterspørger dog samtidig i kataloget mere information, som kan lette prioriteringen mellem temaerne, herunder mere information om hvor Danmark står internationalt på de forskellige forskningsområder. Flere af de interviewede peger hertil på, at kataloget ikke indeholder radikalt nye forslag til forskningstemaer. Evalueringen viser videre, at kataloget i hovedsagen afspejler den forudgående proces, at flertallet af interessenterne i evalueringen er tilfredse med deres involvering i processen, samt at alle relevante interessenter i hovedsagen er blevet involveret.

Trods den overvejende positive oplevelse af kataloget og processen er mange af de interviewede ministerier, interesseorganisationer og forskningsrådsmedlemmer dog usikre på, hvor stor betydning kataloget vil få fremadrettet. Der er desuden flere af de interviewede, der peger på, at de afsatte strategiske forskningsmidler på finansloven for 2009-2010 ikke alene retfærdiggør den store proces. Hvis ressourceforbruget skal kunne retfærdiggøres, skal der med afsæt i FORSK2015-kataloget afsættes flere midler til strategisk forskning fremadrettet. Der er blandt de interviewede opbakning til at arbejde videre med at forbedre grundlaget for prioritering af strategisk forskning.

Katalogets anvendelse

Evalueringen viser, at forskningsordførerne er overvejende positive overfor, at man med kataloget har fået et bedre grundlag for prioriteringen af den strategiske forskning. Forslagskataloget har ifølge de interviewede forskningsordførere fungeret som en ramme for finanslovsforhand-

lingerne, hvor det har været med til at hegne drøftelserne ind. Det fremgår desuden af finansloven for 2009, at alle midlerne (100 pct.) til strategisk forskning er afsat inden for katalogets rammer. Halvdelen af midlerne var dog allerede afsat som følge af energiforliget. Det Strategiske Forskningsråd har efterfølgende brugt kataloget som afsæt for opslaget vedrørende strategiske forskningsmidler. Det kan således samlet konstateres, at forslagskataloget har tjent som grundlag for den politiske prioritering af strategiske forskningsmidler.

Mange af interessenterne finder i henhold til evalueringen samtidig, at man med forslagskataloget har fået et bedre prioriteringsgrundlag. Det Strategiske Forskningsråd er mest positiv, idet hovedparten finder, at prioriteringsgrundlaget er forbedret. For interesseorganisationerne er billedet også overvejende positivt. For ministerierne er billedet lidt mere blandet. Det Frie Forskningsråd er overvejende kritisk over for kataloget som prioriteringsgrundlag. Flere af de interviewede refererer specifikt til, at forslagskataloget er et godt alternativ til en mere

arbitrær politisk proces, som tidligere har karakteriseret prioriteringen af strategisk forskning. Der er dog ligeså mange af de interviewede, der peger på, at kataloget ikke grundlæggende kan ændre på de rationaler, som styrer den politiske udmøntning af forskningsmidler. Kataloget kan, som en af politikerne udtrykker det, "dæmme op for at det bliver det dagsaktuelle, der bestemmer udmøntningen af forskningsmidler, men man kan med kataloget ikke forhindre, at der fx, som det er sket, afsættes midler i et energiforlig, eller at politikerne forsøger at tiltrække midler til deres egne dagsordener".

Katalogets indhold

Forslagskataloget er blevet overvejende positivt modtaget af interessenterne. Når man ser på hovedparten af interessenternes møde med kataloget, tegnes et billede af, at kataloget adresserer reelle samfunds- og erhvervsbehov, at det i hovedsagen indeholder de rigtige temaer, og at temaerne generelt er langtidsholdbare. Der er desuden blandt de interviewede stor opbakning til den tværfaglige tilgang i kataloget. Det vinder opbakning hos nogle af de interviewede, at kataloget balancerer velstands- og velfærdspolitiske problemstillinger, mens andre finder, at kataloget burde have fokuseret mere snævert på velstandspolitiske problemstillinger, eller modsat have taget flere velfærdspolitiske problemstillinger med.

Evalueringen viser videre, at det blandt flere af de interviewede er oplevelsen, at katalogets indholdsmæssige nyhedsværdi og kvaliteter især ligger i bredden i forhold til at skabe overblik. Det er disses oplevelse, at kataloget afspejler den eksisterende viden om temaer, som er relevante for strategisk forskning, men samtidig at kataloget ikke bidrager med radikalt nye forslag til temaer. Der er heraf nogle af de interviewede, som giver udtryk for, at man med kataloget efter deres mening grundlæggende ikke har fået større indsigt i, hvor Danmark har strategiske forskningsbehov. Flere af de interviewede efterspørger desuden i kataloget mere information, som kan lette prioriteringen mellem temaerne. Flere af de interviewede peger således på, at der i kataloget kunne have været mere fokus på, hvad man kan opnå ved at øge indsatsen på et givet område, herunder hvad det er for potentialer og muligheder, de enkelte forskningsområder rummer. Flere af de interviewede efterspørger desuden i beskrivelsen af de enkelte temaer et stærkere internationalt perspektiv, herunder flere fakta om Danmarks internationale position på forskningsområderne.

Kataloget som resultat af interessentinvolvering

Evalueringen viser, at forslagskataloget i hovedsagen afspejler den forudgående proces. Dette bygger på, at interessenterne generelt har oplevet, at Videnskabsministeriet i processen har

behandlet de indkomne forslag og input loyalt, samt at interessenterne generelt oplever, at de kan genfinde dele af deres input senere i processen eller i forslagskataloget. Den tekstmæssige gennemgang af tre af temaerne i forslagskataloget (Intelligente samfundsløsninger, Bæredygtig transport og infrastruktur og Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer) understøtter desuden, at der er en sammenhæng bagud i processen. Evalueringen viser overordnet, at ekspertarbejdsgruppens arbejde har haft stor betydning for struktureringen af temaerne i kataloget, og at den efterfølgende proces med ministerier, interesseorganisationer og forskningsrådene har haft stor betydning for det konkrete indhold i de enkelte temaer. Den indledende kortlægning, hvor halvdelen af forslagene kom fra forskningsverdenen, har tjent som et udgangspunkt for dette arbejde.

Evalueringen viser videre, at hovedparten af interessenterne overordnet set har accepteret præmisserne for deres deltagelse, og at de er tilfredse med deres involvering og indflydelse i processen. Interesseorganisationerne og ministerierne har generelt accepteret præmisserne og er blandt interessenterne de mest positive, hvilket formentlig hænger sammen med, at de oplever at være blevet godt inddraget i hele processen. Det Strategiske Forskningsråd har været involveret i hele processen, men rådet havde ifølge de interviewede i udgangspunktet gerne set, at det – og ikke ministeriet – havde kørt processen.

Det kan være en af forklaringerne på, at rådet er lidt mindre positivt over for sin involvering i processen. Det Frie Forskningsråd har været kritisk over for initiativet, formentligt fordi rådet som udgangspunkt er kritisk over for strategisk forskning, ligesom rådet har ønsket en større grad af involvering i selve processen. Det Frie Forskningsråd er generelt kritisk over for sin involvering i processen. Flertallet af deltagerne i brugerpanelet har været tilfredse med deres deltagelse, men der er samtidig flere af deltagerne, som er kritiske i forhold til præmisserne for workshoppen og i forhold til deres egen deltagelse. Ekspertarbejdsgruppen har kun været utilfreds med de tidsmæssige rammer for arbejdet.

Evalueringen viser videre, at alle relevante interessenter i hovedsagen er blevet inddraget i processen, dog naturligvis således at graden af deres inddragelse har varieret. Det skal dog bemærkes, at det i internethøringen kun i begrænset omfang er lykkedes at involvere almindelige borgere, private virksomheder og offentlige institutioner som daginstitutioner, skoler mv. Offentlige forsknings- og uddannelsesinstitutioner mv. tegner sig i internethøringen for hovedparten af forslagene, og interesseorganisationerne for en mindre del. I forhold til den samlede proces har universiteterne (ledelserne) haft en begrænset rolle i processen, og politikerne har ikke været involveret i processen.

Den samlede proces og de enkelte elementer

Evalueringen peger på, at den samlede proces og den valgte metode har bidraget til at kvalificere og sikre konsensus om det endelige katalog og dets temaer. Flere af de interviewede peger på, at det har været det formentlig vigtigste resultat af processen. Den valgte metode har derimod, ifølge nogle af de interviewede, kun i begrænset omfang fremmet en international dimension i kataloget, ligesom den valgte metode ikke har givet radikalt nye forslag til strategiske forskningstemaer. I forhold til den samlede proces peger især interesseorganisationer og ministerier på, at de har oplevet processen som gennemsigtig, men der er samtidig flere af de interviewede som finder, at processen på visse punkter kunne have været mere gennemsigtig, særligt i forhold til ekspertarbejdsgruppens arbejde, og i forhold til processen med ministerier, interesseorganisationer og forskningsråd frem mod det endelige forslagskatalog.

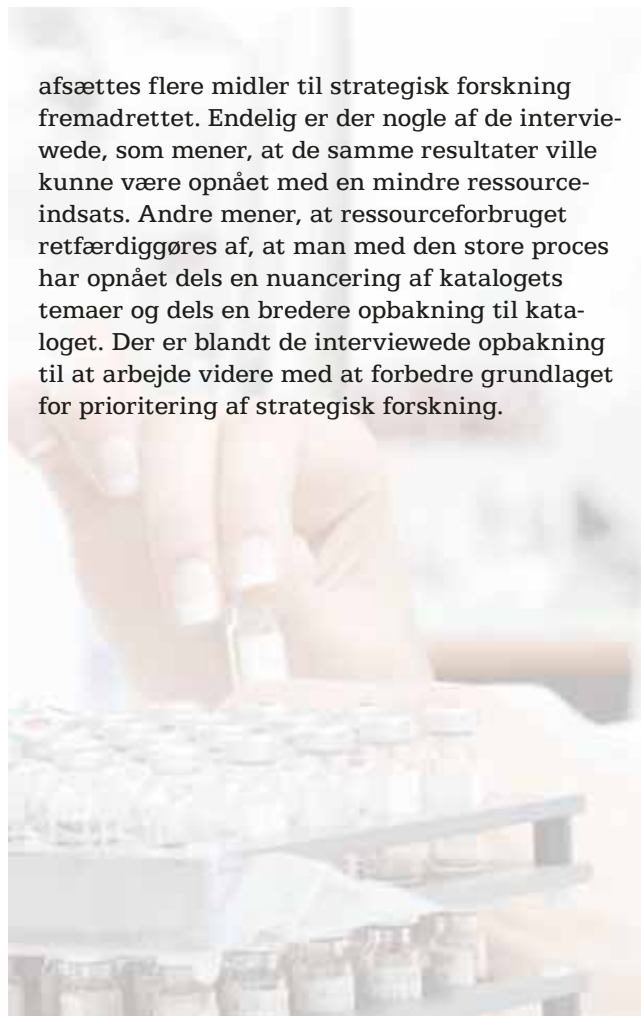
Evalueringen viser samlet set, at processens metodeelementer har bidraget til initiativets formål. Den indledende kortlægning har ifølge ekspertarbejdsgruppen givet et brugbart udgangspunkt for den videre proces. Det skal dog bemærkes, at de indkomne forslag i internethøringen ikke fordeler sig jævnt på forslagsstillinger og forskningstemaer, at kvaliteten af de ind-

komne forslag har været blandet, samt at OECD-horisontscanningen kun er blevet anvendt i begrænset omfang. Evalueringen viser videre, at ekspertarbejdsgruppen har arbejdet systematisk og loyalt med at strukturere kortlægningsmaterialet. Det er dog sket under snævre tidsmæssige rammer, ligesom ekspertarbejdsgruppen qua sin sammensætning og et varierende aktivitetsniveau blandt medlemmerne har haft en kompetencemæssig svaghed i forhold til det naturvidenskabelige/tekniske område. Med brugerpanelet er det lykkedes at involvere en bredere kreds i drøftelsen af strategisk forskning, og hovedparten af deltagerne er positive i forhold til deres deltagelse. Workshoppen fik dog ifølge nogle af de interviewede begrænset indflydelse på ekspertarbejdsgruppens endelige forslag, hvilket understøttes af en tekstmæssig sammenligning af ekspertarbejdsgruppens udkast og endelige forslag. Dialogmøderne med ministerier og interesseorganisationer har sikret en bred høring om katalogets temaer, mens møderne med forskningsrådene har medvirket til at gøre katalogets temaer bedre egnede for en strategisk forskningsindsats.

Resultater og ressourcer

Evalueringen viser, at der på finansloven for 2009-2010 inden for rammerne af forslagskataloget er afsat en milliard kroner til strategisk forskning, og at forligskredsen finder, at kataloget fremadrettet udgør et væsentligt grundlag for prioriteringen af strategiske forskningsmidler. Det Strategiske Forskningsråd har desuden lavet sit opslag med afsæt i kataloget. Disse forhold taler for, at kataloget får en betydning, som rækker flere år ud i fremtiden. Mange af de interviewede ministerier, interesseorganisationer og forskningsrådsmedlemmer er dog usikre på, hvor stor betydning kataloget vil få fremadrettet. Det vil efter disses mening fortsat være andre forhold end kataloget, som vil afgøre udmøntningen af strategiske forskningsmidler, og det er usikkert om kataloget vil blive brugt fremadrettet i forbindelse med finanslovsforhandlingerne. Der er ifølge de interviewede desuden en risiko for, at den strategiske forskning og kataloget – hvis ikke man holder debatten om strategisk forskning levende – drukner i debatten om strategisk forskning og fri forskning. Flere af de interviewede giver desuden udtryk for, at de strategiske forskningsmidler, som er afsat på finansloven for 2009-2010, ikke alene retfærdiggør ressourceforbruget i processen. Hvis ressourceforbruget skal kunne retfærdiggøres, skal der med afsæt i FORSK2015-kataloget

afsættes flere midler til strategisk forskning fremadrettet. Endelig er der nogle af de interviewede, som mener, at de samme resultater ville kunne være opnået med en mindre ressourceindsats. Andre mener, at ressourceforbruget retfærdiggøres af, at man med den store proces har opnået dels en nuancering af katalogets temaer og dels en bredere opbakning til kataloget. Der er blandt de interviewede opbakning til at arbejde videre med at forbedre grundlaget for prioritering af strategisk forskning.

3. Formål med evalueringen

3.1 Formål og indledning

Forsknings- og Innovationsstyrelsen (FI) har gennemført initiativet *Bedre grundlag for prioritering*, der har til formål at skabe et solidt grundlag for prioritering af den strategiske forskning. I maj 2008 udkom forslagskataloget FORSK2015, som indeholder 21 forslag til strategiske forskningstemaer.

Forsknings- og Innovationsstyrelsen bad i november 2008 Teknologisk Instituts Center for Analyse og Erhvervsfremme (evaluator) om at evaluere initiativet *Bedre grundlag for prioritering* (FORSK2015-initiativet). Formålet med evalueringen er at dokumentere virkning og resultater i forhold til de mål og succeskriterier, som blev opstillet i forbindelse med gennemførelse af initiativet.

3.2 Baggrund for initiativet

FORSK2015-initiativet har sit afsæt i regeringens globaliseringsstrategi fra april 2006, hvoraf det i kapitlet "Mere konkurrence og bedre kvalitet i den offentlige forskning" fremgår, at der skal skabes et bedre grundlag for at prioritere den strategiske forskning:

"Det er vigtigt, at en stor del af de offentlige forskningsmidler bruges strategisk til forskning inden for særlige områder, som kan være drivkraft i den fortsatte velstandsudvikling eller løse væsentlige samfundsproblemer. En større andel af de offentlige forskningsmidler skal gå til strategisk forskning, og grundlaget for at prioritere midlerne skal forbedres. Det gælder både inden for grundforskningen og den anvendte forskning. Der skal løbende gennemføres en bred kortlægning af de forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber. Udbud af strategisk forskning skal i højere grad indeholde krav om privat medfinansiering" (s. 78)

"Bedre grundlag for at prioritere: Der skal løbende gennemføres en bred kortlægning af de forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber, og af danske forskningsinstitutioners forudsætninger for at løse dem. Kortlægningen skal baseres på omfattende høringer, dialogprocesser og analyser, hvor ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre relevante aktører

inddrages. Kortlægningen skal hvert fjerde år munde ud i et katalog over vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning. Kortlægningen skal styrke grundlaget for den politiske prioritering af strategisk forskning." (s. 78)

Det fremgår i forlængelse heraf i "Aftale mellem regeringen og Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om udmøntning af globaliseringspuljen" fra november 2006, at:

"Grundlaget for at identificere og prioritere indsatsområderne for den strategiske forskning kan forbedres. Der sker ikke en systematisk samlet kortlægning af vigtige forskningsmæssige behov og forskningsinstitutionernes forudsætninger for at løse dem.

Derfor skal der løbende foretages en kortlægning af de forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber og af de danske forskningsinstitutioners forudsætninger for at løse dem. Kortlægningen skal baseres på høringer, dialogprocesser med fx ministerier, institutioner og interesseorganisationer og udredninger. Kortlægningen skal hvert fjerde år munde ud i et katalog over vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning. Kortlægningen vil første gang blive foretaget med virkning fra 2008." (s. 22-23)

3.3 Kommissoriet for evalueringen

Det fremgår af kommissoriet, at evalueringen inden for det overordnede formål skal fokusere på følgende temaer:

De enkelte metodeelementer og den samlede proces

Evalueringen skal analysere, hvorvidt de enkelte metodeelementer der har været taget i anvendelse i løbet af initiativets gennemførelse (internethøring, ekspertarbejdsgruppeproces, brugerpanel, dialogmøder etc.), har bidraget konstruktivt i forhold til initiativets formål og i forhold til at sikre anvendeligheden af, og opbakningen til, det endelige FORSK2015-forslagskatalog. Temaet er relevant for alle interessentgrupper, der har deltaget i FORSK2015-processen.

Initiativets dækningsgrad

Evalueringen skal analysere, hvorvidt relevante parter er blevet hørt i initiativets kortlægningsfase, herunder at belyse spredning og dækningsgrad i relation til de personer, der indgav bidrag i den offentlige høring. Endvidere skal evalueringen analysere, hvorvidt relevante interessenter er blevet hørt i initiativets øvrige faser fx i forbindelse med dialogmøderne og i forhold til at kortlægge danske forskningsmæssige forudsætninger for at løfte de endelige 21 temaer. Temaet er

relevant for alle interessentgrupper, der har deltaget i FORSK2015-processen.

Oplevelsen af inddragelse i processen

Med FORSK2015 er det første gang, at interessenter på Videnskabsministeriets område systematisk er blevet inddraget i udarbejdelsen af et prioriteringsgrundlag for strategisk forskning. Derfor skal evalueringen analysere, hvordan de forskellige interessenter har oplevet deres inddragelse i FORSK2015-processen (internethøring, workshopdeltagelse, møder i ministeriet etc.). Herunder hvorvidt de involverede interessenter har fundet, at kommunikationen i løbet af initiativets udmøntning (e-mails, hjemmeside etc.) har været relevant og dækkende. Temaet er relevant for alle interessentgrupper, der har deltaget i FORSK2015-processen.

2.4 Det endelige forslagskatalog

Evalueringen skal undersøge, hvordan forslagskataloget er blevet modtaget af centrale interessenter på Videnskabsministeriets område (politiske ordførere, medlemmer af Folketingets Udvalg for Videnskab og Teknologi, de øvrige ministerier, Danske Universiteter, branche- og interesseorganisationer, Det Strategiske Forskningsråd etc.). Evalueringen skal belyse modta-

genes opfattelse af forslagskatalogets kvalitet, dvs. opfattelse af indholdet i kataloget og af formatet, samt modtagernes opfattelse af forslagskatalogets anvendelighed i forhold til tidligere prioriteringsgrundlag. Herunder hvorvidt centrale interessenter finder, at FORSK2015-forslagskataloget er relevant for og kan finde anvendelse i deres organisationer/institutioner.

Forslagskatalogets bidrag til finanslovsprocessen

Det har været formålet med udarbejdelsen af FORSK2015-kataloget, at det skal anvendes aktivt i forbindelse med forhandlingerne om indsatsområderne for strategisk forskning i forbindelse med finanslovsforhandlingerne 2009. Evalueringen skal dokumentere anvendelsen af kataloget i finanslovsprocessen. Anvendelse af kataloget i finanslovsprocessen operationaliseres af FI således, at mindst 75 procent af de midler, der bevilliges til strategisk forskning på finansloven, skal udmøntes med udgangspunkt i katalogets temaer. Derudover skal evalueringen belyse, hvorvidt forslagskataloget er blevet anvendt i arbejdet med ministeriernes og de politiske partiers indspil til finansloven.

3.4 Opstilling af mål og succeskriterier for initiativet

Forsknings- og Innovationsstyrelsen har ikke i forbindelse med initiativets tilrettelæggelse, planlægning og implementering opstillet mere specifikke mål og succeskriterier for initiativet, end de som er angivet i aftaleteksten ovenfor.² Evaluators har derfor til brug for evalueringen, i samarbejde med Forsknings- og Innovationsstyrelsen, opstillet målsætning, mål og succeskriterier for initiativet. Mål og succeskriterierne er udformet på baggrund af dels aftaleteksten og dels kommissoriet for evalueringen.

3.4.a Målsætningen med FORSK2015-initiativet

Det overordnede mål med FORSK2015-initiativet er, med afsæt i globaliseringsstrategien og aftaleteksten, formuleret som:

- Den strategiske forskning skal ske inden for særlige områder, der kan være drivkraft i den fortsatte velstandsudvikling eller løse væsentlige samfundsproblemer
- Der skal i forlængelse heraf tilvejebringes et bedre grundlag for at identificere og prioritere indsatsområderne for den strategiske forskning.

3.4.b Specifikke mål for FORSK2015-initiativet

Der opstilles, med afsæt i globaliseringsstrategien og aftaleteksten, fire mål for FORSK2015-initiativet:

- Der skal ske en bred, samlet og systematisk kortlægning af samfunds- og erhvervsmæssige forskningsbehov, og af danske forskningsinstitutioners forudsætninger for at løse dem
- Kortlægningen skal baseres på omfattende høringer, dialogprocesser og analyser, hvor ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre relevante aktører inddrages
- Kortlægningen skal munde ud i et katalog over vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning
- Kortlægningen skal styrke grundlaget for den politiske prioritering af strategisk forskning.

3.4.c Succeskriterier for FORSK2015-initiativet

Der er i forlængelse af de overordnende målsætninger, og de mere specifikke mål, opstillet følgende succeskriterier for initiativet:

- Kortlægningen skal ske efter en samlet og systematisk tilgang, som muliggør udpegnin-gen af forskningsområder på et kvalificeret grundlag
- Alle relevante parter skal være blevet ind-draget i forbindelse med udarbejdelsen af FORSK2015-processen
- De involverede interessenter skal opleve, at inddragelsen har været systematisk, gennem-sigtig og fair, samt at præmisserne for delta-gelse har været tydelige og acceptable
- Det endelige katalog skal være tro over for og afspejle de input og bidrag, som er kommet i den forudgående proces
- Forslagene i kataloget skal adressere lang-tidsholdbare samfunds- og erhvervsmæssige væsentlige problemstillinger som er forsk-ningsrelevante
- Forslagene i FORSK2015-kataloget skal være egnede for politisk prioritering
- Forslagene skal være anvendt aktivt af forligs-partierne i forbindelse med finanslovsforhand-lingerne 2009
- Mindst 75 pct. af de midler, der bevilges til strategisk forskning på finansloven, skal udmøntes med udgangspunkt i katalogets temaer.

3.5 Evalueringens afgrænsning

Der er indledningsvis foretaget en række afgrænsninger af evalueringens formål og fokus. Først og fremmest sker evalueringen ud fra den grundlæggende præmis, at der skal prioriteres midler til strategisk forskning, og at initiativet i forlængelse heraf handler om, hvordan man sikrer det bedst mulige prioriteringsgrundlag. Det vil sige, at balancen og grænsedragningen mellem fri forskning og strategisk forskning ikke er et emne for evalueringen. Ud over denne generelle afgrænsning er evalueringen afgrænset på fire specifikke områder:

- **Tidsmæssig afgrænsning:** Evalueringen er tidsmæssigt afgrænset til perioden fra initiativets vedtagelse i november 2006 til tidspunktet for evalueringens afslutning i marts 2009. Det Strategiske Forskningsråds udmøntning af de strategiske forskningsmidler på FL09 er ikke omfattet af evalueringen. Det samme gælder udmøntningen af strategiske forskningsmidler på FL10 og fremefter.
- **Eksterne forhold:** Evalueringen vedrører ikke interne forhold til Videnskabsministeriet, men alene de eksterne interessenters opfattelse af processen, kataloget og den efterfølgende politiske proces. Videnskabsministeriets embedsmænd er ikke blevet interviewet til denne evaluering.
- **Dansk kontekst:** Evalueringen er afgrænset til en dansk kontekst. Det vil sige, at evalueringen ikke rummer mulighed for at perspektivere det danske FORSK2015-initiativ i forhold til lignende initiativer i udlandet.
- **Initiativets virkning og resultater:** Evalueringen skal dokumentere virkninger og resultater i forhold til de mål og succeskriterier, der blev opstillet i forbindelse med gennemførelsen af initiativet. Evalueringens resultater skal indgå i det videre arbejde med at forbedre grundlaget for prioritering af strategisk forskning men skal ikke rumme specifikke anbefalinger hertil.

4. Evalueringens design og metode

4.1 Evalueringsdesign

Formålet med evalueringen er at dokumentere virkning og resultater i forhold til initiativets mål og succeskriterier, jf. afsnit 3. Succeskriterierne er desuden knyttet sammen med evalueringens analysespørgsmål. Der er i evalueringsdesignet hertil tilføjet en ekstra dimension om initiativets forankring hos de centrale interessenter.

Skema 1: Mål og succeskriterier for FORSK2015

Tema	Mål	Succeskriterier	Analysespørgsmål
Metode	Der skal ske en bred, samlet og systematisk kortlægning af samfunds- og erhvervsmæssige forskningsbehov, og af danske forskningsinstitutioners forudsætninger for at løse dem.	<ul style="list-style-type: none"> Kortlægningen skal ske efter en samlet og systematisk tilgang, som muliggør udpegningen af forskningsområder på et kvalificeret grundlag. 	<ul style="list-style-type: none"> Har processen samlet set bidraget til at indfri målet? Har de enkelte metodeelementer bidraget til at skabe et bedre prioriteringsgrundlag? Har ressourcerne været anvendt effektivt i forhold til at opnå målet?
Involvering	Kortlægningen skal baseres på omfattende høringer, dialogprocesser og analyser, hvor ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre relevante aktører inddrages.	<ul style="list-style-type: none"> Alle relevante parter skal være blevet inddraget i forbindelse med FORSK2015-processen De involverede interessenter skal opleve, at inddragelsen har været systematisk, gennemsigtig og fair samt at præmisserne for deltagelse har været tydelige og acceptable Det endelige katalog skal være tro overfor og afspejle de input og bidrag, som er kommet i den forudgående proces. 	<ul style="list-style-type: none"> Hvilke parter er blevet hørt i processen, herunder i forbindelse med den indledende kortlægning? Hvordan har interessenterne oplevet deres involvering i processen? Afspejler kataloget den forudgående proces?
Modtagelse	Kortlægningen skal munde ud i et katalog over vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning.	<ul style="list-style-type: none"> Forslagene i kataloget skal adressere langtidsholdbare samfunds- og erhvervsmæssige væsentlige problemstillinger som er forskningsrelevante Forslagene i FORSK2015-kataloget skal være egnede for politisk prioritering. 	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan er kataloget blevet modtaget af de centrale interessenter?
Anvendelse	Kortlægningen skal styrke grundlaget for den politiske prioritering af strategisk forskning.	<ul style="list-style-type: none"> Forslagene skal være anvendt aktivt af forligspartierne i forbindelse med finanslovsforhandlingerne 2009 Mindst 75 pct. af de midler, der bevilges til strategisk forskning på finansloven, skal udmøntes med udgangspunkt i katalogets temaer. 	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan er kataloget blevet anvendt i forbindelse med finanslovsforhandlingerne, og hvilken betydning vil det få fremadrettet?
Forankring	Resultatet af FORSK2015-processen skal forankres hos de centrale interessenter på forskningsområdet.	<ul style="list-style-type: none"> Centrale interessenter, herunder bl.a. universiteterne, skal opleve, at forskningskataloget er relevant for dem, og at det kan finde anvendelse i deres organisationer/institutioner som afsæt for egne strategiske prioriteringer. 	<ul style="list-style-type: none"> I hvilket omfang er kataloget blevet forankret hos centrale interessenter?

4.2 Evalueringsmetode

4.2.a Interview

Der er gennemført i alt 25 interviews med centrale interessenter i processen, herunder repræsentanter for forskningsrådssystemet, ministerierne, interesseorganisationerne, ekspertarbejdsgruppen samt med forligskredsens forskningsordførere. En liste over samtlige interviewpersoner er angivet i bilag 1.

Interviewene er gennemført i januar og februar 2009. Interviewene er gennemført som semi-strukturerede interviews efter en forud fastlagt interviewguide. Interviewene er gennemført som ansigt-til-ansigt interviews, og de har typisk været af en times varighed. Der er for alle interviews blevet udarbejdet interview-referater. De interviewede har efterfølgende haft mulighed for at kommentere på interview-referaterne, og senere på brugen af interview-referaterne i et udkast til evalueringsrapporten.

Resultatet af interviewundersøgelsen gengives i evalueringen, i hovedreglen som udsagn og citater. Disse gengives som udgangspunkt altid i anonymiseret form, dog således at det som hovedregel fremgår, hvorvidt de tilskrives fx et medlem af forskningsrådene, en interesseorganisation, et ministerium eller lign.

4.2.b Minitелефонinterview

Der er gennemført 15 minitелефонinterview med forslagsstillere fra den indledende internethøring. Interviewene er gennemført på 4-6 minutter. Formålet med interviewene har været at få viden om, hvor forslagsstillerne har fået information om internethøringen, hvor lang tid de har brugt på at skrive og indsende deres forslag, og hvilken indflydelse de som forslagsstillere oplever at have fået. Der er tale om en lille stikprøve på ca. 4 pct. af de i alt 432 indkomne svar i internethøringen, hvorfor resultaterne skal tolkes med varsomhed.

4.2.c Spørgeskemaundersøgelsen

Der er i forlængelse af interviewundersøgelsen gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt de mere end hundrede interessenter, som har deltaget i mødeaktiviteter i forbindelse med processen.

Spørgeskemaundersøgelsen omfatter alle de ministerier, der har været involveret i processen, en række interesseorganisationer, deltagerne i brugerpanelet, medlemmerne af Det Strategiske Forskningsråd og Det Frie Forsk-

ningsråd, samt medlemmerne af ekspertarbejdsgruppen. En oversigt over interessenterne kan findes bagerst i FORSK2015-kataloget.

Formålet med spørgeskemaundersøgelsen har været at kvantificere de kvalitative udsagn, som er fremkommet i interviewundersøgelsen. Det er således i høj grad de samme problemstillinger og spørgsmål, som indgår både i interviewundersøgelsen og i spørgeskemaundersøgelsen.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført i februar 2009. Undersøgelsen er gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse, hvor skemaet er udsendt per e-mail, og hvor der senere er fulgt op med en rykker per e-mail. Endelig er der foretaget en telefonisk rykker.

Der er samlet set i spørgeskemaundersøgelsen opnået en svarprocent på 63 pct. Den laveste svarprocent er opnået blandt deltagerne i brugerpanelet (49 pct.), mens svarprocenten i alle øvrige grupper er over 60 pct., og i en enkelt gruppe over 80 pct. I tabel 1 er totalpopulationen, antallet af besvarelser og svarprocenten angivet dels for den samlede population, dels for de enkelte grupperinger. Der vurderes inden for de enkelte grupper ikke at være

væsentlige forskelle i fordelingen af de, som har svaret, og de som ikke har svaret. Af de i alt 77 besvarelser har 40 knyttet skriftlige kommentarer til deres var. Svarprocenten i undersøgelsen vurderes som meget tilfredsstillende.

Tabel 1: Spørgeskemaundersøgelse (svarprocenter)

	Antal besvarelser	Population	Svarprocent
Samlet ¹	77	122	63 pct.
Det Strategiske Forskningsråd	10	14	71 pct.
Det Frie Forskningsråd	12	18	67 pct.
Ministerier	14	16	88 pct.
Organisationer	18	23	78 pct.
Brugerpanel	26	53	49 pct.
Ekspertarbejdsgruppen	6	8	75 pct.

Note: 1) Summen af de enkelte grupper svarer ikke til totalen, hvilket skyldes at nogle af organisationerne er talt med både under "organisationer" og under "brugerpanel".

4.2.d Skriftligt materiale

Evaluator har som led i analysen haft adgang til det skriftlige materiale, som er tilvejebragt som led i processen, herunder det endelige FORSK2015-katalog, ekspertarbejdsgruppens katalog med 31 temaer og med 42 temaer, samt det bagvedliggende kortlægningsmateriale, herunder OECD-horisontscanning, de 432 forslag fra internethøringen samt ministeriernes forslag.

Evaluator har herudover haft adgang til referater af ekspertarbejdsgruppens møder, af workshoppen på Vilvorde, af dialogmøderne med interesseorganisationer og ministerier, og af DFF workshoppen, samt af de høringssvar, der er kommet ind fra ministerier, interesseorganisationer og forskningsråd.

Evaluator har inddraget dette materiale i evalueringen, hvor det har været relevant, og har herudover specifikt gennemført tre analyser på det skriftlige materiale:

- Evaluator har foretaget en tekstanalyse af teksten i Aftaler om Finansloven for 2009 og af teksten i FORSK2015-kataloget, for at afdække i hvilket omfang resultatet på FL09 tager afsæt i FORSK2015-kataloget.

- Evaluator har for tre af de 21 temaer i FORSK2015-kataloget (Intelligente samfundsløsninger, Bæredygtig transport og infrastruktur og Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer) foretaget en tekstanalyse af sammenhængen bagud i processen i forhold til hhv. ekspertarbejdsgruppens katalog med 31 temaer, til ekspertarbejdsgruppens katalog med 42 temaer, samt yderligere bagud til det bagvedliggende kortlægningsmateriale, herunder OECD-horisontscanningen, de 432 forslag fra internethøringen samt ministeriernes forslag. Formålet med analysen har været at afdække i hvilket omfang temaerne i det endelige katalog afspejler den forudgående proces.
- Evaluator har foretaget en kategorisering af de 432 forslag fra internethøringen med hensyn til tema (kategoriseret i forhold til de seks hovedtemaer i FORSK2015) og forslagsstiller. Formålet med kategoriseringen er at afdække bredden i den indledende internethøring.

5. Et overblik over FORSK2015-processen

Et overblik over FORSK2015-processen

FORSK2015-processen blev sat i gang som følge af globaliseringsaftalen fra november 2006. Videnskabsministeriet planlagde processen i første halvdel af 2007, og der blev i den forbindelse bl.a. afholdt en række møder med de andre ministerier. Der blev i forhold til tilrettelæggelsen af processen desuden indhentet erfaringer fra bl.a. Nederlandene og Storbritannien.³ Den offentlige proces løber fra sommeren 2007 og kan opdeles i tre faser: fase 1 (kortlægning), fase 2 (identifikation af temaer) og fase 3 (det endelige katalog), jf. figur 1. Processen sluttede med offentliggørelsen af FORSK2015-kataloget i maj 2008. Der kan herefter tilføjes en fjerde fase, som handler om katalogets anvendelse, og som efter planen rækker flere år frem i tiden, men som i forbindelse med evalueringen afgrænses til februar 2009.

I første fase blev der foretaget en bred kortlægning af de strategiske forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber. Kortlægningen blev gennemført fra marts til oktober 2007. Indledningsvis gennemførte OECD

en international horisontscanning af nyere ekspertudredninger og analyser, internationale tænketanke og teknologiske fremsyn samt internationale og nationale rapporter, strategier og handlingsplaner. Horisontscanningen resulterede i 125 bud på vigtige udviklingstendenser og samfundsudfordringer. Det næste trin bestod af offentlig internethøring, hvor alle kunne pege på væsentlige forskningsbehov og -temaer i Danmark. Høringen resulterede i yderligere 366 forslag fra borgere, virksomheder, forskere, universiteter og organisationer. Hertil blev der indsendt yderligere 66 forslag uden for format. Der blev således modtaget i alt 432 forslag i internethøringen. Herudover blev der indhentet 90 forslag fra andre ministerier.

I anden fase af FORSK2015 analyserede en uafhængig ekspertarbejdsgruppe de indkomne bidrag og horisontscanningen fra OECD. Ud fra kortlægningsmaterialet identificerede gruppen 42 forslag til strategiske forskningstemaer, som dannede udgangspunkt for en workshop med et brugerpanel bestående af repræsentanter for

erhvervslivet, den offentlige sektor og det civile samfund. Efter workshoppen færdiggjorde ekspertarbejdsgruppen sit endelige forslag til i alt 31 strategiske forskningstemaer umiddelbart før udgangen af 2007.

I den tredje fase dannede ekspertarbejdsgruppens forslag udgangspunkt for en dialog med organisationer, ministerier og forskningsråd. Dialogen resulterede i formuleringen af de 21 forslag til strategiske forskningstemaer, der indgår i det endelige FORSK2015-katalog. Kataloget har efter offentliggørelsen skullet tjene som inspiration for og input til den politiske proces i forbindelse med forhandlingerne om finansloven for 2009, samt for de kommende finanslovsforhandlinger.

Det er planen, at initiativet *Bedre grundlag for prioritering* skal fortsætte frem til 2012, hvor der ifølge globaliseringsaftalen fra 2006 skal foreligge et nyt grundlag for prioritering af den strategiske forskning.

3. For Nederlandene se: <http://www.horizonscan.nl/> og for Storbritannien se: <http://www.sigmascan.org/>

Figur 1: Overblik over FORSK2015-processen

Fase	Proces	Resultat	Interessenter
<p>SEP07</p> <p>Fase: 1 Kortlægning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • OECD - international horisontscanning • Offentlig internethøring for alle interesserede • Indspil fra ministerier 	<ul style="list-style-type: none"> • 125 tendenser og udfordringer • 432 forslag til temaer fra borgere, universiteter, organisationer mv. • 90 forslag fra ministerier 	<p> Alle aktører med interesse i strategisk forskning har kunnet deltage via internet</p>
<p>DEC07</p> <p>Fase: 2 Identifikation af temaer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uafhængig ekspertgruppe analyserede materialet fra fase 1 • Workshop med brugerpanel om ekspertgruppens forslag • Ekspertgruppen reviderede forslaget på baggrund af input 	<ul style="list-style-type: none"> • 42 forslag til strategiske forskningstemaer • Ideer og input til videre arbejde • 31 forslag til strategiske forskningstemaer 	<p> FORSK2015 Ekspertarbejdsgruppen (8)</p> <p> FORSK2015 Brugerpanel (53)</p>
<p>MAJ08</p> <p>Fase: 3 Endeligt forslag</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dialog med organisationer, ministerier og forskningsråd 	<ul style="list-style-type: none"> • 21 forslag til strategiske forskningstemaer 	<p> Det Strategiske Forskningsråd (14)</p> <p> Det Frie Forskningsråd (18)</p> <p> FI's kontakter i ministerierne (16)</p> <p> Branche- og interesseorganisationer (23)</p> <p> Formanden for foreningen Danske Universiteter (1)</p>
<p>Fase: 4 Anvendelse af FORSK2015-kataloget i praksis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Politiske forhandlinger i forbindelse med FL09 og frem 	<ul style="list-style-type: none"> • Mindst 75 pct. af de strategiske forskningsmidler på FL09 bør være allokert inden for forslagskataloget 	<p> Videnskabsordførere (5) </p>

6. Analyse af FORSK2015 -processens elementer

6.1 Formålet med initiativet og processen

Evalueringen skal i henhold til kommissoriet analysere, hvordan de forskellige interessenter har oplevet deres inddragelse i FORSK2015-processen. Interessenternes oplevelse af initiativets formål og relevans kan have betydning for interessenternes oplevelse af deres inddragelse. Derfor sættes der indledningsvis i dette afsnit fokus på interessenternes vurdering af formålet med initiativet og processen.

Formålet med initiativet er at tilvejebringe et bedre grundlag for at identificere og prioritere indsatsområder inden for den strategiske forskning. Der er blandt de interviewede generelt opbakning til formålet med initiativet. Der har, som en af de interviewede udtrykker det, tidligere været kritik af den måde, hvorpå de strategiske forskningsområder blev udvalgt på, hvor udvælgelsen var uigennemsigtig, og hvor det var interesseorganisationer og politikere, som bestemte hvad der skulle satses på. Flere af de interviewede forskningsrådsmedlemmer, interesseorganisationer og ministerier giver desuden udtryk for, at initiativet har et bredere sigte og flere ressourcer end de tidligere initiativer målrettet prioritering af forskning. På denne baggrund mener flertallet af de interviewede, at initiativet er et fremskridt i forhold til priori-

teringen af strategisk forskning. Dette gælder også for forligskredsen, hvor hovedparten fortsat bakker op bag initiativet.

Graden af opbakning til initiativet er dog i høj grad betinget af, om man køber den bagvedliggende præmis om, at prioritere midler til den strategiske forskning, og at den strategiske forskning kan være en drivkraft i velstandsudviklingen og bidrage til løsningen af væsentlige samfundsproblemer. Der har i forbindelse med de politiske forhandlinger om udmøntningen af forskningsmidler været stor uenighed om netop balancen mellem fri forskning og strategisk forskning. Der er på samme måde i forskningsverdenen delte meninger om værdien af den strategiske forskning. En af de interviewede forskere, som er centralt placeret i forskningsverdenen, udtrykker fx således, at det eneste rigtige er at prioritere den fri forskning, da den giver de største fremskridt for samfundet. Debatten om den fri og den strategiske forskning sætter sig visse spor i forhold til de interviewedes opbakning til FORSK2015-initiativet målrettet den strategiske forskning.

De gennemførte interviews viser, at der fra starten var flere, som var kritiske omkring initiativ-

vets forventede indholdsmæssige udbytte. En af de interviewede interesseorganisationer forklarer, at de i udgangspunktet var noget skeptiske over for processen. De havde svært ved at se, hvad det skulle bidrage med i forhold til den viden, som allerede fandtes, dels i de innovationsaccelererende forskningsplatforme og dels i kernefeltprojektet. Lidt i samme stil siger et af de interviewede ministerier, at de godt kunne se perspektivet i initiativet, og i ønsket om at få en bredere forankring af den strategiske forskning, men at de som udgangspunkt ikke havde nogen forventning om, at det på deres område, rent indholdsmæssigt, ville tilføje noget nyt. Flere af de interviewede er på denne måde gået ind i processen med en vis skepsis overfor den indholdsmæssige nytte.

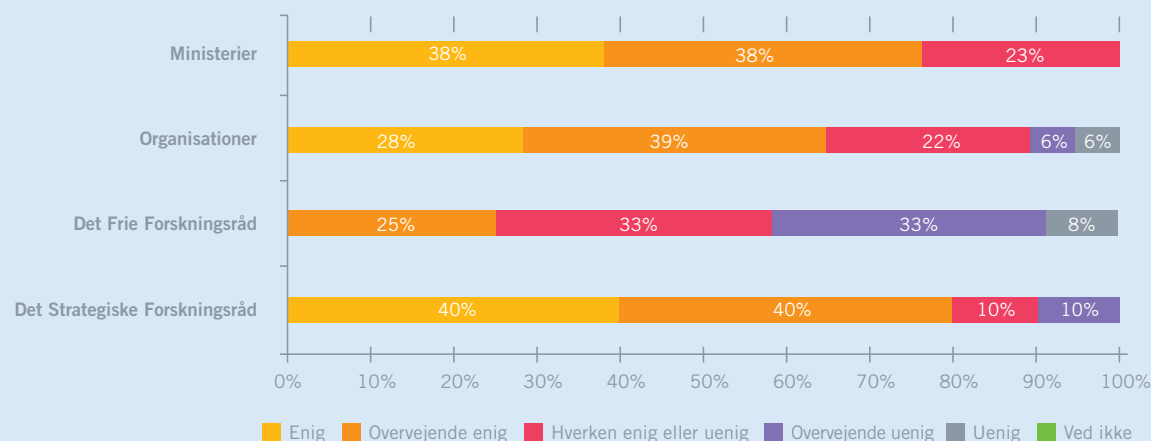
Derimod er de fleste af de interviewede positive over for initiativets målsætning om bredt at inddrage interessenterne på området. Et af forskningsrådsmedlemmerne siger, at det er sympatisk, at man ønsker at tage temperaturen på, hvad befolkningen ønsker af forskning. En af interesseorganisationerne forklarer, at de er positive over for inddragelsen af de mange interessenter, fordi det giver mulighed for at få bidrag fra de, som normalt ikke ytrer sig, ligesom en

anden siger, at de som udgangspunkt er tilhængere af sådanne åbne processer. Et af ministerierne giver udtryk for, at initiativet er "flot, fordi processen er sat i gang, selvom den ikke er strengt nødvendig for at fordele midlerne til strategisk forskning." Men der er også nogle af de interviewede, som mener, at prioriteringen af de strategiske forskningsmidler ikke er velegnet for en bred interessentproces, og at en bred involvering af interesserne ikke kan forventes at give noget nyt.

Formålet med FORSK2015-processen

Der er i spørgeskemaundersøgelsen spurgt til, hvorvidt interessenterne har oplevet, at formålet med FORSK2015-processen fra starten var klart kommunikeret, jf. figur 2. Dette er generelt opfattelsen blandt ministerier, organisationer og Det Strategiske Forskningsråd, mens Det Frie Forskningsråd er mere kritisk. Interviewundersøgelsen bekræfter dette billede.

Figur 2: Spørgsmål: Formålet med FORSK2015-processen var klart kommunikeret

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme, spørgeskemaundersøgelse, 2009

Det kan på grund af afrunding forekomme, at andelen ikke summer til 100 pct.

Der er dog nogle af de interviewede, som mener, at formålet ikke var særlig klart kommunikeret, fordi de oplevede, at der fra ministeriets side var flere parallelle dagsordener. En af interesseorganisationerne siger fx herom: "Der var for det første det politiske oplæg. Dernæst lå der formentlig en målsætning om at gøre forskning folkelig. Og så en målsætning om at involvere os alle og gøre os alle tilfredse." Der er desuden nogle af de interviewede, typisk interessenter med en erhvervsinteresse, som mener, at det i kommunikationen af processen burde have stået mere klart, at målsætningen med at bedrive strategisk forskning hænger sammen med målsætningen om at styrke EU's og Danmarks konkurrenceevne.

Den oplevede flerhed af formål, smittede ifølge nogle af de interviewede også af på processen, hvor formålet ikke var så klart kommunikeret. Nogle af de interviewede interesseorganisationer giver udtryk for, at det var uklart, hvordan de forskellige elementer, herunder OECD-horisontscanning, og de offentlige indspil samt ministeriernes indspil ville blive vægtet og behandlet i den videre proces. En anden af interesseorganisationerne giver dog udtryk for, at spillebanen har været klar, og man har som interesseorganisation været klar over, hvilken proces, man spillede ind i.

6.2 Kortlægningsfasen

Evalueringen skal i henhold til kommissoriet analysere, hvorvidt relevante parter er blevet hørt i initiativets kortlægningsfase, herunder spredning og dækningsgrad i relation til de personer, der indgav bidrag i den offentlige høring. Det er i fokus i dette afsnit.

Udgangspunktet for FORSK2015-kataloget er en bred kortlægning af de strategiske forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber. Kortlægningen bestod af en offentlig internethøring, hvor alle kunne pege på væsentlige forskningsbehov og -temaer i Danmark. Herudover blev der indhentet forslag fra ministerierne. Dertil gennemførte OECD en international horisontscanning af nyere ekspertudredninger og analyser, internationale tænketanke og teknologiske fremsyn samt internationale og nationale rapporter, strategier og handlingsplaner. Kortlægningen består udover OECD-horisontscanningen af i alt 522 forslag. Der fokuseres i det følgende på internethøringen, hvor der blev modtaget i alt 432 forslag.

Forsknings- og Innovationsstyrelsen igangsatte i efteråret 2007 en bredt anlagt internethøring med det sigte at få forslag til strategiske forsk-

ningstemaer. Forsknings- og Innovationsstyrelsen orienterede om internethøringen gennem forskningsrådssystemet, gennem udsendelse af e-mails til interesseorganisationer, forskningsinstitutioner mv. samt via annoncer i dagbladene.⁴ Forsknings- og Innovationsstyrelsen har oplyst, at man med internethøringen gerne ville breddet ud. Der har dermed i udgangspunktet været lagt op til en demokratisk proces i forhold til at indhente forslag fra offentligheden.

Evaluator har for 15 tilfældigt udvalgte forslag optalt, hvorfra forslagsstilleren har fået sin viden om internethøringen.⁵ Der er en som har fået sin viden per e-mail fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen, to har fået viden fra dagbladene, fire har fået viden mundtligt fra kolleger, samarbejdspartnere eller lign., seks har fået viden fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen hjemmeside eller nyhedsbrev, og to kan ikke huske præcis hvilken af disse kilder, de har fået deres viden fra.

Der er flere forhold, der tyder på, at man med kommunikationen – til trods for de forskellige tiltag der blevet taget – ikke er kommet så bredt ud, som man kunne have ønsket. Et af medlemmerne af Det Strategiske Forsknings-

råd mener, at ministeriet forud for internethøringen gjorde meget ud af at informere gennem rådssystemet men ikke generelt og at megen af den information, som er kommet ud til forskerne, har været indirekte information. Det understøttes i nogen grad af, at tre af de forskere, som er blevet interviewet til evalueringen, ikke var bekendt med internethøringen forud for deres mere formelle involvering i FORSK2015-processen, mens omvendt en af de centralt placerede forskere giver udtryk for, at han følte sig velinformeret, og at "der var rigelig med information fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen".

Uanset eventuelle problemer med at nå bredt ud med kommunikationen til forskningsinstitutionerne, så er forskningsinstitutioner og forskere meget velrepræsenterede blandt forslagsstillerne i internethøringen, jf. tabel 2 herunder. Godt halvdelen af alle forslag (54 pct.) kan således tilskrives forsknings- og uddannelsesinstitutioner m.v., ligesom omkring halvdelen af de enkeltpersoner (10 pct.), der har stillet forslag, er ansat på en offentlig forskningsinstitution. Det vil sige, at omkring 64 pct. af alle forslagene har deres udspring i det offentlige forsknings- og uddannelsessystem.

4. MetroXpress, Nyhedsavisen, Børsen, Politiken, Berlingske, Jyllands Posten og Information.

5. Der er blandt de 15 forslagsstillere en vis overrepræsentativitet af "enkeltpersoner" og underrepræsentativitet af "forsknings- og uddannelsesinstitutioner".

Tabel 2: De 432 forslag fra internethøringen, fordelt på typer af forslagsstillere

I alt	100 pct.
Forsknings- og uddannelsesinstitutioner mv. ¹	54 pct.
- Heraf universitetsmiljøer	40 pct.
- Heraf sygehuse, videregående uddannelsesinstitutioner, GTSere m.fl.	14 pct.
Enkeltperson	21 pct.
- Heraf professorer, lektorer, adjunkter og seniorforskere	10 pct.
Interesseorganisationer	16 pct.
- Heraf erhvervsorganisationer (arbejdsgiver og arbejdstager)	10 pct.
Offentligt udvalg, råd eller lign.	3 pct.
Private virksomheder	3 pct.
Øvrige	3 pct.

Det kan på grund af afrunding forekomme, at rækkerne ikke summer til 100 pct.

Note: 1) herunder sygehuse og Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme

Til sammenligning tegner fx interesseorganisationerne sig kun for ca. 16 pct. af alle forslag. Samlet set er interesseorganisationerne dog godt tilfredse med muligheden for at spille ind i processen. Det fremgår således af spørgeskemaundersøgelsen, at 72 pct. af interesseorganisationerne er enige, eller overvejende enige i, at de med internethøringen har haft god mulighed for at give input. En af de interviewede interesseorganisationer mener dog, at man ikke gjorde nok for at engagere interesseorganisationerne i processen og for at sikre, at man fik forslag ind fra alle organisationer, som man ville have gjort i en mere traditionel høringsproces, hvor man ville have adresseret organisationerne mere direkte. Den interviewede mener, at der var nogle dele af erhvervene, som ikke tog processen alvorligt fra starten. Det kom, ifølge den interviewede, i praksis til at betyde, at man nok indbød alle, men at ikke alle tog det lige alvorligt, og at alle ikke var lige godt forberedt. Dermed blev processen, ifølge den interviewede, ikke særlig demokratisk. "De, der var godt forberedt og oppe på beatet, de fik størst indflydelse." De interesseorganisationer, der er blevet interviewet, og som ikke har spillet forslag ind, har angivet bl.a. manglende tid, organisatoriske forhold, og manglende tradition for at arbejde med forskningspolitiske spørgsmål som årsag til, at de ikke har spillet ind.

Endelig kan man konstatere, at man med internethøringen kun i begrænset omfang har formået at få forslag ind fra "almindelige borgere", hvilket antageligt var et af målene med internethøringen. Enkeltpersoner står godt nok bag 21 pct. af forslagene, men hvis man fraregner de, som er ansat som offentlige forskere, er andelen nede på 11 pct., jf. tabel 2. Disse forslag kommer til gengæld fra en relativt blandet skare af personer, dog med en klar overvægt af personer der, vurderet ud fra deres titel (produktionsingeniør, arkitekt, datalog, pensioneret kemiingeniør, studerende m.fl.), har en videregående uddannelse, eller er på vej til at få det.

Ser man på den tematiske fordeling af de 432 forslag fra internethøringen, viser en optælling, at mange af de forslag, som er kommet ind via internethøringen, falder inden for emnet sundhed og forebyggelse (34 pct.), og dernæst inden for emnet energi, klima og miljø (18 pct.) og emnet produktion og teknologi (14 pct.). Disse tre områder tegner sig tilsammen for 66 pct. af forslagene. De resterende forslag fordeler sig på emnerne mennesker og samfundsindretning (14 pct.), innovation og konkurrenceevne (10 pct.) og viden og uddannelse (9 pct.), jf. tabel 3. Hvis man tager som udgangspunkt, at forslagene skulle være ligeligt fordelt på de seks temaer (16-17 pct. per tema), så er især temaet "sundhed og forebyggelse"

overrepræsenteret (ca. en faktor 2), mens især temaet "viden og uddannelse" er noget underrepræsenteret (knap en faktor 2). De øvrige temaer ligger relativt tæt på det ideelle gennemsnit.

Analysen i dette afsnit viser samlet, at man med kortlægningsprocessen har fået et stort antal forslag, og at man dermed har skabt et brugbart udgangspunkt for den efterfølgende proces. Der er i processen ikke opstillet mål for, hvordan forslagene ideelt set bør fordele sig på typer af forslagsstillere og temaer. Man har i forbindelse med internethøringen fået relativt få forslag fra "almindelige borgere" (11 pct.) og fra virksomheder (3 pct.). Interesseorganisationerne står bag 16 pct. af forslagene, og nogle af de større interesseorganisationer har ikke har stillet forslag. Hovedparten af forslagene (64 pct.) har således deres udspring i det offentlige forsknings- og uddannelsessystem. Undersøgelsen viser videre, at resultatet af internethøringen ikke er repræsentativt fordelt på de forskningsmæssige temaer i det endelige katalog. Der er således, opgjort for de seks temaer i det endelige katalog, en høj andel af forslag inden for temaet "sundhed og forebyggelse" (34 pct.) og en lav andel inden for temaet "viden og uddannelse" (9 pct.).

Tabel 3: De 432 forslag fra internethøringen, fordelt ift. FORSK2015-katalogets temaer

I alt	100 pct.
Energi, klima og miljø	18 pct.
Produktion og teknologi	14 pct.
Sundhed og forebyggelse	34 pct.
Innovation og konkurrenceevne	10 pct.
Viden og uddannelse	9 pct.
Mennesker og samfundsindretning	14 pct.

Det kan på grund af afrunding forekomme, at rækkerne ikke summer til 100 pct.

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme, 2009

6.3 Ekspertarbejdsgruppens tematisering

Evalueringen skal analysere, hvorvidt de enkelte metodeelementer, der har været taget i anvendelse i løbet af initiativets gennemførelse, har bidraget til initiativets formål, samt hvordan de forskellige interessenter har oplevet deres inddragelse i FORSK2015-procesen. I dette afsnit sættes fokus på brugen af henholdsvis ekspertarbejdsgruppen og brugerpanelet som metodeelementer, samt på brugerpanelets oplevelse af deres inddragelse.

6.3.a Frem mod 42-kataloget: Ekspertarbejdsgruppens arbejde

Ekspertarbejdsgruppen havde til formål at analysere det indkomne kortlægningsmateriale og på den baggrund identificere et antal forskningstemaer baseret på kortlægningen, og ekspertarbejdsgruppen havde således ikke til opgave selv at pege på forskningsbehov.⁶ Det Strategiske Forskningsråd har udpeget ekspertarbejdsgruppen, som blev nedsat i oktober 2007 og havde sit første møde den 23.

oktober. Professor Bente Klarlund Pedersen, Københavns Universitetshospital, var formand for ekspertarbejdsgruppen, som havde i alt 8 medlemmer.⁷ Det Strategiske Forskningsråds udpegning af ekspertarbejdsgruppen skete bl.a. baseret på forslag fra interesseorganisationerne.⁸

Ekspertarbejdsgruppens mandat og sammensætning giver i hovedsagen ikke anledning til kritik fra de interviewede. Men der er en af de interviewede interesseorganisationer, som giver udtryk for, at det set udefra er uklart, om medlemmerne repræsenterer sig selv, deres institution, eller deres faglige felt, og dermed hvilke motiver, de varetager deres hverv med. De er også nogle af de interviewede, som stiller spørgsmålstejn ved ekspertarbejdsgruppens sammensætning. Nogle finder, at der burde have været flere forskningskyndige personer i gruppen, at ekspertarbejdsgruppen havde en for markant sundhedsfaglig profil, at gruppen var ubalanceret i forhold til de samfundsvidenskabelige og humanistiske discipliner, eller at den ikke var erhvervsorienteret nok.

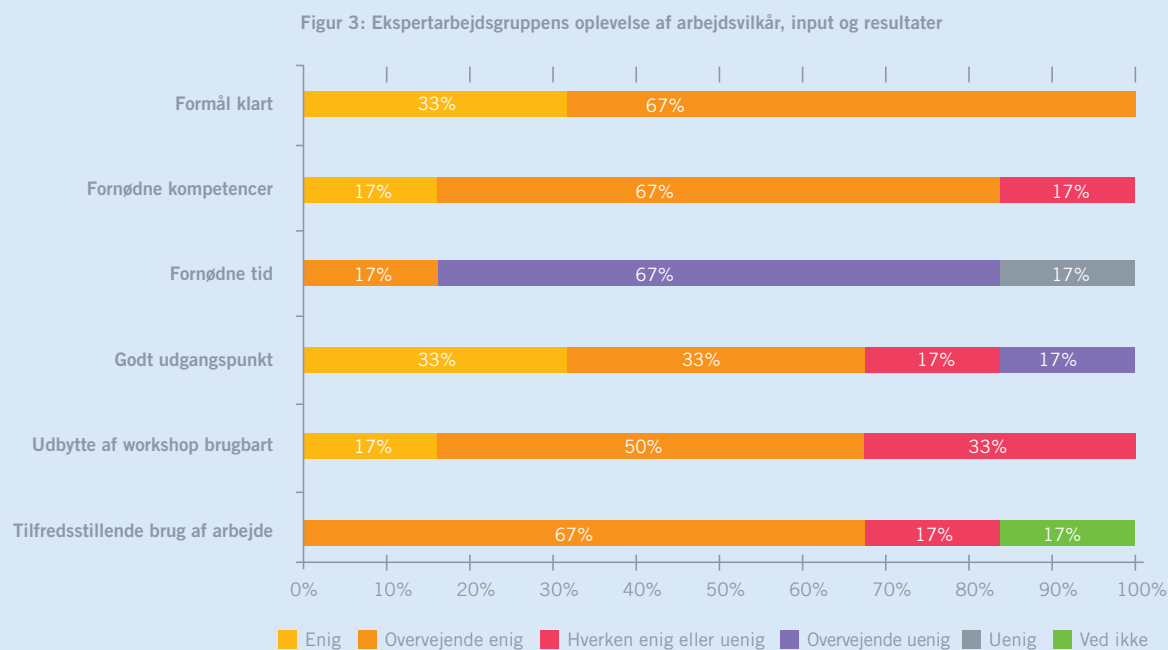
Udgangspunktet for ekspertarbejdsgruppens arbejde

Ekspertarbejdsgruppen selv giver generelt udtryk for, at formålet med arbejdet var klart (alle er enige eller overvejende enige), og at medlemmerne også er overvejende enige i, at de havde de fornødne kompetencer til at løfte opgaven, jf. figur 3. Medlemmerne er også overvejende enige i, at ekspertarbejdsgruppens arbejde er blevet brugt på en tilfredsstillende måde. Også i forhold til vurderingen af udgangspunktet for arbejdet (kortlægningsmaterialet) er der lidt delte holdninger. Endelig er stort set alle enige om, at de i ekspertarbejdsgruppen ikke havde den fornødne tid til arbejdet.

6. Kommissorium for Ekspertarbejdsgruppens arbejde, 28. september 2007. Kommissoriet er offentligt tilgængeligt på FORSK2015-hjemmesiden.

7. Professor Claus Hviid Christensen, DTU, Direktør Jesper Højberg Christensen, Advice Netværk A/S, professor Hans Siggaard Jensen, Aarhus Universitet, Marketingschef Camilla Kampmann, Oracle Denmark, vicedirektør Erik Bisgaard Madsen, Danish Meat Association, direktør Christine E. Swane, EGV Fonden, professor Ole Wæver, Københavns Universitet.

8. Information fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme, spørgeskemaundersøgelse, 2009
 Det kan på grund af afrunding forekomme, at andelen ikke summer til 100 pct.

De interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen mener generelt, at formålet med ekspertarbejdsgruppen var rimelig klart beskrevet i kommissoriet; det var dog især i forhold til det forventede slutprodukt, mens det i forhold til tilrettelæggelsen af processen og metoden i høj grad var op til gruppens medlemmer selv at tilrettelægge arbejdet.

Selve opstarten på ekspertarbejdsgruppens arbejde var ifølge en af de interviewede "tumultarisk". Et af de andre medlemmer siger, "at det jo altid er nemt at sige, at man gerne ville have haft mere tid, men det ville have været en fordel, hvis man var blevet adviseret tidligere. Ekspertarbejdsgruppen blev sammensat med ekstremt kort varsel. Derfor blev tidsplanen meget presset." Den hurtige opstart betød bl.a., at de første møder i ekspertarbejdsgruppen måtte afholdes af flere gange, fordi deltagerne på grund af kalenderproblemer ikke havde mulighed for at mødes samtidig. Det betød desuden, ifølge et af medlemmerne, at man ikke havde tilstrækkelig tid til at drøfte nogle af forudsætningerne for arbejdet, og at man dermed fra starten ikke havde en fælles referenceramme i gruppen.

Det viste sig også hen ad vejen, at nogle af ekspertarbejdsgruppens medlemmer i realiteten ikke kunne afsætte den fornødne tid til arbejdet i gruppen. Det var, som en af de interviewede udtrykker det, ikke alle i gruppen, som havde gjort sig klart, eller var blevet gjort klart, hvor meget og hvor intensivt arbejde, det krævede. Der var flere af medlemmerne, som ikke deltog særligt aktivt i arbejdsgruppens arbejde, hvorfor inderkredsen i forhold til møder og skrivning, baseret på interviewene med ekspertarbejdsgruppens medlemmer, kom til at bestå af 4-6 personer. Denne gruppe lagde ifølge de interviewede et stort arbejde og engagement i at strukturere de indkomne forslag.

Ekspertarbejdsgruppens sammensætning sikrede, ifølge de interviewede medlemmer, generelt de kompetencer, der var behov for. En af de interviewede peger dog på, at ekspertarbejdsgruppens relativt begrænsede størrelse måske var en begrænsning i forhold til at dække alle områder i dybden. To andre af de interviewede giver udtryk for, at gruppen måske var lidt ubalanceret i forhold til det samfundsvidenskabelige og humanistiske område, og at man nok med fordel kunne have haft endnu et medlem med en naturvidenskabelig/teknisk tilgang. Det blev yderligere forstærket af, at ikke alle deltog lige aktivt, og at gruppen derfor i nogen grad kom til at mangle kompetencer inden for det naturvidenskabelige og tekniske område, hvorfor ekspertarbejdsgruppens udspil, efter et af medlemmernes udsagn, derfor på det punkt

måske ikke blev så nuanceret. Ekspertarbejdsgruppens kommissorium gav mulighed for at inddrage andre eksperter. Men denne mulighed blev bl.a. på grund af tidsnød ikke brugt.

Ekspertarbejdsgruppens strukturering af kortlægningsmaterialet

Ekspertarbejdsgruppen greb arbejdet an på den måde, at de tog udgangspunkt i materialet, som de grupperede i nogle emner, og dernæst i nogle overemner. Man var ifølge de interviewede nødt til at være pragmatisk på grund af tidspresen, hvorfor man i praksis valgte at

dele de forskellige forslag ud på ekspertarbejdsgruppens medlemmer, som så skulle skrive forslag til temaer. En af de interviewede giver udtryk for, at denne indledende strukturering nok var et af de mest kritiske punkter i hele FORSK2015-processen, fordi det efterfølgende var begrænset, hvor meget tematiseringen ændrede sig.

De interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen giver generelt udtryk for, at der var en meget stor bredde i grundmaterialet, og at der ikke var store områder, som manglede. Men også at der i grundlagsmaterialet var områder, som var bedre beskrevet end andre, og

også områder som var lidt mindre dækket. Der var ifølge en af de interviewede på den måde nogle grå områder, hvor man måske med fordel kunne have rekvireret yderligere forslag. De interviewede finder generelt, at kvaliteten af forslagene var blandet. En af de interviewede giver udtryk for, at indmeldingerne fra interessenterne generelt var svage (svagt formuleret, argumenteret), ligesom de mere humanistiske og samfundsvidenskabelig fag var svagt repræsenteret. Nogle af indmeldingerne var desuden ude af fokus, idet man ikke havde forstået hvad strategisk forskning er. En af de interviewede giver udtryk for, at omkring halvdelen af de indkomne forslag blev anvendt i tematiseringsprocessen.

Nogle af ekspertarbejdsgruppens medlemmer giver udtryk for, at afsenderen på forslagene har haft nogen betydning i forhold til prioriteringen. Således siger én, at man prioriterede forslagene fra ministerierne højt, og gjorde meget for at få deres forslag indarbejdet i materialet. En anden af de interviewede siger, at det er svært at sige, at afsenderen ikke blev tillagt vægt, fx hvis det var et helt fakultet som indsendte et koordineret forslag, men at det ikke blev tillagt nogen urimelig vægt. Det var, ifølge de interviewede medlemmer, de gode forslag af høj kvalitet, der fik størst indflydelse.

Ifølge de interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen blev OECD-horisontscanningen kun brugt i begrænset omfang. En af de interviewede

wede forklarer, at scanningen var udmærket, men at den ikke var struktureret, og at den mest blev brugt som en slags tjekliste i processen. Hvis der var kommet forslag ind, som ikke var dækket hos OECD kunne man med en vis ret tage dem ud. En anden siger, at scanningen var meget lidt brugbar. Det har derfor ikke fået det store aftryk i forslagene, men det har tjent som "en skygge i hovedet" på medlemmerne.

De interviewede medlemmer mener alle, at ekspertarbejdsgruppen arbejdede systematisk og var meget tro over for indholdet i kortlægningsmaterialet. I de indledende faser af struktureringen gjorde man således meget ud af at angive referencer til kortlægningsmaterialet, hvilket bekræftes af interviewreferater mv. fra ekspertarbejdsgruppens arbejde. Kortlægningsmaterialets bredde gav dog samtidig ekspertarbejdsgruppen nogen grad af frihed i forhold til at foretage tematiseringen. Nogle af de interviewede peger på emnet "Hvad virker – evidens i praksis", som er kommet med i det endelige katalog, og som især er ekspertarbejdsgruppens fortjeneste, og måske ikke har så stærke rødder i materialet, selvom der er ifølge en af de interviewede er nogle toner i den retning.

De forhold, man lagde vægt på i den videre tematisering, var bl.a. samfundsmæssig relevans, de danske forskningsforudsætninger, samt at fastholde en vis bredde inden for hvert tema, så det ikke blev skræddersyet til én gruppe.

Man anlagde i ekspertarbejdsgruppen, ifølge en af de interviewede, en bred forståelse af strategisk forskning, som både kan sigte mod forbedringer af velstanden og velfærden, ligesom man søgte at tænke i tværfaglige temaer. Et af de forhold som, ifølge en af de interviewede, var særligt vanskeligt at afdække, var spørgsmålet om forskningsforudsætninger, og dette spørgsmål blev derfor i nogen grad frem-skudt til senere i processen.

Ekspertarbejdsgruppens første udkast til forskningstemaer

Ekspertarbejdsgruppens første udkast til forskningstemaer rummer i alt 42 forskningstemaer. Brugerpanelet (som behandles nedenfor, se figur 6.3.b) mener generelt, at ekspertarbejdsgruppens forslag tjente som godt udgangspunkt for den efterfølgende proces. De interviewede interesseorganisationer er desuden generelt positive overfor forslaget. Kataloget kritiseres dog af nogle af de interviewede interesseorganisationer for at have for mange bløde områder med, bl.a. uddannelse og læring, på bekostning af mere teknologiske områder, og af en anden for at være for sektorspecifikt frem for tværfagligt, fx at klinisk forskning ikke indeholdt noget om forebyggelse, og af en tredje for at være for lidt fokuseret og for u håndgribeligt. En af de interviewede interesseorganisationer peger desuden på, at kataloget "strittede lidt". Den interviewede siger, at

det måske er en meget naturlig følge af processen med den brede høring, men at der i kataloget på deres område var flere eksempler på, at tingene ikke rigtig hang sammen.

De interesseorganisationer og ministerier, som har spillet forslag ind i kortlægningsfasen oplever generelt, at de med deres forslag har haft mulighed for at give input til og kvalificere processen, og også at de har fået indflydelse på det endelige katalog. På disse spørgsmål er mere end halvdelen enige eller overvejende enige (spørgeskemaundersøgelsen ikke vist). Der er dog blandt de interviewede delte meninger om, i hvilket omfang deres forslag har gjort nogen forskel i forhold til ekspertarbejdsgruppens katalog. Flere af de interviewede interesseorganisationer siger, at de har vanskeligt ved at se deres forslag, men at de i nogle tilfælde kan finde nogle af "deres ord" i forslaget. Nogle af de interviewede interesseorganisationer giver udtryk for, at de har lettere ved at se aftrykket af nogle af de personer, som sad i ekspertarbejdsgruppen.

På tværs af grupperne efterlyser nogle af de interviewede en større grad af gennemsigtighed i forhold til ekspertarbejdsgruppens behandling af de indkomne forslag. En af interesseorganisationerne siger således, at processen, efter deres mening, ikke har været gennemsigtig nok. Det er ifølge den interviewede ikke klart for udenforstående, hvordan de forskellige

forslag fra internethøringen er blevet behandlet i ekspertarbejdsgruppen. Et af medlemmerne fra forskningsrådssystemet er inde på samme spor, idet han efterlyser en større grad af validering i processen, herunder i forbindelse med ekspertarbejdsgruppens arbejde. Den interviewede siger, at man ikke kan se, hvad grundlaget for ekspertarbejdsgruppens arbejde er, hvilke forslag der er blevet inddraget, og hvordan de er blevet prioriteret.

En tekstmæssig gennemgang af sammenhængen mellem ekspertarbejdsgruppens første forslag (42-kataloget) og det underliggende kortlægningsmateriale, jf. tekstboks 1, viser for den ene case (Intelligente samfundsløsninger), at ekspertarbejdsgruppen formentlig har sakt en del i de underliggende forslag, men at der med undtagelse af forslagene om IT i sundhedsvæsenet, er få af forslagene som med sikkerhed direkte kan genfindes i ekspertarbejdsgruppens forslag. I den anden case (Bæredygtig transport og infrastruktur) er der en mere direkte relation mellem katalogets forslag og det underliggende kortlægningsmateriale. Det samme er tilfældet for den tredje case (Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer), hvor der er en meget direkte relation til henholdsvis to forslag indsendt af Danmarks Miljøundersøgelser og et forslag fra Miljøministeriet, samt i øvrigt relation til flere andre forslag i kortlægningsmaterialet. Analysen af materialet peger således på, at der for to

ud af tre cases er en mere tæt sammenhæng, mens der for den sidste case er en mere løs sammenhæng.

Tekstboks 1: Hvad er der sket fra kortlægningsmaterialet til 42-kataloget?

Intelligente samfundsløsninger

Der er i 42-kataloget med tema 6.1. "IT 2.0 – computerkraft overalt og i alt" et tema dedikeret til IT, og derudover berøres IT i 42-kataloget i tema 1.1. "Samspil mellem gener og miljø – genetisk epidemiologi og bioinformatik", tema 3.1 "Sundhedsorganisation med fokus på sundhedsteknologi", tema 7.2 "Vand – Fremtidens strategiske ressource", tema 9.1 "Nye produktionsformer" og tema 12.1 "Risikovurderinger og deres risiko".

Fælles for de fleste forslag, med undtagelse af "IT i sundhedsvæsenet", er at selvom forslaget er relativt dybdegående, modsvares det sjældent af mere end et enkelt ord eller en sætning i 42-kataloget. Fordi emnet berøres kort i 42-kataloget, betyder det derfor ikke, at det rent faktisk er inspireret af forslagene, der omhandler det samme emne. Der er eksempler i beskrivelsen på emner, som det er svært at finde i kortlægningsmaterialet. Det gælder bl.a. det første afsnit hvor vinklen er, at IT stiller samfundet overfor en konstant udfordring, og fokus er på at tælle IT-virksomheder og patenter.

Der er ikke nogen af OECD-temaerne, der direkte tager spørgsmålet om udfordringer indenfor IT eller IKT op. Der er dog enkelte inspirationskilder spredt rundt omkring under diverse andre emner. Det nævnes kort, at IKT potentielt kan forbedre pleje, men ikke kan erstatte menneskelig kontakt i den sociale sektor (OECD: 28). Med hensyn til IT og sundhedsvæsenet (42-kataloget: 3.1

nævnes telemedicin og den stigende betydning af kroniske sygdomme i forbindelse med et emne om distribuerede sundhedsydelse, og der nævnes en række eksempler på danske forsøg med IKT i sundhedsvæsenet (OECD: 30). Der lægges også op til, at innovation og teknologi kan bidrage til at forbedre behandling, effektivitet og resultater i en situation med stigende sundhedsudgifter (OECD: 121). 42-kataloget nævner trafiksektoren som eksempel på et område, hvor IKT kan anvendes og denne idé afspejles i et par emner hos OECD (OECD: 75 og 100). Både 42-kataloget og OECD-horisontscanning nævner desuden problemer med IT-sikkerhed (42-kataloget: 12.1; OECD: 105).

Med hensyn til forslagene fra internethøringen er IT i sundhedssystemet igen prominent. Potentialet for forbedringer nævnes i flere forslag (366: 11, 99, 190, 265). 42-katalogets tema om IT i sundhedsvæsenet (42-kataloget: 3.1) er dog især inspireret af to forslag: forslag 334, "Informationsteknologi i sundhedsvæsenet", fra Center for Pervasive Healthcare og forslag 344, "Sundhedsteknologi som erstatning for hænder" fra Medicoindustrien, hvorfra flere passager nærmest er hentet ordret. Måden vi bruger IT på er fokus for forslag 116 om digital livsstil, mens idéen om den stigende indlejring af datakraft overalt kan findes i forslag 217 om fremtidens platforme for indlejrede systemer. Fokus på web 2.0 teknologier findes også i en række forslag (366: 116, 200, 248) og det samme gælder pervasive computing og mobile teknologier (366: 40, 281). Et eksempel på, at IT kan bruges inden for trafikområdet findes i forslag 226 om effektiv logistik og transport. Endelig er der forslaget fra pensionist Per Wilfred Lassen vedrørende radiobølgers mulige indflydelse på den globale

opvarmning, som muligvis har været inspiration for 42-katalogets bekymring for "problemer knyttet til de mange nye typer miljøpåvirkning fra omgivelser fyldt med elektromagnetiske bølger" (42-kataloget: 6.1; 366: 355). Fra ministeriernes side er det forslagene fra IT- og Telestyrelsen, der har sat det største aftryk. Det gælder bl.a. vedrørende IT-sikkerhed (42-kataloget: 12.1; Ministerierne: 56) samt vedrørende pervasive computing og trådløse teknologier (Ministerierne: 57).

Bæredygtig transport og infrastruktur

Der findes under emne 8 "Energi, klima og transport" i 42-kataloget en beskrivelse af bl.a. transportsektoren. Der er generelt en god sammenhæng mellem fokus på forslagene fra den offentlige høring og ministerierne og fokus i 42-kataloget, selvom det selvfølgelig ikke er alle emner der bliver taget op.

42-katalogets fremhævnning af transportsektorens generelle vigtighed for samhandel og økonomisk vækst kan findes i flere forslag fra den offentlige høring, bl.a. i forslag fra FORCE Technology og DTU (366: 185; 274). Spørgsmålet om emissioner og energieffektivitet kan blandt andet findes i forslag 9 om transportens energiforbrug og udstødning, samt i forslag 29, 36, 129, 185, 223, 274 fra den offentlige høring. Det er også fokus på forslag 73 fra Transport- og Energiministeriet og forslag 90 fra Økonomi- og Erhvervsministeriet. 42-kataloget nævner også stigende priser på fossile brændstoffer, som en motivationsfaktor for forskning i øget energieffektivitet, en pointe som bl.a. går igen i den offentlige hørings forslag 223 fra Danmarks Rederiforening. 42-kataloget fokuserer desuden på

forskning i intelligente transport- og logistiksystemer, hvilket også er fokus for bl.a. FORCE Technology's forslag fra den offentlige høring (366: 185) samt i forslag 226, 256 og 347.

42-kataloget argumenterer desuden for vigtigheden af at anlægge et overordnet systemisk perspektiv i stedet for at fokusere på de enkelte transportteknologier. Det er en væsentlig pointe, som bl.a. også fremgår af OECD-horisontscanning emne 100 om transportteknologisk lock-in, samt af International Transport Danmarks forslag om effektiv logistik og transport (366: 226) og forslag 347 fra Handel, Transport og Service. Endelig er det også fokus på Transport- og Energiministeriets forslag 74. Endelig berører 42-kataloget kort spørgsmålet om udnyttelse af alternative energikilder og samfundsaffald, som bl.a. er fokus for OECD-horisontscanning emne 71 om non-food afgrøder, samt forslag 129 fra den offentlige høring.

Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer

I ekspertarbejdsgruppens forslag tema 1.2 om miljøets rolle for udvikling af infektionssygdomme er hovedsageligt baseret på forslag 65 fra den offentlige høring, indsendt af Danmarks Miljøundersøgelser. De fleste af temaets afsnit er kopieret direkte fra dette forslag. Andre forslag er dog også reflekteret. F.eks. nævner temaet infektionssygdomme forårsaget af campylobacter, hvilket berøres af emne 35 i OECD-horisontscanning. Forslag 4 fra den offentlige høring har bidraget med formuleringen om, at

nogle mikroorganismer er gavnlige, mens andre er skadelige, og har desuden bidraget med flere af eksemplerne til forskningstemaets

indhold. Flere forslag omhandler resistensmekanismer, som også er nævnt som et ud af ni eksempler på emner under forskningstemaet (OECD: 60; 366: 4, 180, 246). Et andet af de ni eksempler er brug af probiotika, som nævnes af forslag 298 fra den offentlige høring. Tanken om fødevarer sikkerhed som konkurrenceparameter er igen hentet direkte fra forslag 65, men det er en tanke som også tages op af andre forslag fra den offentlige høring (45, 108, 360, 363).

Tema 1.3 om eksponering til kemiske stoffer er hovedsageligt kopieret fra enten forslag 285 fra den offentlige høring, indsendt af Danmarks Miljøundersøgelser, eller forslag 18 fra Miljøministeriet (de to er stort set identiske). Emne 51 fra OECD-horisontscanning omhandler nogle af de samme problemstillinger, men det ser ikke ud til at have haft direkte indflydelse på temaet. Passagen om kontakteksem i 42-kataloget er hentet fra den offentlige hørings forslag 101, men berøres også af forslag 194. Formuleringen af afsnittet om Danmarks kedelige rekord vedr. testiscancer og misdannelser af kønsorganer hos drengebørn er hentet fra den offentlige hørings forslag 277. Forslag, hvor problemstillingerne i temaet kan genfindes, men som ikke er ordret reflekteret er bl.a. 107, 146, 212 og 303 fra den offentlige høring

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme, baseret på 42-kataloget og kortlægningsmaterialet.

Analysen i dette afsnit viser samlet, at de tidsmæssige rammer for ekspertarbejdsgruppen ikke har været optimale, og ikke mindst ville det have været en fordel, hvis ekspertarbejdsgruppen var blevet adviseret tidligere, end tilfældet blev. Det ville formentlig have øget mulighederne for at opnå en bedre planlægning af og deltagelse i møderne, og måske også et større engagement fra alle ekspertarbejdsgruppens medlemmer.

Analysen i dette afsnittet viser dog samtidig, at ekspertarbejdsgruppen trods de snævre tidsmæssige rammer har arbejdet systematisk og loyalt med at strukturere kortlægningsmaterialet, således at temaerne i hovedsagen kan føres tilbage til kortlægningsmaterialet. I forhold til kvaliteten af kortlægningsmaterialet finder ekspertarbejdsgruppen generelt, at det har været brugbart og dækkende i forhold til at give bud på væsentlige forskningstemaer. De giver dog samtidig udtryk for, at der i kortlægningsmaterialet var områder som var mindre velbelyste, at kvaliteten af de indkomne forslag var blandet, og at ikke alle forslag var anvendelige. En af de interviewede giver udtryk for, at omkring halvdelen af de indkomne forslag blev anvendt i tematiseringsprocessen.⁹ OECD-horisontscanningen blev ifølge de interviewede kun brugt i begrænset omfang.

Endelig peger analysen i dette afsnit på to problemstillinger i forhold til ekspertarbejdsgruppens arbejde. Den ene problemstilling er, at ekspertarbejdsgruppens arbejde for nogle af de udenforstående interviewede i nogen grad fremstår som en "black box". Nogle af de interviewede udtrykker kritik af, at man ikke kan forholde sig til ekspertarbejdsgruppens fremgangsmåde, herunder til prioriteringen af de indkomne forslag. Det forhold, at ekspertarbejdsgruppens kommissorium og referencemateriale har været offentligt tilgængeligt, er således ikke blevet oplevet som tilstrækkeligt. Den anden problemstilling knytter sig til, at ekspertarbejdsgruppen qua sin sammensætning og et varierende aktivitetsniveau blandt medlemmerne har haft en kompetencemæssig svaghed i forhold til det naturvidenskabelige/tekniske område.

6.3.b Frem mod 31-kataloget: involvering af brugerpanelet

Ekspertarbejdsgruppen fremlagde sit foreløbige forslag til forskningstemaer, 31-kataloget, for brugerpanelet på workshoppen på Vilvorde den

28. november 2007. Formålet med workshoppen var at kvalificere forslagene i videste forstand, både i bredden og i dybden. Workshoppen har samtidig i processen fungeret som mål for ekspertarbejdsgruppens arbejde.

Et af ekspertarbejdsgruppens medlemmer siger, at en af udfordringerne ved workshoppen var, at man skulle balancere mellem deltagerne egne interessevaretagelse og hensyntagen til helheden. Man tog i planlægningen afsæt i, at workshoppen skulle involvere mange mennesker, som alle havde travlt, og det var derfor meget at tage en hel dag ud af kalenderen. Man valgte derfor en form, hvor deltagerne skulle cirkulere, og forholde sig til et antal temaer, også uden for deres eget interesseområde. Målet var, at det skulle være det gode argument, der blev afgørende, hvilket i praksis betød, at alle i processen blev mere lige, og at de store, traditionelt magtfulde organisationer måtte indordne sig under formen; et forhold som kritiseres af en af interesseorganisationerne. Det var også et mål, at deltagerne skulle føle et medansvar for processen og for det endelige produkt.

Formålet med brugerpanelet var at få input fra de potentielle brugere af forskningen, hvorfor en række interessentgrupper fylder meget i brugerpanelet. De mere end 50 personer i brugerpanelet var udpeget på baggrund af deres personlige egenskaber. Men ser man på, hvor de er ansat, er de fleste ansat i en interesseorganisation (42 pct.), i en privat virksomhed (28 pct.), eller i en offentlig myndighed eller institution (24 pct.), jf. tabel 4. De offentlige forskningsinstitutioner (udbudssiden) er svagt repræsenteret i brugerpanelet.

Tabel 4: Deltagerne i brugerpanelet, fordelt på hvor de er ansat

I alt	100 pct.
Interesseorganisationer	42 pct.
Private virksomheder	28 pct.
Offentlige myndigheder og institutioner	24 pct.
Øvrige	6 pct.

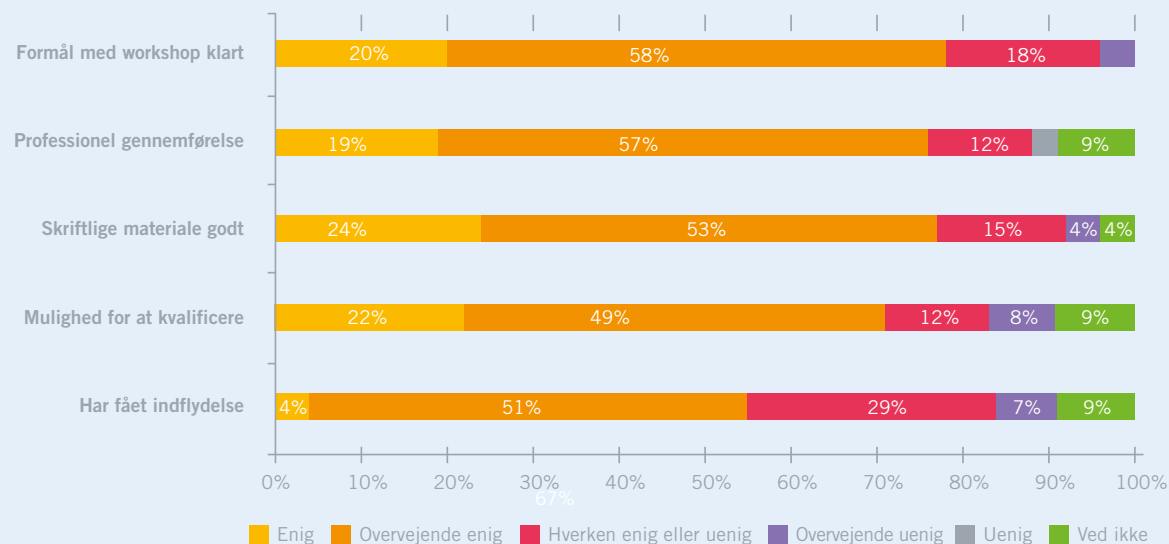
Det kan på grund af afrunding forekomme, at rækkerne ikke summer til 100 pct.

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme. Opgørelsen er baseret på FORSK2015-kataloget. Ekspertarbejdsgruppen og Forsknings- og Innovationsstyrelsens embedsmænd deltog også i workshoppen, men er ikke talt med i opgørelsen.

9. Evaluator vurderer, at det er en realistisk skøn. For de tre temaer i det endelige katalog, som kan føres tilbage til ekspertarbejdsgruppens 42-katalog, kan der med en vis sandsynlighed skabes en relation til ca. 43 forslag eller i gennemsnit 14 forslag per temaer i den offentlige høring. Det indikerer, at op imod tre-fjerdedel af forslagene fra internethøringen i et eller andet omfang kan være brugt i ekspertarbejdsgruppens første forslag. Det kan hertil tilføjes, at af de 15 tilfældige forslagsstillere fra internethøringen, som er blevet kontaktet i forbindelse med evalueringen, mener en tredjedel (fem forslagsstillere), at deres forslag på en eller anden måde kan ses reflekteret i et af katalogets temaer. Andre syv af forslagsstillerne mener ikke at kunne se, at deres forslag har haft nogen indflydelse på indholdet i det endelige katalog. De resterende tre forslagsstillere har ikke set det endelige katalog, eller kan ikke vurdere om deres forslag har haft nogen indflydelse.

Brugerpanelets oplevelse af workshoppen på Vilvorde er overvejende positiv, jf. figur 4. Langt hovedparten er således enten enige eller overvejende enige i, at formålet var klart, at workshoppen var professionelt gennemført, og at de på workshoppen fik mulighed for at kvalificere og give input til de strategiske forskningstemaer, som de var lagt frem i ekspertarbejdsgruppens forslag. Forsknings- og Innovationsstyrelsen fik på tilsvarende vis en positiv tilbagemelding fra brugerpanelet på en spørgeskemaundersøgelse gennemført umiddelbart efter workshopkens afslutning. Det område i nærværende analyse, hvor deltagerne i brugerpanelet, ifølge spørgeskemaundersøgelsen, er mest kritiske, er i forhold til, hvorvidt de har fået indflydelse på den videre proces, og i sidste ende på det endelige katalog. På dette punkt er lidt over halvdelen enige eller overvejende enige.

Figur 4: Brugerpanelets oplevelse af workshoppen på Vilvorde den 28. november 2007

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme, spørgeskemaundersøgelse, 2009.
Det kan på grund af afrunding forekomme, at andelen ikke summer til 100 pct.

Den overvejende positive opfattelse af workshoppen deles af flere af de interviewede interesseorganisationer. En af de interviewede roser således formålet med workshoppen og dens gennemførelse, herunder at man var lykkedes med at samle en bredere kreds af deltagere end normalt, og at deltagerne på grund af den valgte form kom godt rundt i forskningstemaerne, og at det var vanskeligt at forfølge sine egne "hassan'er". Yderligere to af de interviewede er overvejende positive, om end den ene er mere afmålt: "Jeg hører ikke til dem, der synes, det var helt så forfærdeligt. Jeg synes ikke processen var helt skæv. Og det var vigtigt at være med for at præge processen." Men den interviewede undrer sig over nogle af de organisationer og personer, som var inviteret, da flere af dem havde meget lille viden om forskning.

En anden af de interviewede interesseorganisationer er positiv over for den brede deltagerkreds, men efterlyser at forskerne også var blevet inviteret med på workshoppen. Forskerne kunne ifølge den interviewede måske have bidraget med viden om, hvor forskningen stod på de enkelte områder. De interviewede forklarer, at det var nemt at fremføre sine synspunkter og ideer, men at man samtidig kunne komme lidt i tvivl om, hvorvidt man reelt kunne kvalificere processen, når man ikke havde dyb forskningsmæssig indsigt i de forskellige temaer. På den måde blev brugernes behov på workshoppen måske lidt afkoblet fra forskernes indsigt. En anden af de interviewede er inde på samme

spor, og siger at man blandt deltagerne ikke havde de fornødne kompetencer til at vide, om noget var en styrkeposition eller ikke. Det betød, at de, som var gode til at "sælge" et område, fik rimelig stor indflydelse. Det blev en indbyrdes konkurrence i en kreds af personer med stærke personlige og institutionelle holdninger. Det var, som den interviewede udtrykker det "meget sjovt, men det var også lidt som når blinde snakker om farver". Den interviewede har derfor lidt svært ved at se, hvordan arrangementet og deres egen deltagelse gjorde en forskel, og hvordan det kvalificerede det videre arbejde. En tredje af de interviewede kritiserer, at workshoppen var lagt an på processen, og at proceselementerne var blandet i et stærkt forceret tempo. Workshoppen var ifølge den interviewedes oplevelse først og fremmest lagt an på, at det skulle være "enormt skægt", hvorfor workshoppen fik karakter af "show" og af "stand-up" frem for fagligt arbejde i dybden.

De interviewede synes generelt lidt i tvivl om, hvor meget deres deltagelse har sat sig spor i ekspertarbejdsgruppens endelige forslag, og siden i det endelige katalog. En af de interviewede siger, at "det er mit indtryk, at ekspertarbejdsgruppen tog noget af det med sig hjem, og at de på nogle områder havde lyttet lidt." En anden af de interviewede er mere kritisk: "Der var på vores område frem mod ekspertarbejdsgruppens endelige forslag nogle ting, der blev slået sammen, og også nogle ting, der røg ud. Men i hvilket omfang, det kan tilskrives

workshoppen, er lidt svært at sige. Workshoppen handlede først og fremmest om holdninger. Ændringerne kan skyldes input fra workshoppen, men det kan også være noget, som ekspertarbejdsgruppen kom frem til selv."

Også blandt ekspertarbejdsgruppens medlemmer er der lidt blandede holdninger til, hvor meget workshoppen betød for det endelige resultat. Et af medlemmerne er positiv og siger, at workshoppen gav et vægtig input til den videre proces. Andre medlemmer er mere kritiske. Et af medlemmerne siger således, at der måske i ekspertarbejdsgruppen var en tendens "til at høre, hvad man gerne ville høre", i forhold til den endelige tematisering. Den interviewede siger, at det samlet set er svært at svare på, hvor meget der blev taget med videre. "Men det var ikke halvdelen. Det var langt mindre. Ekspertarbejdsgruppen havde stor indflydelse på det endelige forslag, som blev lagt frem." Et andet medlem forklarer, "at man ikke som sådan brugte resultatet fra workshoppen i Vilvorde." Resultaterne fra workshoppen blev mest brugt på den måde, at hvert af medlemmerne af arbejdsgruppen havde taget noget med sig fra diskussionerne i Vilvorde, og at det derfor på den måde fik en vis indflydelse på det endelige katalog. Den interviewede siger, at det derfor samlet set er svært at svare på, hvor meget deltagerne i Vilvorde fik indflydelse på processen. Men "måske stod indflydelsen ikke mål med, at man havde inviteret så mange mennesker, og brugt så lang tid."

Evaluators har foretaget en systematisk sammenligning af temaerne i ekspertarbejdsgruppens endelige katalog, 31-kataloget, og det oprindelige katalog, 42-katalog, og den understøtter for den ene case (Intelligente samfundsløsninger) disse udsagn. Det er i beskrivelsen af IKT-området begrænset, hvad der er ændret i teksten mellem de to kataloger, jf. tekstboks 2. I den anden case (Bæredygtig transport og infrastruktur) er ændringen fra 42-kataloget til 31-kataloget mere markant, fordi transportområdet som resultat af reduktionen i antallet af temaer, blev nedprioriteret. I hvilket omfang det skyldtes workshoppen har evaluator ikke kunnet afgøre. I den tredje case (Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer) er ændringerne begrænsede.

Tekstboks 2: Hvad er der sket fra 42-kataloget til 31-kataloget

Intelligente samfundsløsninger

Generelt er temaet dedikeret til IT blevet udvidet en smule fra 42-kataloget til 31-kataloget, med mere specifikke forskningsområder og flere perspektiver. Til gengæld er IT blevet en smule mindre prominent i de andre temaer. Der er dog ikke sket de helt store ændringer.

42-kataloget har i lighed med 31-kataloget et tema dedikeret til IT (tema 6.1). Overskriften er ændret en smule fra 42-katalogets "IT 2.0 – computerkraft overalt og i alt" til 31-katalogets "IT overalt". 31-kataloget har desuden et kort resumé som ikke eksisterer i 42-kataloget. Herefter følger afsnittet om samfundsudfordringen i 31-kataloget, som bortset fra enkelte mindre omformuleringer er identisk med afsnittet "Forskningstemaets samfundsmæssige relevans" i 42-kataloget. Næste afsnit er også stort set identisk mellem de to kataloger og nævner bl.a. web 2.0, pervasive og mobile teknologier, miljøpåvirkninger fra elektromagnetiske bølger, brugerinddragelse og tværfaglighed. I 31-kataloget er der desuden midt i afsnittet tilføjet linjerne: "Danmark har særlige stærke kompetencer inden for analyse og behandling af komplekse data, fx fra biologiske systemer. Disse kompetencer bør udnyttes i forskning, som skaber grundlaget for opbygning af avancerede IT baserede produktions- og managementsystemer." Derudover specificerer 31-kataloget, at den danske forskningstradition bl.a. omhandler web 2.0, sikkerhed i IT, IT baserede produktions- og managementsystemer samt

brugerdreven IT-udvikling. Der er desuden tilføjet afsnit om danske forudsætninger og muligheder (hvis indhold består af et par linjer, der i 42-kataloget stod i det ovenstående afsnit) samt om perspektiverne, hvor der nævnes teoretisk datalogi og systemudvikling, sammenkobling mellem frontforskning og cutting-edge erhvervsudvikling, bedring af en række processer i samfundet, kvalitetsudvikling af den offentlige sektor samt øget effektivitet i en situation med manglende arbejdskraft. Det er temaer, der ikke er en del af 42-kataloget, men som der er lagt vægt på i det endelige katalog.

Med hensyn til fokus på IT eller IKT under andre temaer nævner både 31- og 42-kataloget muligheder for IT i forbindelse med bioinformatik og udvikling af nye diagnostiske og terapeutiske metoder (henholdsvis tema 5.1 i 31-kataloget og 1.1 i 42-kataloget). Gengangere er desuden IT indenfor produktionsteknologi (2.4 i 31-kataloget og 9.1 i 42-kataloget) samt indenfor risikovurderinger (4.4 i 31-kataloget og 12.1 i 42-kataloget). Hvor 42-kataloget har et selvstændigt tema dedikeret til "Sundhedsorganisation med fokus på sundhedsteknologi" (tema 3.1), hvor hovedvægten er på informationsteknologi er dette tema i 31-kataloget blevet en del af et fælles tema med aldring og kronisk sygdom (tema 5.4). IT er derfor blevet beskåret en smule her, men emnerne og problemstillingerne er de samme. Muligheden for brug af IT nævnes desuden kort under tema 7.2 vedrørende vand i 42-kataloget, et emne som ikke eksisterer i 31-kataloget.

Bæredygtig transport og infrastruktur

Det overordnede emne 8 "Energi, klima og transport" i 42-kataloget er i 31-kataloget blevet til "Energi og klima", en konsekvens af at tema 8.1 "Fremtidens transport og logistik" er blevet til det mere generelle tema "Energieffektivitet", mens de resterende temaer under emnet er stort set uændrede. Man har altså valgt at transporttemaet var et af de temaer, der ikke var plads til da man reducerede de 42 forslag til 31. Transportsektoren nævnes dog i flere emner i 31-kataloget, hvor det i 42-kataloget udover i tema 8.1 kun nævnes i 8.2 "Begrænsning af klimaforandringer", 8.5 "CO2-reducerende teknologier" og 12.1 "Risikovurderinger og deres risiko". Men der er generelt sket en nedprioritering af transportområdet fra 42-forslaget til 31-forslaget. 42-katalogets tema om transport nævner en lang række områder, hvor der stilles krav til transportsektoren og hvor der er behov for forskning. Det gælder bl.a. bæredygtighed, energioekonomi, miljøhensyn, sporbarhed, dyrevelfærd, personsikkerhed og forsyningssikkerhed. Der er behov for ny viden indenfor bl.a. energieffektivitet og konkurrencedygtige, bæredygtige og intelligente transportsystemer, samt for et generelt højere fokus på tværfaglighed og et overordnet systemisk perspektiv i stedet for forskning i enkelte transportteknologier.

Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer

Forlægget for 31-katalogets tema 5.2 "Miljøets rolle for udvikling af infektionssygdomme" er 42-katalogets tema 1.2 med den lidt længere overskrift "Miljøets rolle for

udvikling af infektionssygdomme – muligheder, forebyggelse, behandling". Indholdet af de to temaer er stort set identisk, om end der er sket en lettere trimning af temaet fra 1.2 til 5.2. Således er en række forslag til forsknings-temaer, som ikke var direkte relevante for temaet blevet fjernet, og strukturen er ændret en smule. Ud af ti nævnte eksempler på undertemaer i 31-kataloget, er otte gengangere, og to er nye ("zootiske infektioner" og "vaccinolog"), mens et enkelt eksempel er røget ud ("Harmonisk samliv med mikroorganismer"). Historien er stort set den samme for ændringerne fra 31-katalogets tema 7.3 til 42-katalogets tema 1.3, begge med overskriften "Eksposering til kemiske stoffer: miljø og mennesker", hvor ændringerne er endnu færre. Der er flyttet rundt på afsnittene for at tilpasse formen fra 42-katalogets overskrifter til 31-katalogets, og der er enkelte omformuleringer, men ellers er der hverken lagt til eller trukket fra.

Kilde: Teknologisk Institut,
Center for Analyse og Erhvervsfremme,
baseret på 42-kataloget og kortlægningsmaterialet.

Analysen i dette afsnit viser samlet, at brugerpanelet har været succesfuldt i forhold til at skabe opmærksomhed om FORSK2015-processen og om den strategiske forskning mere generelt. Der er på workshoppen blevet inddraget interessenter, som ikke tidligere har haft tradition for at arbejde med strategisk forskning. På denne måde er temaerne i den strategiske forskning blevet testet mere i bredden end tidligere. Analysen i afsnittet viser videre, at formen på workshoppen og den professionelle gennemførelse har bidraget til, at deltagerne har haft en positiv oplevelse af deres involvering, som bl.a. spørgeskemaundersøgelsen tydeligt viser. Brugerpanelet har desuden haft en processuel effekt som mål for ekspertarbejdsgruppens arbejde. Men ser man på, i hvilket omfang brugerpanelet har bidraget til at kvalificere de strategiske forskningstemaer i dybden, er resultatet mere usikkert. Den valgte form og deltagerkredsen på workshoppen synes, ifølge flere af de interviewede, ikke at have fremmet en kvalificering i dybden. Og workshoppen fik ifølge nogle af de interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen begrænset indflydelse på ekspertgruppens endelige forslag, hvilket understøttes af den tekstmæssige sammenligning af ekspertarbejdsgruppens udkast (42-kataloget) og det endelige katalog (31-katalog).

6.4 Den videre tematisering

Evalueringen skal i henhold til kommissoriet analysere, hvorvidt de enkelte metodeelementer, der har været taget i anvendelse i løbet af initiativets gennemførelse, har bidraget konstruktivt i forhold til initiativets formål og i forhold til at sikre anvendeligheden af, og opbakningen til, det endelige FORSK2015-forslagskatalog. Endvidere skal evalueringen belyse, hvorvidt relevante interessenter er blevet hørt. Der sættes i dette afsnit fokus på dialogmøderne med ministerier og interesseorganisationer, involveringen af Det Strategiske Forskningsråd, samt på internatworkshoppen med Det Frie Forskningsråd.

Den ministerielle proces

Der blev i starten af 2008, efter at ekspertarbejdsgruppen havde afleveret sit endelige forslag (31-kataloget), holdt et dialogmøde for alle ministerierne, som senere i processen blev fulgt op af bilaterale møder.¹⁰

Ministerierne er samlet set rimeligt tilfredse med deres involvering i forbindelse med bl.a. dialogmøde og bilaterale møder, idet 54 pct. af ministerierne er enige eller overvejende enige i, at de i denne del af processen fik mulighed for at kvalificere forslagskataloget. En af de interviewede beskriver dialogmødet som "et fint møde", men at "der ikke kom så meget nyt på bordet". Engagementet var dog, som en af de interviewede udtrykte det, stort, fordi forventningen blandt ministerierne var, at det handlede om mange penge. En af de interviewede siger, at de ikke klart erindrer formålet med mødet, men at man i ministeriet havde en klar forventning om, at nu hvor man havde et forslag fra ekspertarbejdsgruppen, startede den tværministerielle og politiske proces. Den interviewede oplevede, at den videre proces fik karakter af et tværministerielt sekretariatsarbejde, hvor der var en tættere dialog mellem ministerierne, og hvor ministerierne desuden fik mulighed for at komme med konkrete tekstbidrag. Et af de andre ministerier giver

således udtryk for, at de ikke klart erindrer processen, men at de oplevede, at de i denne proces ikke skulle kæmpe så hårdt for deres emner, men primært holde øje med, at de ikke blev løbet over ende af nogle af de andre. Mødet og processen gav på denne måde ministerierne mulighed for at se, hvilke prioriteringer de andre ministerier havde. Et af ministerierne giver udtryk for, at de oplevede at miste indflydelse undervejs i processen, og et andet af ministerierne at de mod slutningen oplevede "at vi prøvede at få mere at vide end de fik". Et konkret udbytte af dialogmødet blev, at transportområdet igen kom med i kataloget.

Samlet viser interviewene med ministerierne, at ministerierne har haft god mulighed for at få indflydelse på beskrivelsen af de temaer, hvor de har haft en ressortmæssig interesse. Dialogmødet og processen gav desuden det meget konkrete udbytte, at transportområdet igen kom ind i kataloget, efter at have været nedtonet i ekspertarbejdsgruppens endelige forslag, jf. også afsnittet nedenfor.

10. Følgende ministerier deltog i bilaterale møder: Fødevareministeriet, Kulturministeriet, Sundhedsministeriet, Transportministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Undervisningsministeriet, Integrationsministeriet, Klima- og Energiministeriet, Velfærdsministeriet, Beskæftigelsesministeriet

11. Følgende organisationer deltog: Danmarks Rederiforening, Dansk Byggeri, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Danmarks Fiskeriforening, Dansk Industri, Finansrådet, ITEK Landbrugsrådet, Lægemiddel-industrien, Service Industrien, Akademikernes Centralorganisation, C3 Ledelse og økonomi, Dansk Magisterforening, Dansk Medicinsk Selskab, Danske Regioner, DJØF, Ingeniør Foreningen i Danmark, Kommunernes Landsforening, Ledernes Hovedorganisation, LO, Lægeforeningen, Danske Universiteter. Herudover var der inviteret 12 interesseorganisationer, som dog ikke deltog.

Processen med interesseorganisationer

Der blev i starten af 2008, efter at ekspert-arbejdsgruppen havde afleveret sit endelige forslag (31-kataloget), holdt dialogmøder med en række interesseorganisationer.¹¹ Interesseorganisationerne er samlet set godt tilfredse med deres indflydelse i forbindelse med dialogmøderne, idet 56 pct. giver udtryk for, at de er enige eller overvejende enige i, at de med dialogmødet fik mulighed for at kvalificere forslagskataloget.

Interviewundersøgelsen giver dog anledning til nogle observationspunkter. En af de interviewede interesseorganisationer giver således udtryk for, at interessenterne på dialogmødet har haft vidt forskellige holdninger og forudsætninger, og at det derfor var vanskeligt at få en dyb diskussion. Der var ifølge en af de interviewede desuden nogle nye interessenter med i forhold til workshoppen på Vilvorde, hvilket ifølge den interviewede gjorde, at der blev sat spørgsmålstegn ved nogle konklusioner, der tidligere

var opnået enighed om. Den interviewede oplevede på denne måde ikke spillebanen for dialogmødet som værende tilstrækkelig klart trukket op. En anden af de interviewede peger på, at mødet var en af den slags, hvor "alle skulle hygge deres egne kartofler", men der kom bl.a. det ud af det, at man fik hele transportområdet med i kataloget. Nogle af de interviewede har ikke en klar erindring om dialogmødet, og den ene giver udtryk for, at efter workshoppen og frem til det endelige katalog, "røg kæden lidt af", og hele processen blev lidt en "black box". De interviewede er generelt tilfredse med, at de efter mødet fik mulighed for at sende skriftlige høringssvar ind, fordi "ens synspunkter så forventes at tælle med i processen". To af de interviewede giver eksplicit udtryk for, at de efter dialogmødet søgte indflydelse på processen bag om linjerne, enten direkte i forhold til ministeriet, eller indirekte i forhold til andre ministerier. De oplevede, at de ad denne vej fik indflydelse på forslagskataloget.

Samlet set viser spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen, at interesseorganisationerne oplever at have fået indflydelse på processen frem mod det endelige forslagskatalog.

Processen med Det Strategiske Forskningsråd (DSF)

Det Strategiske Forskningsråd (DSF) er blevet orienteret løbende om FORSK2015-processen.

Det Strategiske Forskningsråd var ifølge de interviewede også inde i processen flere gange og forholde sig til selve kataloget. En af interviewpersonerne udtaler i den forbindelse, at "vi oplevede en positiv proces i den endelige sproglige udformning af de 21 felter. Nogle af beskrivelserne af de 21 felter var 'tynde', så vi var inde i den endelige redaktionsproces, hvor vi skrev produktet sammen med embedsmænd fra ministeriet", eller "der er jo altid ting man gerne ville have skrevet anderledes, men samlet set er jeg godt tilfreds med vores indflydelse". Flere af de interviewede fortæller også, at det var Det Strategiske Forskningsråd, der i redaktionsfasen argumenterede for at tilføje temaet om strategiske vækstteknologier. På denne måde giver flere af medlemmerne af Det Strategiske Forskningsråd udtryk for, at de fået sat deres aftryk på det endelige katalog.

Processen med Det Frie Forskningsråd (DFF-internetworkshopen)

Det Frie Forskningsråd (DFF) blev inddraget i processen i marts 2008 i forbindelse med en internetworkshop over to dage. Den interviewede fra Det Frie Forskningsråd fortæller, at ministeriet oprindeligt ønskede, at Det Frie Forskningsråd behandlede forslagskataloget på et almindeligt møde, men rådet fandt det ikke rimeligt, at de skulle bidrage inden for en så kort tidsmæssig ramme. Resultatet blev derfor i stedet et internetophold. Det Frie Forsknings-

råd fandt ifølge spørgeskemaundersøgelsen, at formålet med internetet var uklart, og rådet var i udgangspunktet også meget kritisk over for det foreliggende materiale (ekspertarbejdsgruppens 31-katalog). Interviewundersøgelsen viser, at rådet oplevede, at de på internetworkshoppen gav vægtigt input til kataloget, og at dette blev taget med videre i processen. Dette udsagn understøttes af spørgeskemaundersøgelsen, hvor godt halvdelen af medlemmerne oplever, at de med internetworkshoppen har fået indflydelse på processen og på kataloget.

Det endelige katalog

Der er som led i evalueringen gennemført en tekstmæssig sammenligning af tre af temaerne i det endelige katalog og ekspertarbejdsgruppens endelige forslag (31-kataloget), jf. tekstboks 3. For temaet Intelligente samfundsløsninger sker der en ret markant ændring af beskrivelsen fra ekspertarbejdsgruppens forslag til forslaget i det endelige katalog. Det endelige katalog afspejler, i højere grad end ekspertarbejdsgruppens forslag, den fremherskende politiske dagsorden om anvendelse af IKT til løsning af store samfundsmæssige problemstillinger, og temaet synes således at afspejle både brancheforeningernes indspil (emnet ligger relativt tæt op af IT Branchens indspil i internethøringen), og det kan muligvis også være et aftryk fra Videnskabsministeriet (IT og Telestyrelsen) selv. For temaet Bæredygtig

transport og infrastruktur sker der en markant udvikling fra ekspertarbejdsgruppens forslag (31-katalog), hvor transportområdet ikke fylder særligt meget, til det endelige katalog, hvor transportområdet kom ind igen, formentlig bl.a. fordi der på dialogmødet med henholdsvis interesseorganisationerne og ministerierne fremkom kritik af, at transportområdet stod så svagt i ekspertarbejdsgruppens forslag. For det sidste tema Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer er der primært sket en sammentrækning af to temaer i 31-kataloget, og så er der kommet enkelte nye temaer til. Analysen viser samlet, at processen efter ekspertarbejdsgruppen har afleveret sit forslag (31-kataloget), har sat sig tydelige spor i det endelige katalog (21-kataloget).

Tekstboks 3: Hvad er der sket fra 31-kataloget til 21-kataloget?

Intelligente samfundsløsninger

Emnet 2.5 - "IT overalt", er det emne i 31-kataloget, der kommer tættest på et forlæg for 21-katalogets emne nr. 5 – "Intelligente samfundsløsninger". Der er dog relativt stor forskel på fokus i de to emner.

Generelt anlægger det endelige katalog en mere overordnet vinkel på muligheden for at bruge IKT i løsningen af samfundsproblemer. Man har taget problemstillinger fra de overordnede emner i 31-kataloget (Konkurrenceevne, den offentlige sektor, sundhed, miljø) og koblet dem sammen med IKT-løsninger på en måde, som ikke er nævnt i 31-kataloget. (På nogle områder, især sundhedsområdet, er brugen af IT dog nævnt under det specifikke emne i 31-kataloget). Områder som web 2.0, miljøpåvirkninger fra elektromagnetiske bølger, IT-sikkerhed og sprogvidenskab som 31-kataloget nævner, er fraværende i det endelige katalog. Begge emner lægger derimod vægt på vigtigheden af brugerinddragelse og tværfaglighed.

31-kataloget indleder med fokus på udviklingen af interaktivitet på internettet og mobile teknologier. Samfundsudfordringen er i første omgang at påvirke udviklingen af IT i forhold til erhvervsfremme samt regulering og påvirkning af brugen af IT. Som omdrejningspunkt for temaet nævnes i første omgang udvikling af virksomheder i IT-sektoren, og først dernæst forskning indenfor brug af IT i det offentlige

og uddannelsessektoren. Som et eksempel på behov for erhvervsrettet strategisk forskning nævnes sprogvidenskabelig viden. Emnet fokuserer herefter på muligheder for brug af web 2.0 teknologier samt pervasive og mobile teknologier, og trafiksektoren nævnes som et eksempel. Der nævnes desuden miljøpåvirkninger fra elektromagnetiske bølger. Der nævnes herefter en række emner, hvor Danmark har særlige kompetencer: Web 2.0, sikkerhed i IT, IT baserede produktions- og managementsystemer og brugerdriven IT udvikling.

21-kataloget derimod ser på en række forskellige samfundsområder, hvor der er udfordringer som IKT (som det hedder her), kan bidrage til løsningen af. Det gælder først og fremmest velfærdsområdet (sundheds- og socialområdet), hvor IKT forventes at kunne bidrage til at øge kvaliteten af den offentlige service og frigive personaleressourcer gennem effektiviseringer. Øvrige samfundsområder hvor der ses et potentiale, er energisystemer og trafiksystemer. Generelt forventes IKT at kunne bidrage til mere effektiv udnyttelse af ressourcer, både materielle og menneskelige. Dette optræder kun på de allersidste linjer i 31-kataloget, hvor man nævner mulighederne for, at IT-udviklingen kan bidrage til bedre processer mange steder i samfundet, f.eks. indenfor den offentlige sektor, og mht. at sikre øget effektivitet og dermed afbøde problemet med manglende arbejdskraft.

Bæredygtig transport og infrastruktur

Tema 18 "Bæredygtig transport og infrastruktur" i det endelige katalog indeholder brede overvejelser over forskel-

lige problemstillinger relateret til transport og infrastruktur. Den grundlæggende præmis er, at transport af mennesker og gods til lands, til vands og i luften forventes fortsat at stige i fremtiden. Forskningsindsatsen skal bidrage til at løse de udfordringer, som dette skaber i forbindelse med miljøpåvirkninger, energiforbrug, koordination samt integration i by og landskab. Der findes ikke noget parallelt tema i 31-kataloget. Der kan findes enkelte inspirationskilder spredt rundt omkring under andre emner i kataloget. Det gælder bl.a. emne 4.1 Alderdom i det 21. Århundrede (21-kataloget nævner ældres mobilitet), emne 4.2 Bedre Livsrum (der afspejles i 21-katalogets inddragelse af lokalitets- og mobilitetsadfærd), emne 7.1 om konkurrencedygtige miljøteknologier, 7.2 om biologisk mangfoldighed, hvor trafik og natur nævnes, 8.1 om energieffektivitet samt 8.4 om vedvarende energi, hvor vedvarende energiformer til brug i transportsektoren nævnes som et muligt forskningsområde for mindskelse af CO₂-udledningen generelt. Fælles for de ovenstående temaer i 31-kataloget er dog, at de enten slet ikke nævner trafikområdet, eller blot nævner det med et enkelt ord eller to. Generelt må man derfor sige, at der ikke er meget at komme efter i 31-kataloget, når man leder efter inspiration for det endelige katalogs trafiktema.

Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer

Det endelige katalogs tema 10 "Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer" er hovedsageligt en sammenrækning af to forskellige temaer i 31-kataloget:

tema 5.2 "Miljøets rolle for udvikling af infektionssygdomme" og tema 7.3 "Eksponering til kemiske stoffer: Miljø og mennesker". Det endelige katalog fokuserer på påvirkning fra tre forskellige miljøfaktorer: Kemiske, fysiske og mikrobiologiske. De problemstillinger der berøres i forbindelse med mikrobiologiske påvirkninger, er tydeligt inspireret af 31-katalogets tema 5.2., og kan i visse tilfælde genfindes ordret. Det gælder bl.a. fokus på sygdomstilfælde forårsaget af bakterier, som tidligere kun i ringe grad forårsagede sygdom, på øget forståelse for hvorfor nogle mikroorganismer er gavnlige, mens andre forårsager sygdomme, samt på øget forståelse af samspillet mellem variation, evolution og funktion hos mikroorganismer i det ydre miljø. Idéen om fødevarer sikkerhed som konkurrenceparameter findes også i både 21- og 31-kataloget. Det samme gør sig gældende mht. til 21-katalogets fokus på kemiske miljøfaktorer, som er stærkt inspireret af 31-katalogets tema 7.3. Her deler de to kataloger bl.a. fokus på manglende viden om forskellige skadevirkninger fra kemiske stoffer, samt på vigtigheden af at udvikle nye metoder og modeller til risikovurderinger, der tager højde for samspil mellem multiple stressfaktorer og eksponering for blandinger af forskellige kemiske stoffer. Begge temaer nævner desuden afslutningsvis EU's nye kemikaliedirektiv REACH og det nationale miljøovervågningsprogram NOVANA. Problemstillinger i det endelige katalog som ikke berøres i de to temaer i 31-kataloget omfatter bl.a. betydningen af adfærdsmæssige forhold, reduktion af test på forsøgsdyr samt fysiske miljøfaktorer (f.eks. støj, stråling og partikler i luften). Generelt er temaet i 21-kataloget en sammen-

fatning af de to temaer i 31-kataloget, udvidet med et par ekstra problemstillinger.

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme, baseret på ekspertarbejdsgruppens endelige forslag (31-kataloget) og det endelige forslagskatalog (21-kataloget).

Analysen i dette afsnit viser samlet, at processen efter at ekspertarbejdsgruppen har afleveret sit forslag (31-kataloget) har sat sig tydelige spor i det endelige katalog. Dette fremgår tydeligt af den konkrete tekstsammenligning af 31-kataloget og 21-kataloget. De interviewede interessenter – ministerierne, interesseorganisationerne og forskningsrådene – oplever desuden, at de i processen har fået indflydelse på kataloget. Dialogmøderne med ministerier og interesseorganisationer har i henhold til analysen sikret en bred høring om katalogets temaer, mens møderne med forskningsrådene har medvirket til at gøre katalogets temaer egnede for en strategisk forskningsindsats. De interviewede er generelt tilfredse med processen. Men en af interesseorganisationerne, et af forskningsrådsmedlemmerne og et af medlemmerne af ekspertarbejdsgruppen giver udtryk for, at processen på dette punkt ikke er fuldt gennemsigtig. De interviewede oplever, at processen er afviklet i fire forskellige fora: et for ministerierne, et for interesseorganisationerne, et for Det Strategiske Forskningsråd, og et for Det Frie Forskningsråd. Det er derfor vanskeligt – også for evaluator – at vurdere de konkrete aftryk af de forskellige processer fra ekspertarbejdsgruppens endelige forslag (31-kataloget) til det endelige katalog (21-kataloget).

6.5 Modtagelsen af kataloget

I kommissoriet til evalueringen af FORSK2015-initiativet står der, at evalueringen skal undersøge, hvordan forslagskataloget er blevet modtaget af centrale interessenter på Viden-skabsministeriets område. Af kommissoriet følger det endvidere, at evalueringen skal belyse modtagernes opfattelse af forslagskatalogets kvalitet, dvs. opfattelse af bl.a. indholdet i kataloget. Fokus er derfor rettet mod en

beskrivelse af interessenternes opfattelse af forslagskatalogets indhold. Der sættes fokus på interessenternes oplevelse af, hvorvidt kataloget adresserer reelle og vigtige samfunds- og erhvervsbehov, hvorvidt det rummer de rigtige temaer, hvorvidt temaerne er langtidsholdbare, samt generelt om kataloget fremstår grundigt og velunderbygget. Der fokuseres herudover på, om katalogets temaer opleves som egnede

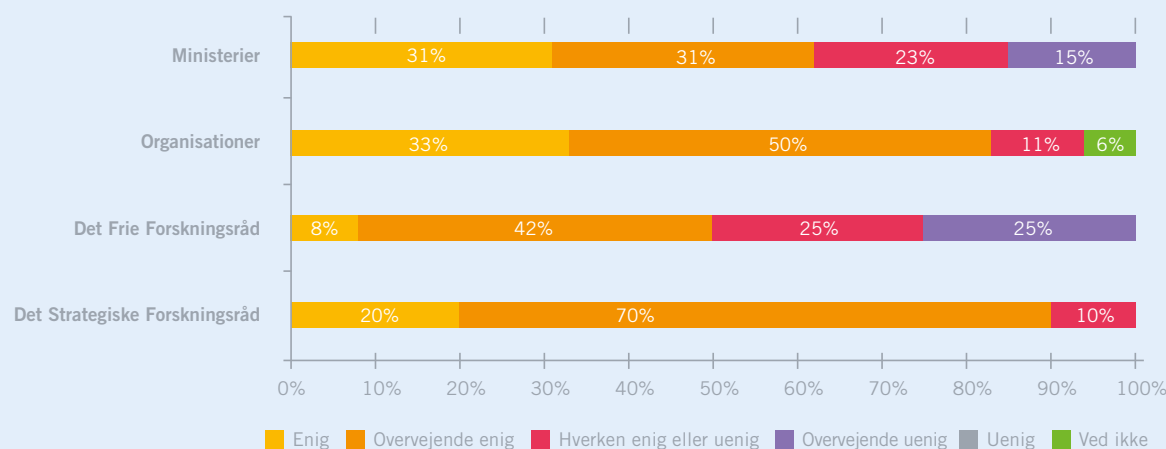
for en forskningsindsats, og om temaerne opleves som egnede for prioritering af strategisk forskning.

6.5.a Det endelige forslagskatalog

Hovedparten af deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen er enige eller overvejende enige i, at kataloget adresserer reelle og vigtige samfunds- og erhvervsbehov. Denne positive indstilling gælder især medlemmerne af Det Strategiske Forskningsråd og organisationernes medlemmer, mens ministerierne og Det Frie Forskningsråd forholder sig lidt mere kritiske, jf. figur 5. Samlet set er dog tale om en positiv tilkendegivelse i forhold til kataloget på dette punkt.

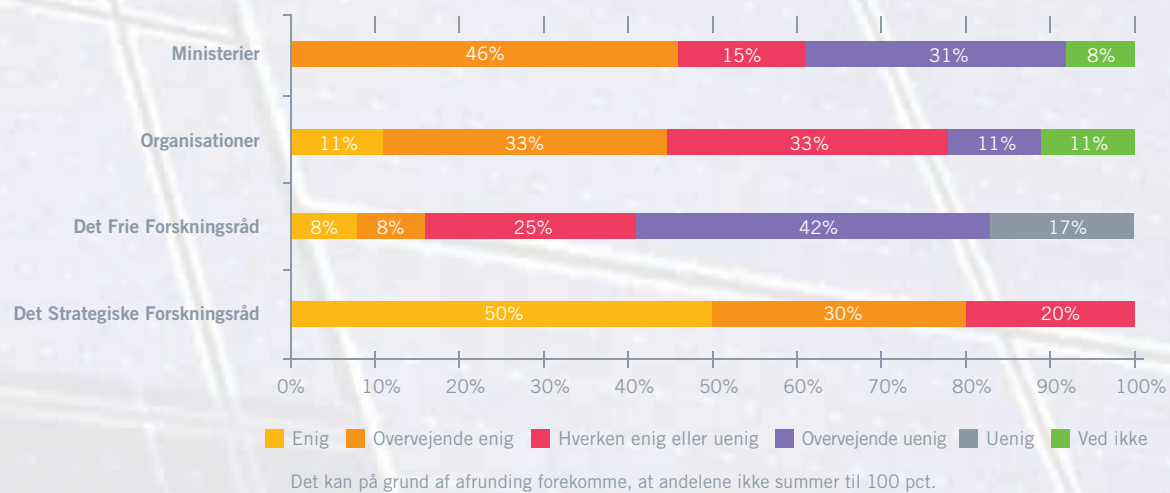
I forhold til udvælgelsen af temaer peger hovedparten af svarene fra Det Strategiske Forskningsråds medlemmer og interesseorganisationerne på, at det er de rigtige temaer, der er medtaget i kataloget, jf. figur 6. Ministerierne har en mere blandet holdning, hvor 46 pct. er overvejende enige i at kataloget indeholder de rigtige temaer, mens 31 pct. er overvejende uenige. Respondenterne i det Frie Forskningsråd er overvejende uenige eller uenige i, at det er de rigtige temaer, der er medtaget.

Figur 5: Spørgsmål: Kataloget adresserer reelle og vigtige samfunds- og erhvervsbehov

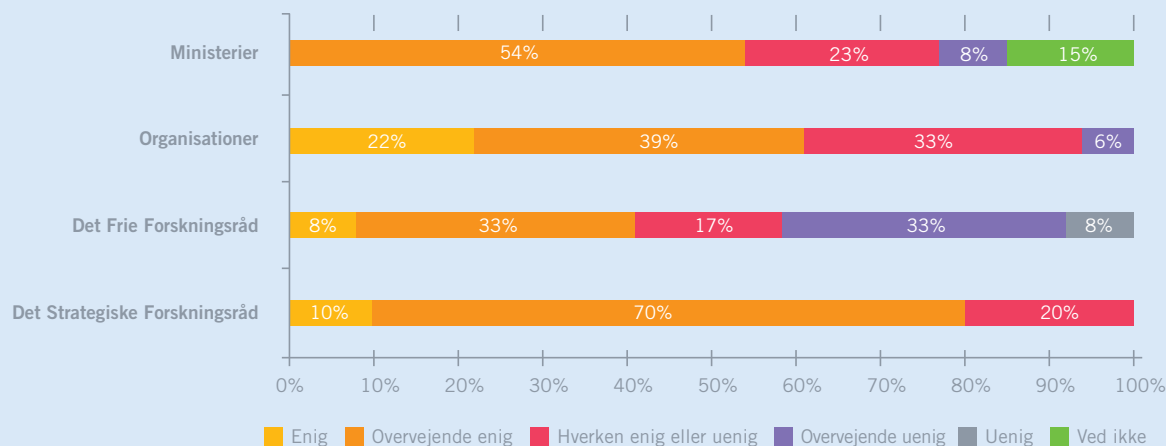

Det kan på grund af afrunding forekomme, at andelen ikke summer til 100 pct.

Figur 6: Spørgsmål: Det er generelt de rigtige temaer som er med i kataloget
– der er ikke vigtige temaer som mangler

Figur 7: Temaerne i kataloget er generelt langtidsholdbare - ikke blot dagsaktuelle og tilfældige

Det kan på grund af afrunding forekomme, at andelen ikke summer til 100 pct.

Hovedparten af deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen er dertil enige eller overvejende enige i, at temaerne i kataloget generelt er langtidsholdbare – og ikke blot dagsaktuelle og tilfældige. Det gælder især medlemmerne af Det Strategiske Forskningsråd, interesseorganisationerne og ministerierne, mens Det Frie Forskningsråd forholder sig lidt mere kritiske, jf. figur 7.

Interviewundersøgelsen viser som i spørgeskemaundersøgelsen, at mange af interessenterne finder, at man med kataloget er lykkedes med at adressere vigtige samfunds- og erhvervs-

mæssige temaer. Mange af de interviewede bakker desuden op om den tværfaglige tilgang i temaerne, som nogle finder er nytænkende i en dansk sammenhæng. Men der er også enkelte, som mener at man i temaerne ikke helt er lykkedes med en tværfaglig tilgang, herunder med koblingen mellem naturvidenskabelige/tekniske og samfundsvidenskabelige/humanistiske problemstillinger.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at forslagskataloget ifølge interessenterne i hovedsagen indeholder de rigtige temaer. Der er dog samtidig flere af interessenterne, som i spørgeske-

maundersøgelsen giver udtryk for, at kataloget ikke indeholder de rigtige temaer. Det kan formentlig i nogen grad forklares med, at der blandt de interviewede er ret divergerende holdninger til katalogets balancering af velstands- og velfærdspolitiske problemstillinger. Mange af de erhvervsorienterede interessenter finder, at der i kataloget er for meget vægt på velfærdspolitiske emner, og at kataloget i højere grad burde have været defineret i forhold til målet om at sikre erhvervslivets konkurrenceevne. En af de mest kritiske eksponenter for denne holdning siger, "at kataloget mangler fokus, og at det er en pærevælling af henholdsvis emner, der handler om brede samfundsmæssige forhold, og emner som handler mere om teknologi og konkurrenceevne." Omvendt er der andre interessenter med mere velfærdspolitiske interesser, som er positive over for, at de velfærdspolitiske problemstillinger har fået så stor vægt i kataloget, eller som efterspørger flere velfærdspolitiske emner i kataloget. En eksponent for denne holdning siger, at "man med kataloget ikke har grebet chancen for at se mulighederne i den danske velfærdsmodel, og dens betydning for vores konkurrenceevne." Kataloget er formentlig, som en af de interviewede udtrykker det: et kompromis mellem de velstands- og velfærdspolitiske problemstillinger. Interview med et af medlemmerne af ekspertarbejdsgruppen viser, at de allerede i ekspertarbejdsgruppen var optaget af at balancere de to hensyn. Udover denne generelle problemstilling i forhold til katalogets temaer,

er der desuden flere af de interviewede, som peger på helt specifikke emner, som de ønsker havde fået større vægt i kataloget, eller som peger på at indholdet i konkrete temaer burde have været anderledes.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at flertallet af interessenterne, med undtagelse af Det Frie Forskningsråd, er enige eller overvejende enige i, at kataloget fremstår grundigt og velunderbygget. Et af medlemmerne af Det Strategiske Forskningsråd giver fx udtryk for, at "politi-kerne med kataloget har fået et bedre afsæt end tidligere, hvor de kun havde overskrifter – nu har de sikkerhed for at fagkundskaben har vurderet, at det rent faktisk er muligt at opnå noget med en satsning, når de vælger den".

Flere af de interviewede er på tværs af grupperne dog inde på, at der i valget af temaer ikke er noget overraskende, at beskrivelserne inden for de enkelte temaer ikke rummer nye forslag til forskningsmæssige temaer, at beskrivelserne for nogle af temaerne er "lidt tynde", samt at nogle af temabeskrivelserne er lidt uskarpe fordi mange interesser har skullet afspejles i beskrivelserne. Om katalogets nyhedsværdi siger en af de interviewede, at "hvis der er nogen, som sætter sig ned et par timer om et bord, så vil de også kunne komme frem til det samme resultat". En anden peger på, at katalogets nyhedsværdi består i, at man med kataloget for første gang har skabt et samlet overblik over mulige strategiske forsknings-

temaer. Forslagskatalogets styrke synes således ifølge de interviewede at være, at det giver overblik, mens at kataloget ikke indeholder radikalt nye forslag til forskningstemaer.

Flere af de interviewede efterspørger i kataloget mere information, der kan lette prioriteringen mellem temaerne. Flere af de interviewede peger således på, at der i kataloget kunne have været mere fokus på, hvad man kan opnå ved at øge indsatsen på et givet område, herunder hvad det er for potentialer og muligheder, der ligger foran os inden for de enkelte områder. De interviewede peger også på, at der i kataloget kunne have været mere fokus på, hvor Danmark står internationalt. Flere steder i kataloget kan man ifølge nogle af de interviewede ikke se, om det er et forskningsområde, hvor Danmark står stærkt internationalt, et område hvor vi står svagt, og hvor der derfor er behov for flere midler, eller om der er tale om et helt nyt perspektivrigt forskningsområde, som man med fordel kan opdyrke. I forlængelse heraf efterspørger flere af de interviewede et mere internationalt udsyn, en tættere kobling til EU's forskningsstrategier og mere fakta om dansk forsknings internationale position i kataloget. Nogle af de interviewede fra henholdsvis ministerier, interesseorganisationer og forskningsråd giver i forlængelse af ovenstående udtryk for, at man efter deres mening med kataloget grundlæggende ikke har fået større indsigt i, hvor Danmark har strategiske forskningsbehov.

I forhold til katalogets brug for udmøntning af strategisk forskning, viser spørgeskemaundersøgelsen, at 80 pct. af medlemmerne i Det Strategiske Forskningsråd er enige eller overvejende enige i, at katalogets temaer er egnede for prioritering af strategiske forskningsmidler. Interviewundersøgelsen underbygger dette. Det er generelt opfattelsen, at mange af temaerne er egnede for prioritering, herunder at temaerne har en tilstrækkelig bredde i forhold til at sikre konkurrence om midlerne. Der er to af de interviewede fra Det Strategiske Forskningsråd, som peger på, at det for kataloget er uklart, om det er en forskningsindsats eller en anden slags indsats, der er behov for. Men hovedparten af temaerne vurderes af de interviewede som egnede for prioritering af strategisk forskning og som forskningsrelevante.

Analysen i dette afsnit viser samlet, at forslagskataloget er blevet overvejende positivt modtaget. Når man ser på hovedparten af respondenternes møde med kataloget, tegnes et billede af, at kataloget adresserer reelle samfundsbehov, at det i hovedsagen indeholder de rigtige temaer, og at temaerne generelt er langtidsholdbare. Der er desuden blandt de interviewede stor opbakning til den tværfaglige tilgang i kataloget. Med kataloget har man søgt at balancere velstands- og velfærdspolitiske temaer. Dette vinder opbakning hos nogle af de interviewede, mens andre finder, at kataloget burde have fokuseret mere snævert på velstandspolitiske problemstillinger, eller modsat have taget

flere velfærdspolitiske problemstillinger med. Interviewundersøgelsen viser videre, at det blandt interessenterne er oplevelsen, at katalogets indholdsmæssige kvaliteter især ligger i bredden i forhold til at skabe overblik. Det er de interviewedes oplevelse, at kataloget afspejler den eksisterende viden om temaer, som er relevante for strategisk forskning, men samtidig at kataloget ikke bidrager med radikalt nye forslag til forskningsmæssige temaer. Der er nogle af de interviewede, som giver udtryk for, at man med kataloget efter deres mening grundlæggende ikke har fået større indsigt i, hvor Danmark har strategiske forskningsbehov. Flere af de interviewede efterspørger desuden i kataloget mere information, som kan lette prioriteringen mellem temaerne. Flere af de interviewede peger således på, at der i kataloget kunne have været mere fokus på, hvad man kan opnå ved at øge indsatsen på et givet område, herunder hvad det er for potentialer og muligheder, der ligger foran os inden for de enkelte områder. Flere af de interviewede efterspørger desuden, i beskrivelsen af de enkelte temaer, et stærkere internationalt perspektiv, herunder mere fakta om Danmarks internationale position på forskningsområderne.

6.6 Katalogets anvendelse i finanslovsprocessen

Det har ifølge kommissoriet været formålet med udarbejdelsen af FORSK2015-kataloget, at det skal anvendes aktivt i forbindelse med forhandlingerne om indsatsområderne for strategisk forskning i forbindelse med finanslovsforhandlingerne 2009, herunder at mindst 75 procent af de midler, der bevilges til strategisk forskning på finansloven, skal udmøntes med udgangspunkt i katalogets temaer. Denne del af evalueringen vil ske på baggrund af interviewene med forskningsordførerne i forligskredsen (undtagen forskningsordføreren for Det Konservative Folkeparti).

Forskningsordførernes brug af kataloget i finanslovsforhandlingerne

I forhold til brugen af kataloget i de politiske forhandlinger er to af ordførerne overvejende positive og siger henholdsvis, at "det er bedre end før, hvor udmøntningen var baseret på, hvem politikerne sidst havde drukket kaffe med, og derfor har kataloget været et godt udgangspunkt for forhandlingerne", og "kataloget har været en stor hjælp, og en inspiration som vi politikere kan gøre brug af eller lade være". Den tredje ordfører er lidt mere forbeholden og

siger "Jeg har på sin vis haft glæde af det. Det er oplysende nok, hvis man kan gå ind for den tankegang, der ligger til grund for kataloget". Den sidste ordfører mener ikke, at kataloget har haft nogen værdi i forhold til de politiske forhandlinger.

Forskningsordførerne mener i hovedsagen, at temaerne er dækkende, og der er også opbakning til den tværfaglige tilgang. En af ordførerne siger dog samtidig, at man skal være varsom med at tage kataloget som udtryk for en objektiv sandhed. Kataloget er således, efter ordførerens vurdering, først og fremmest et resultat af interessenthøringen, og i sidste ende også et kompromis mellem en velstandspolitisk dagsorden og en velfærdspolitisk dagsorden. Der er desuden nogle af ordførerne, der herudover er inde på, at man med fordel kunne have mere information med i kataloget om, hvad de mulige effekter af en strategisk forskningsindsats er, og ligeledes medtaget noget om de faktuelle forhold om de forskningsmæssige styrkepositioner. Endelig er der nogle af ordførerne, der giver udtryk for, at kataloget ikke grundlæggende kan ændre på, at nogle af midlerne til strategisk forskning bliver bundet i andre forlig, som det fx skete med energiforliget,

hvilket i realiteten indskrænker det politiske råderum i forhold til tværgående prioriteringer af strategisk forskning.

Flere af forskningsordførerne siger, at ministeren under forhandlingerne tog udgangspunkt i kataloget, og at det derfor kom til at fungere som en ramme for forhandlingerne: "det lå ligesom i luften, at man skulle vælge inden for de 21 temaer", og "ministeren lagde sig tæt op af kataloget, og ministeren ville i forhandlingerne gerne, at vi skulle vælge i kataloget". En siger at "det er vigtigt med en sådan fælles ramme, da man ellers får et kludetæppe". En anden er lidt mere kritisk og siger, at kataloget skal bruges som inspiration, og at det ikke må blive begrænsende i forhold til at bringe andre temaer på banen. Ordførerne accepterede som en del af forligskredsen generelt, at kataloget blev brugt til at indhegne drøftelserne under forhandlingerne.

Selve drøftelserne i forligskredsen om udmøntningen af de strategiske forskningsmidler var relativt kortvarige. Forhandlingerne om udmøntningen af hele globaliseringspuljen løb over en måned, men interviewene viser, at det først var til sidst, at man drøftede udmøntningen af de strategiske forskningsmidler.

Interviewundersøgelsen viser, at "det ikke var en dyb, grundig diskussion, at man ikke gav det tid nok, og man under forhandlingerne var meget lidt nede i kataloget", og at "ministeren lagde sig meget tæt op af kataloget, og der blev kun justeret ganske lidt". Forskningsordførerne har efter eget udsagn gjort brug af kataloget i forberedelserne af forhandlingerne, om end den konkrete brug synes at variere en del.

I forhold til brugen af kataloget fremadrettet i forhold til de kommende forhandlinger er holdningerne i forligskredsen blandede. I interviewene med forskningsordførerne er et synspunkt, at kataloget vil blive brugt fremadrettet i forbindelse med de kommende finanslovsforhandlinger, fordi katalogets temaer er langtidsholdbare. Et andet synspunkt er, at det formentlig vil give mest mening at holde fast i et antal temaer fremadrettet, fx de temaer man har valgt i forbindelse med finanslovsforhandlingerne, i stedet for fx at gå ned i kataloget igen og vælge nogle andre områder. Et tredje synspunkt er, at kataloget ikke har nogen fremadrettet værdi. Samlet set tegner interviewundersøgelsen ikke et entydigt billede af, hvordan kataloget vil blive brugt fremadrettet.

Effekten på finansloven

Der gives i dette afsnit en oversigt over, hvor mange af de 21 temaer i forslagskataloget, der er blevet prioriteret på finansloven 09 samt hvor mange strategiske midler, der faktisk er udmøntet til de udvalgte områder. Hvis mindst 75 pct. af de afsatte midler til strategisk forskning er afsat til de i katalogets udvalgte områder, kan det konkluderes, at FORSK2015-kataloget er blevet anvendt i udarbejdelsen af ministeriernes og de politiske partiers indspil til finansloven, jf. de tidligere opstillede mål og succeskriterier.

I forbindelse med finanslovsforhandlingerne sluttede forligspartierne, der er en del af globaliseringsaftalen (regeringen, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Socialdemokraterne) at prioritere i alt 10 ud af de 21 temaer fra FORSK2015-kataloget. Der blev i alt afsat 383 millioner kroner i 2009 og 624 millioner kroner i 2010 til strategisk forskning, fordelt på 10 prioriterede temaer, jf. tabel 5.

Som det fremgår af tabel 5 er der på baggrund af FORSK2015-kataloget afsat godt 1 mia. kr. i 2009-2010 til strategisk forskning. Og ifølge Finansministeriet¹² er der i 2009 og 2010 afsat

1 mia. kr. til strategisk forskning og udviklingsprogrammer på energiområdet, hvorfor det ikke blot er 75 pct., men 100 pct. af de midler, der bevilligedes til strategisk forskning på finansloven, der er udmøntet med udgangspunkt i katalogets temaer. Som det også fremgår af tabellen tegner "fremtidens energisystemer" sig for over halvdelen af de afsatte midler – i alt 645 mio. kr. i 2009-2010, mens der til de øvrige områder er afsat langt mere begrænsede beløb. De 645 mio. kr. er afsat som en del af energiaftalen, og de er således ikke direkte et resultat af forhandlingerne om den strategiske forskning med afsæt i kataloget.

Til spørgsmålet om, hvorvidt forslagskataloget er blevet anvendt i arbejdet med ministeriernes og de politiske partiers indspil til finansloven, kan dette – med henvisning til tabel 1 – i høj grad bekræftes. I de gennemførte interviews bekræfter flere af interviewpersonerne også, at FORSK2015 faktisk har været lagt til grund for finanslovsforhandlingerne for finansloven 2009.

Evalueringen omfatter ikke en vurdering af, hvorvidt Det Strategiske Forskningsråds opslag følger af FORSK2015-kataloget, jf. afsnit 3.5. Det skal dog kort bemærkes, at Det Strategiske

12. <http://www.fm.dk/Publikationer/2008/1690-Budgetoversigt%204%20december%202008/2%20Aftalerne%20om%20finansloven%20for%202009.aspx>

Tabel 5: Resultatet af Finanslovsforhandlingerne - prioritering af temaer i 09 og 10

Område	Temanummer og tematitel	Bevilling i mio. kr.		
		2009	2010	Total
Energi, klima og miljø	1. "Fremtidens energisystemer (energiaftalen)"	190	455	645
	2. "Fremtidens klima og klimatilpasning"	43		43
	"Klimaforskningscenter i Grønland"	20	15	35
	3. "Konkurrencedygtige miljøteknologier"	10	40	50
Produktion og teknologi	4. "Bioressourcer, fødevarer og andre biologiske produkter"	45	50	95
	5. "Intelligente samfundsløsninger"		10	10
Sundhed og forebyggelse	8. "Fra basal forskning til individualiseret behandling"	30	20	50
	10. "Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer"		19	19
Innovation og konkurrenceevne	14. "Forskning i fremtidens offentlige sektor"		15	15
Viden og uddannelse	16. "Hvad virker? – Evidens i praksis"	20		20
Mennesker og samfundsindretning	18. "Bæredygtig transport og infrastruktur"	25		25
Ialt		383	624	1007

Forskningsråd (DSF) med offentliggørelsen af publikationen "En milliard til strategisk forskning i 2009" af 5. marts 2009, har valgt at følge FORSK2015-katalogets strukturering. Det Strategiske Forskningsråds opslag af forskningsmidler i 2009 drejer sig om de ca. 1 mia. kr., der vil blive uddelt til større forsknings-satsninger inden for de udvalgte FORSK2015-temaer, der altså også tillægges stor betydning og er blevet anvendt af Det Strategiske Forskningsråd.¹³

Analysen i dette afsnit viser samlet set, at kataloget har fundet anvendelse i finanslovsforhandlingerne. Kataloget har, som refereret ovenfor, fungeret som en ramme for forhandlingerne, og det har således været med til at hegne drøftelserne ind. Det fremgår desuden af finansloven, at alle midlerne (100 pct.) er afsat med afsæt i kataloget. Over halvdelen af midlerne er dog afsat som følge af energiaftalen. Det overordnede mål i forhold til finanslovsforhandlingerne er således opfyldt.

13. En overordnet præsentation af temaerne findes i publikationen:
<http://fist.dk/publikationer/2009/en-milliard-til-strategisk-forskning-2009/Endelig%20version%20En%20milliard%20.pdf>

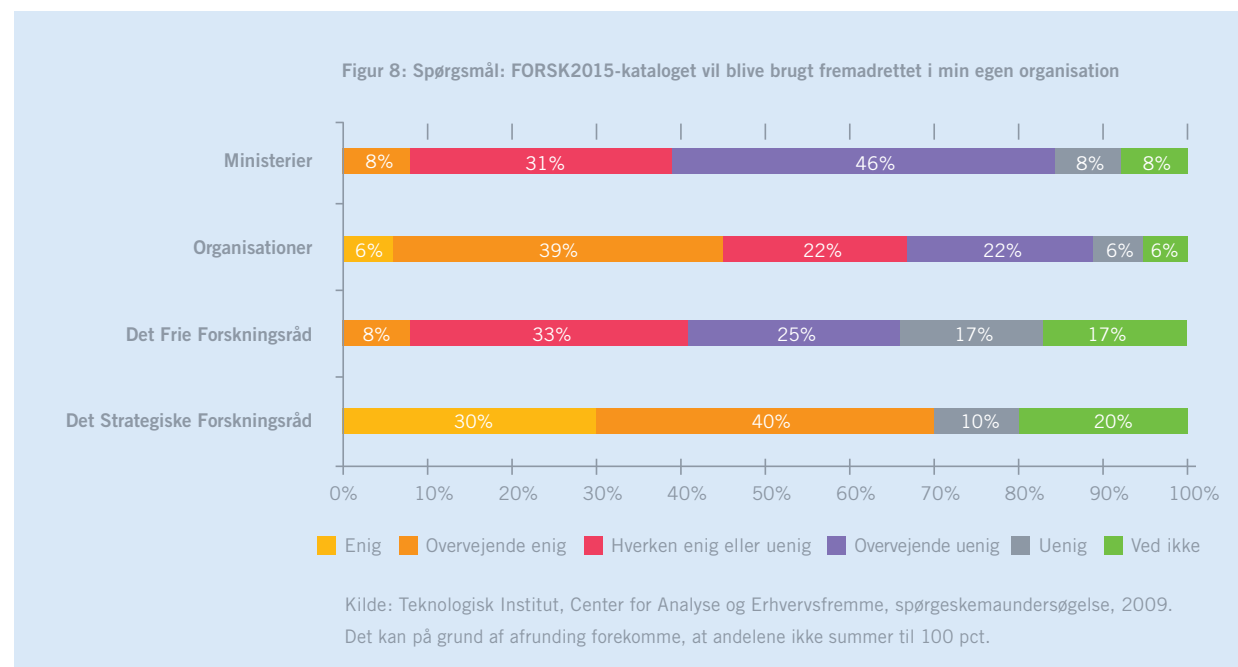
6.7 Katalogets anvendelse hos interessenterne

I kommissoriet fremgår det, at evalueringen skal belyse, hvorledes kataloget er blevet modtaget, samt hvorvidt de centrale interessenter finder, at FORSK2015-forslagskataloget er relevant for og kan finde anvendelse i deres organisation/institutioner.

Det skal indledningsvis bemærkes, at målet om forankring ikke er formuleret eksplicit i forbindelse med initiativet, og at der ikke som led i initiativets implementering er afsat ressourcer eller igangsat aktiviteter med henblik på at opfylde dette mål. Det er taget med i evalueringen som en forventet positiv sideeffekt af initiativet, og det er med det udgangspunkt, at indfrielsen af målet skal vurderes.

Det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen, at der generelt ikke er så store forventninger til, at FORSK2015-kataloget vil blive brugt fremadrettet i ministerier, organisationer og på forskningsinstitutionerne, om end billedet samtidig er noget blandet. Generelt er der få af ministerierne, som forventer at bruge kataloget fremadrettet. For organisationerne er billedet mere positivt, idet knapt halvdelen er overvejende enige eller enige i, at de vil bruge kataloget. For de to forskningsråd er billedet meget

forskelligt. Medlemmerne af Det Strategiske Forskningsråd forventer, at det vil blive brugt i deres egen organisation, mens der er meget få medlemmer af Det Frie Forskningsråd, som forventer, at det vil blive anvendt i deres organisation, jf. figur 8.

Den kvalitative undersøgelse viser yderligere, at kun få universiteter benytter FORSK2015-kataloget i strategisk øjemed. Dog er der to af interviewpersonerne, der ytrer sig positivt om katalogets strategiske vigtighed. En af disse to personer, som begge tilhører forskningsverdenen, fremhæver, at FORSK2015 er et vigtigt katalog, som alle institutledere anvender og har interesse i, da universiteternes aktiviteter skal passe ind i kataloget. Den anden interviewperson peger på, at kataloget bruges til at udvælge, hvad universitetet skal satse på og til at forberede universitet på, hvad der kommer af forskningsudbud.

En mindre gruppe af forskningsinstitutionerne er opmærksomme på temaerne i kataloget, og på at der sikkert vil komme opslag inden for nogle af områderne. Samlet for den 'opmærksomme' gruppe er, at interviewpersonerne sidder centralt placeret i forskningsinstitutionerne eller på GTS-instituttet. Dette indikerer, at FORSK2015-kataloget i nogen grad vil blive anvendt af ledelsen på forskningsinstitutionerne og på GTS-institutionerne. Derimod indikerer de gennemførte interviews med de erhvervsrettede interessenter, at kataloget ikke vil blive anvendt i erhvervslivet. Det generelle billede er

også, at hovedparten af interviewpersonerne dog giver udtryk for, at FORSK2015-kataloget ikke er forankret i deres organisation, samt at det ikke anvendes i forbindelse med planlægningen af de forskellige forskningsaktiviteter.

Undersøgelsen viser samlet, at kataloget ikke i særlig høj grad forventes anvendt af de centrale interessenter på forskningsområdet. Dette følger af spørgeskemaundersøgelsen, hvor hovedparten af respondenterne generelt ikke har så store forventninger til, at FORSK2015-kataloget vil blive brugt fremadrettet i ministerier, organisationer og på forskningsinstitutionerne. Det samme billede gør sig gældende i de gennemførte interviews, hvor hovedparten af interviewpersonerne på forskningsinstitutionerne giver udtryk for, at FORSK2015-kataloget ikke er forankret i deres organisation, samt at det ikke anvendes i forbindelse med planlægningen af de forskellige forskningsaktiviteter. De gennemførte interviews på forskningsinstitutionerne viser dog også, at FORSK2015-kataloget i nogen grad anvendes af institutlederne og ledelsen på forskningsinstitutionerne.

7. Sammenfattende analyse af FORSK2015-initiativet

7.1 Katalogets anvendelse og modtagelse

Det er et mål for initiativet, at kortlægningen skal munde ud i et katalog med forslag til vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning, samt at kortlægningen skal styrke grundlaget for den politiske prioritering af strategisk forskning. Det er i forlængelse heraf i afsnit 4.1 formuleret som succeskriterier, at:

- Kataloget skal være anvendt aktivt i forbindelse med finanslovsforhandlingerne 2009.
- Mindst 75 pct. af de midler, der bevilges til strategisk forskning på finansloven skal udmøntes med udgangspunkt i katalogets temaer.
- Forslagene i kataloget skal adressere langtidsholdbare samfunds- og erhvervsmæssige væsentlige problemstillinger, som er forskningsrelevante.
- Forslagene i kataloget skal være egnede for politisk prioritering.

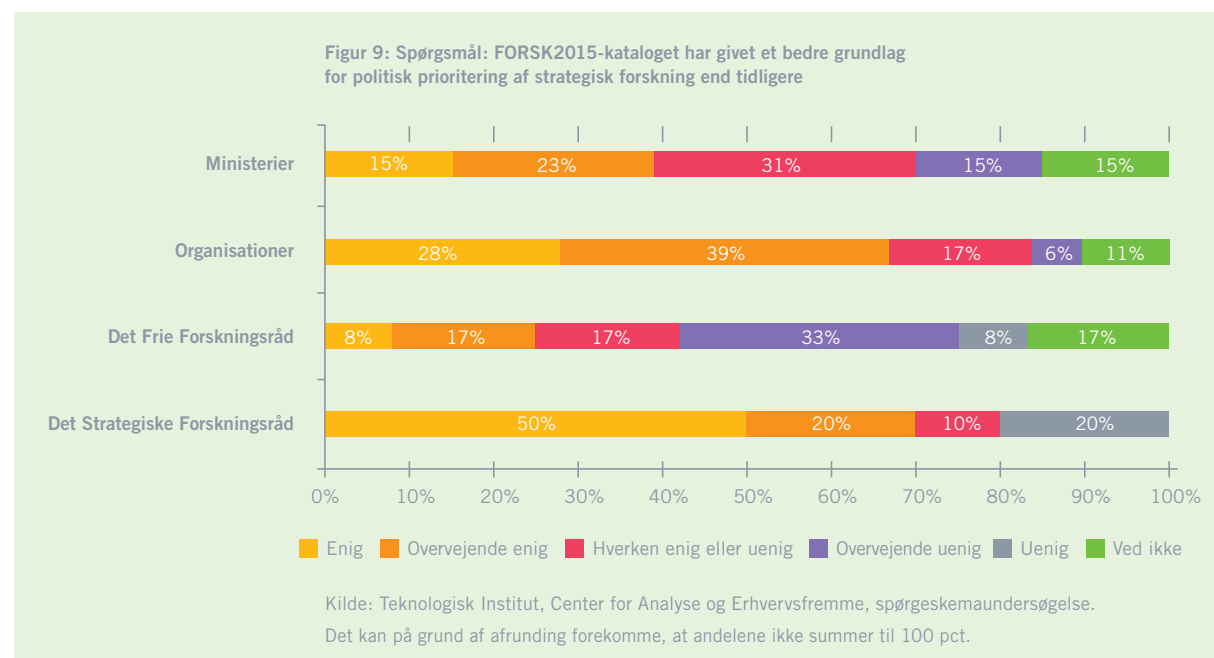
7.1.a Katalogets anvendelse som prioriteringsgrundlag

Det er formuleret som succeskriterier, at kataloget skal være anvendt aktivt af forligspartierne i forbindelse med finanslovsforhandlingerne 2009,

og at mindst 75 pct. af de midler, der bevilges til strategisk forskning på finansloven skal udmøntes med udgangspunkt i katalogets temaer.

Analysen viser, at hovedparten af forskningsordførerne er positive overfor, at man med kataloget har fået et bedre grundlag for

prioriteringen af den strategiske forskning. Forslagskataloget har ifølge de interviewede forskningsordførere fungeret som en ramme for finanslovsforhandlingerne, og det har således været med til at hegne drøftelserne ind. Det fremgår desuden af finansloven 2009, at alle midlerne (100 pct.) til strategisk forskning

er afsat inden for katalogets rammer. Det Strategiske Forskningsråd har efterfølgende brugt kataloget som afsæt for opslaget vedrørende strategiske forskningsmidler. Det kan således samlet konstateres, at forslagskataloget har tjent som grundlag for den politiske prioritering af strategiske forskningsmidler, jf. afsnit 6.6.

Mange af interessenterne på forskningsområdet finder samtidig, at man med forslagskataloget har fået et bedre prioriteringsgrundlag, jf. figur 9. Mest positive er Det Strategiske Forskningsråd, hvor 70 pct. af medlemmerne er enige eller overvejende enige i, at prioriteringsgrundlaget er forbedret – dog er der også 20 pct. som uenige. For organisationerne er det næsten lige så stor en andel (67 pct.), som er enige eller overvejende enige. For ministerierne er billedet lidt mere blandet. Således er 38 pct. enige eller overvejende enige, 31 pct. er hverken enige eller uenige, og 15 pct. er overvejende uenige. I Det Frie Forskningsråd er hovedparten af medlemmerne uenige eller overvejende uenige.

Interviewundersøgelsen understøtter resultaterne i spørgeskemaundersøgelsen. De medlemmer af Det Strategiske Forskningsråd, som

indgår i interviewundersøgelsen, vurderer som udgangspunkt alle, at FORSK2015-kataloget har givet et bedre grundlag for prioritering af den strategiske forskning. Flertallet af organisationer giver tilsvarende udtryk for, at man med kataloget har fået et bedre prioriteringsgrundlag. Blandt ministerierne er flertallet af de interviewede overvejende positive. Flere af de interviewede refererer specifikt til, at forslagskataloget er et godt alternativ til en mere arbitrær politisk proces, som tidligere har karakteriseret prioriteringen af strategisk forskning. Der er dog ligeså mange af de interviewede, der peger på, at kataloget ikke grundlæggende kan ændre på de rationaler, som styrer den politiske udmøntning af forskningsmidler. Kataloget kan, som en af politikerne udtrykker det "dæmme op for at det bliver det dagsaktuelle, der bestemmer udmøntningen af forskningsmidler, men man kan med kataloget ikke forhindre, at der fx, som det er sket, afsættes midler i et energiforlig, eller at politikerne forsøger at tiltrække midler til deres egne dagsordener".

7.1.b Katalogets modtagelse blandt interessenterne

Det er formuleret som succeskriterier, at forslagene i kataloget skal adressere langtidsholdbare samfunds- og erhvervsmæssige væsentlige problemstillinger, som er forskningsrelevante, samt at forslagene i kataloget skal være egnede for politisk prioritering. Spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen viser, at kataloget er blevet overvejende positivt modtaget af interessenterne. Når man ser på hovedparten af interessenternes møde med kataloget, tegnes et billede af, at kataloget adresserer reelle samfundsbehov, at det i hovedsagen indeholder de rigtige temaer, og at temaerne generelt er langtidsholdbare. Der er desuden blandt de interviewede stor opbakning til den tværfaglige tilgang i kataloget. Med kataloget har man søgt at balancere velstands- og velfærdspolitiske temaer. Dette vinder opbakning hos nogle af de interviewede, mens andre finder, at kataloget burde have fokuseret mere snævert på velstandspolitiske problemstillinger, eller modsat have taget flere velfærdspolitiske problemstillinger med.

Interviewundersøgelsen viser videre, at det blandt de interviewede er oplevelsen, at katalogets indholdsmæssige kvaliteter især ligger i bredden i forhold til at skabe overblik. Det er de interviewedes oplevelse, at kataloget afspejler den eksisterende viden om temaer, som er relevante for strategisk forskning, men samtidig at kataloget ikke bidrager med radikalt nye forslag til forskningsmæssige temaer. Der er nogle af de interviewede, som giver udtryk for, at man med kataloget efter deres mening grundlæggende ikke har fået større indsigt i, hvor Danmark har strategiske forskningsbehov. Flere af de interviewede efterspørger desuden i kataloget mere information, som kan lette prioriteringen mellem temaerne. Flere af de interviewede peger således på, at der i kataloget kunne have været mere fokus på, hvad man kan opnå ved at øge indsatsen på et givet område, herunder hvad det er for potentialer og muligheder, der ligger foran os inden for de enkelte områder. Flere af de interviewede efterspørger desuden, i beskrivelsen af de enkelte temaer, et stærkere internationalt perspektiv, herunder mere fakta om Danmarks internationale position på forskningsområderne.

7.2 Katalogets basering på interessentinvolvering

Det er et mål for initiativet, at kortlægningen skal baseres på omfattende høringer, dialogprocesser og analyser, hvor ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre aktører inddrages. Det er i forlængelse heraf i afsnit 4.1 formuleret som succeskriterier, at:

- Det endelige katalog skal være tro overfor og afspejle de input og bidrag, som er kommet i den forudgående proces.
- De involverede interessenter skal opleve, at inddragelsen har været systematisk, gennemsigtig og fair, samt at præmisserne for deres deltagelse har været tydelige og acceptable.
- Alle relevante parter skal være blevet inddraget i forbindelse med FORSK2015-processen.

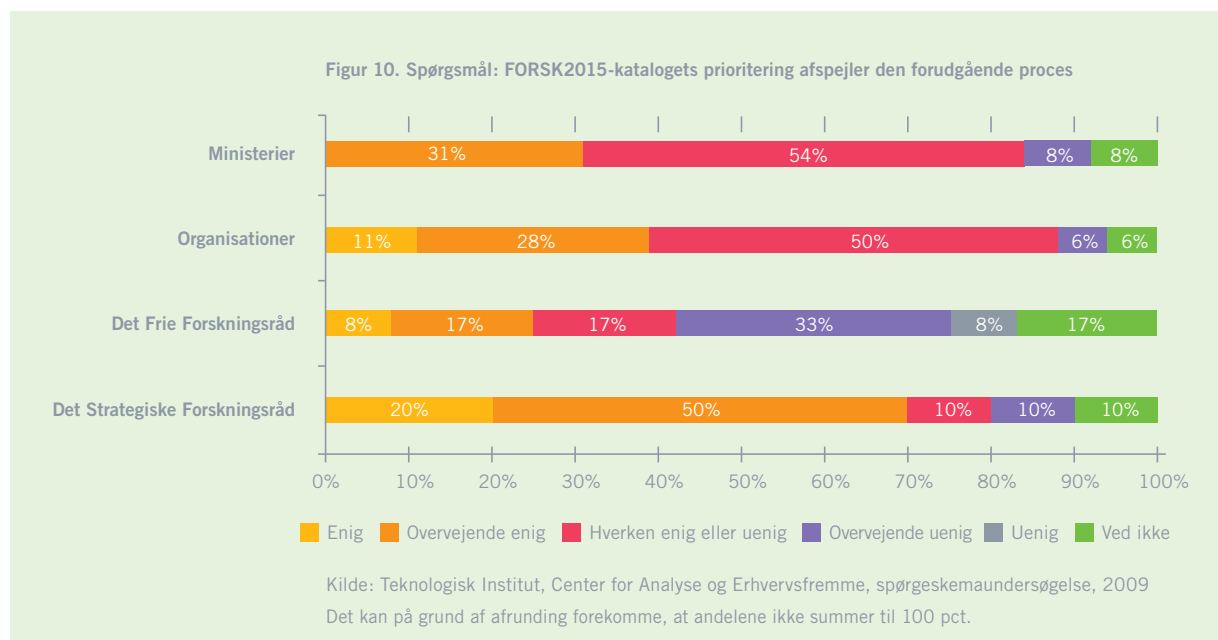
7.2.a Kataloget som resultat af den forudgående proces

Det er formuleret som succeskriterium, at det endelige katalog skal være tro overfor og afspejle de input og bidrag, som er kommet i den forudgående proces. I spørgeskemaundersøgelsen er der blevet spurgt til, hvorvidt forslagska-

talogets prioritering afspejler den forudgående proces, jf. figur 10. For ministerierne og organisationerne giver omkring en tredjedel udtryk for, at forslagskataloget afspejler den forudgående proces, mens hovedparten hverken erklærer sig enige eller uenige i spørgsmålet, og dermed formentlig ikke ser sig i stand til at vurdere, i hvilken grad kataloget afspejler den forudgående proces. Det Strategiske Forskningsråds medlemmer, som har fulgt processen rimeligt tæt, er generelt positive i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt forslagskataloget afspejler den forudgående proces. Medlemmerne af Det Frie Forskningsråd er overvejende kritiske i forhold til spørgsmålet.

Der er i interviewundersøgelsen bred enighed om, at Videnskabsministeriet i processen har været loyal over for de indkomne forslag og input. Dette understøttes også af, at flere af de centrale interessenter i spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen giver udtryk for, at de mener at kunne genfinde dele af deres input senere i processen, jf. afsnit 6.4. Dette kan dog, i henhold til interviewundersøgelsen, variere fra, at de interviewede kan pege på konkrete aftryk i kataloget, over at de interviewede mener i kataloget at kunne

genfinde problemstillinger, sætninger eller ord, til at de blot kan konstatere at kataloget ikke er i modstrid med deres indspil og input. Ekspertarbejdsgruppen giver i spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen udtryk for, at de finder, at deres arbejde er blevet brugt tilfredsstillende i den videre proces, samt at de selv med deres forslag har været tro overfor det underliggende kortlægningsmateriale. For så vidt angår brugerpanelet finder flertallet af deltagerne, at dele af deres indspil og input kan genfindes i det endelige katalog. Interviewundersøgelsen viser et mere blandet billede, hvor især nogle af de interviewede er meget kritiske overfor, hvilken betydning deres deltagelse har haft på den videre proces. Samlet set viser spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen dog, at hovedparten af interessenterne finder, at de har fået indflydelse på processen og i sidste ende på kataloget. Dette understøtter, at kataloget generelt afspejler den forudgående proces.

Dette resultat understøttes også i hovedsagen af en tekstmæssig analyse af sammenhængen mellem forslagskataloget (21-kataloget), ekspertarbejdsgruppens endelige forslag (31-kataloget), ekspertarbejdsgruppens første forslag (42-kataloget), samt det underliggende kortlægningsmateriale, jf. afsnit 6.3-6.4. For temaet Intelligente samfundsløsninger sker der en ret markant ændring af beskrivelsen fra ekspertgruppens forslag til forslaget i det endelige katalog (21-kataloget), hvorimod betydningen af ekspertarbejdsgruppens forslag (31-kataloget)

viskes noget ud. Ekspertarbejdsgruppens første forslag (42-kataloget) er samtidig relativt svagt forankret i det underliggende kortlægningsmateriale. For temaet Bæredygtig transport og infrastruktur kom transportområdet ind igen efter, at det var røget ud af ekspertarbejdsgruppens endelige forslag (31-kataloget), mens transportområdet var mere tydeligt i ekspertarbejdsgruppens første forslag (42-katalog), som desuden var godt forankret i det underliggende kortlægningsmateriale. For temaet Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med

miljøfaktorer er der en ret tæt sammenhæng mellem kortlægningsmateriale og det endelige katalog. Sammenhængen er faktisk så tæt, at det endelige katalog i store træk kan føres tilbage til to forslag fra Danmarks Miljøundersøgelser, og et forslag fra Miljøministeriet, jf. tekstboks 4. Analysen af materialet viser således, at der er en sammenhæng mellem det endelige forslagskatalog og den forudgående proces, om end sammenhængen ikke i alle tilfælde er lige entydig, fordi kataloget er resultatet af en kompleks og iterativ proces.

Tekstboks 4: Hvad er der sket fra kortlægningsmaterialet til det endelige katalog?

Intelligente samfundsløsninger

Det er generelt vanskeligt at finde de forslag, der foreligger vedrørende IT blandt de 432 forslag i ekspertarbejdsgruppens forslag. Begge ekspertkataloger fokuserer primært på udvikling af IT virksomheder i mere snæver forstand og "rene" IT-teknologier, som web 2.0 og trådløse teknologier, og bruger kun lidt plads på mulighederne for brug af IT til at løse samfundsproblemer i bred forstand. Enkelte forslag har derimod været meget inspirerende for inkluderingen af IT-løsninger indenfor sundhedsvæsenet, hvilket i første omgang resulterede i et selvstændigt emne dedikeret til dette område. I 31-kataloget blev dette emne lagt sammen med emnerne om aldring og kronisk sygdom. I det endelige katalog er det inkluderet i temaet om IT, "Intelligente samfundsløsninger", hvor man netop fokuserer på det potentiale, der er for at bruge IT til at løse samfundsproblemer på mange forskellige områder. Der er generelt ikke sket de store ændringer fra 42-kataloget til 31-kataloget, mens temaet stort set er blevet "genopfundet" mellem 31-kataloget og det endelige katalog. Ekspertkatalogerne indleder med at anlægge en lidt mystisk vinkel på IT, som en udfordring for samfundet (og nævner sikkerheds- og miljøproblemer ved IT), mens det endelige katalog entydigt ser IT/IKT som et område med potentiale for at skabe intelligente løsninger på samfundsudfordringer. Enkelte temaer er dog ført med videre, bl.a. fokus på brugerinddragelse og tværfaglighed. Der lader til, i hvert fald i nogle tilfælde, at have været bedre mulighed for at påvirke

processen i forbindelse med udarbejdelsen af det endelige katalog end gennem de oprindelige forslag. For eksempel er pointerne om IT og produktivitet i IT Branchens forslag "IT-forskning skal sikre velstandsudvikling" (366: 40) ikke afspejlet i temaet om IT i 42-kataloget (42-kataloget: 6.1). Det er det derimod i det endelige katalog, der gentager forslagens pointe om, at en tredjedel af produktivitetstigningen i Danmark siden 2000 kan henføres til øget anvendelse af IT (21-kataloget: 5). Et andet eksempel er pointen om, at brugen af teknologi og informationsteknologi kan være en del af løsningen på den forventede stigende arbejdskraftmangel, en pointe som tilsyneladende er gået hen over hovedet på eksperterne (eller ikke er blevet opfattet som en del af IT-området), men som er medtaget i det endelige katalog (pointen fremføres bl.a. i 366: 11, 52, 90, 243 og i forslag 68 fra Socialministeriet).

Bæredygtig transport og infrastruktur

Der er generelt en god sammenhæng mellem fokus for forslagene fra den offentlige høring og ministerierne og fokus i 42-kataloget, selvom det selvfølgelig ikke er alle emner der bliver taget op. I 31-kataloget valgte man at droppe det særskilte emne om transportsektoren og i stedet medtage et mere generelt tema om energieffektivitet. Nogle af emnerne fra 42-kataloget kom indirekte med ved, at man skrev transport ind som eksempler på mulige forskningsemner i andre temaer, men man kan roligt sige at der skete en nedprioritering af transportområdet. I det endelige katalog kom temaet til gengæld tilbage i en relativt omfattende form, hvor både de berørte emner fra 42-kataloget er med (miljøeffektivitet, energiforbrug og logistik- og

transportsystemer), og hvor der desuden er blevet plads til flere emner som kan findes i kortlægningsmaterialet, men som ikke kom med i 42-kataloget. Sidstnævnte tæller blandt andet det mindre emne om ældre borgernes mobilitet (OECD-horisontscanning emne 98) og problemet med voksende trængsel (OECD-horisontscanning emne 75).

Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer

42-katalogets tema 1.2 og 1.3 er hovedsageligt kopieret fra to forslag fra den offentlige høring, begge indsendt af Danmarks Miljøundersøgelser (366: 65 og 285). Med hensyn til 1.3 kan inspirationen også være kommet fra forslag 18 fra Miljøministeriet som er stort set identisk med forslaget fra Danmarks Miljøundersøgelser. Flere andre forslag fra den offentlige høring er dog reflekteret i mindre grad, og generelt er der baggrund for temaerne i flere forslag. Der fandt en mindre trimning af begge forslag sted mellem 42-kataloget og 31-kataloget, men uden de helt store ændringer. I det endelige katalog er de to forslag blevet slået sammen i et tema vedr. miljøpåvirkninger generelt, som også indeholder nogle ekstra emner. Nye problemstillinger i det endelige katalog omfatter bl.a. betydningen af adfærdsmæssige forhold, reduktion af test på forsøgsdyr (et emne som i øvrigt er genstand for den offentlige hørings forslag 255 fra DTU) samt fysiske miljøfaktorer (f.eks. støj, stråling og partikler i luften).

Kilde: Teknologisk Institut, Center for Analyse og Erhvervsfremme, 2009

Analysen viser i forhold til processens tre faser (kortlægning, tematisering og endeligt katalog), at ministerier, interesseorganisationer og forskningsråd i den sidste og tredje fase (endeligt katalog), har haft stor indflydelse på den tekstmæssige udformning af det endelige forslagskatalog. Dette baseres dels på, at de involverede interessenter ifølge spørgeskemaundersøgelsen oplever at have fået indflydelse på det endelige katalog, samt på at nogle af ministerierne i henhold til interviewundersøgelsen inden for deres eget ressortområde har deltaget i den tekstmæssige udformning af det endelige katalog. Også Det Strategiske Forskningsråd og Det Frie Forskningsråd har deltaget direkte i udarbejdelsen af teksten i det endelige forslagskatalog. Endelig er det tydeligt, ud fra den tekstmæssige analyse, at processen med interesseorganisationer, ministerier og forskningsråd har sat sig tydelige spor i den tekstmæssige udformning af det endelige forslagskatalog, jf. afsnit 6.4.

Evalueringen viser videre, at ekspertarbejdsgruppen i den anden fase (tematisering) har haft stor indflydelse på det endelige katalog i forhold til struktureringen af forslagskatalogets temaer. Interviewundersøgelsen med medlemmerne viser, at ekspertarbejdsgruppen oplever, at have fået stor indflydelse på tematiseringen, og dette understøttes af den tekstmæssige analyse af udviklingen fra ekspertarbejdsgruppens endelige forslag til det endelige forslagskatalog, jf. afsnit 6.4.

I forhold til den indledende fase (kortlægning) er det tidligere dokumenteret, at ekspertarbejdsgruppen har arbejdet systematisk og loyalt med at strukturere de indkomne forslag, jf. afsnit 6.3. Et af ekspertarbejdsgruppens medlemmer giver udtryk for, at omkring halvdelen af forslagene i et og eller andet omfang er blevet brugt i forbindelse med udarbejdelsen af kataloget, hvilket evaluator vurderer som et realistisk skøn, jf. afsnit 6.3. Ekspertarbejdsgruppen giver desuden udtryk for, at det var de gode forslag af høj kvalitet, der fik størst indflydelse. Evaluators gennemgang af tre af temaerne i det endelige katalog viser, at nogle forslag fra internethøringen kan genfindes i ekspertarbejdsgruppens forslag, og i enkelte tilfælde også i det endelige katalog. Det taler for, at enkelte forslagsstillere kan have fået stor indflydelse på det endelige katalog. Men hovedparten har haft mindre direkte indflydelse. OECD-horisontscanningen har haft begrænset betydning. Kortlægningsmaterialet har samlet set tjent som et udgangspunkt for tematiseringen.

Analysen i dette afsnit viser samlet, at forslagskataloget i hovedsagen afspejler den forudgående proces. Dette bygger på, at de interviewede generelt har oplevet, at Videnskabsministeriet i processen har behandlet de indkomne forslag og input loyalt, samt at interessenterne generelt oplever, at de kan genfinde dele af deres input senere i processen eller i forslagskataloget. Den tekstmæssige gennemgang af tre

af temaerne i forslagskataloget (Intelligente samfundsløsninger, Bæredygtig transport og infrastruktur og Menneskets sundhed og sikkerhed i samspil med miljøfaktorer) understøtter desuden, at der er en sammenhæng bagud i processen. Evalueringen viser overordnet, at ekspertarbejdsgruppens arbejde har haft stor betydning for struktureringen af temaerne i kataloget, og at den efterfølgende proces med ministerier, interesseorganisationer og forskningsrådene har haft stor betydning for det konkrete indhold i de enkelte temaer. Den indledende kortlægning, hvor halvdelen af forslagene kom fra forskningsverdenen, har tjent som et udgangspunkt for dette arbejde.

7.2.b Interessenternes oplevelse af involveringen

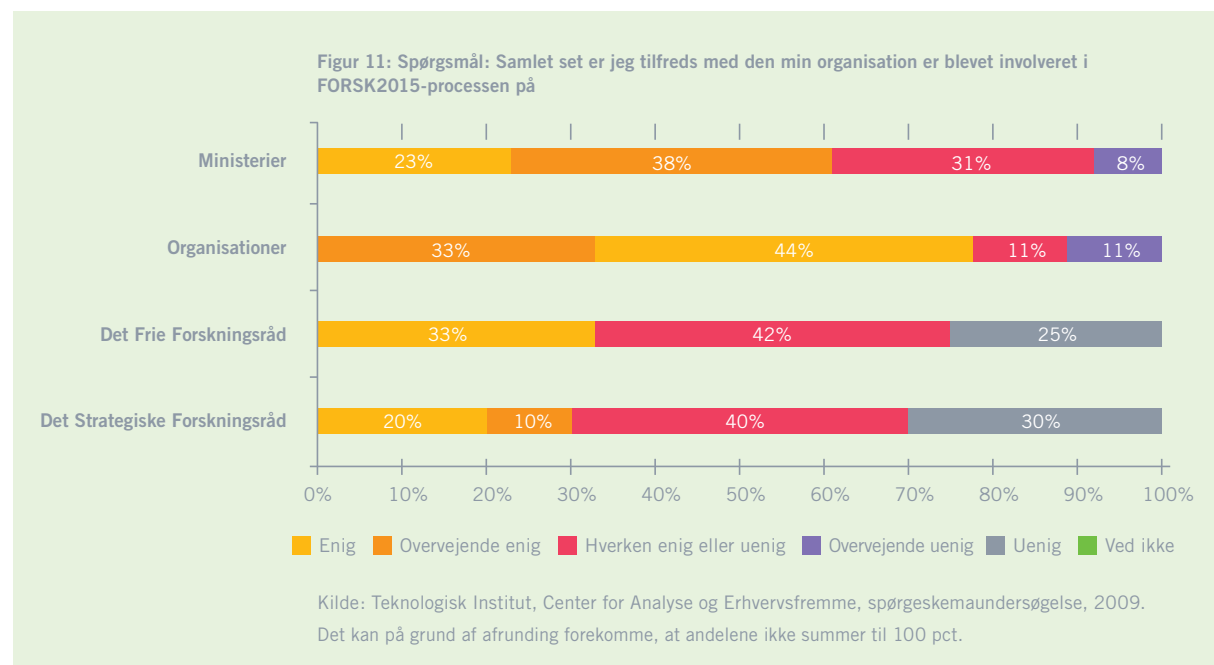
Det er formuleret som succeskriterium, at de involverede interessenter skal opleve, at inddragelsen har været systematisk, gennemsigtig og fair, samt at præmisserne for deres deltagelse har været tydelige og acceptable.

Analysen viser, at flertallet af interessenterne har bakket op om formålet med initiativet, og at de overordnet har accepteret præmisserne for deres deltagelse. Forskningsordførerne bakker i hovedsagen fortsat op om initiativet. Hovedparten af interesseorganisationerne har desuden, baseret på interviewundersøgelsen, været positive over for initiativet og den valgte

fremgangsmåde, og det samme er tilfældet for hovedparten af ministerierne. Det Strategiske Forskningsråd var ifølge de interviewede i udgangspunktet utilfredse med, at rådet ikke skulle stå for processen, mens rådet ved processens afslutning synes at have accepteret den valgte fremgangsmåde. Det Frie Forskningsråd har, ifølge de interviewede, været kritisk over for initiativet, formentlig fordi rådet som udgangspunkt er kritisk over for strategisk forskning, ligesom rådet har ønsket en større grad af involvering i selve processen. Ekspertarbejdsgruppen har kun været kritiske over for de tidsmæssige restriktioner for deres arbejde. Det skal hertil bemærkes, at nogle af de interviewede på tværs af grupperne mener, at man i stedet for forslagskataloget burde have udarbejdet en samlet dansk forskningsstrategi. Mens andre har været kritiske over for den valgte fremgangsmåde, hvor hensynet til en bred involvering af interessenterne, ifølge de interviewede, har vægtet tungere end hensyn til en dybere forståelse af strategiske forskningsbehov. Samlet set viser undersøgelsen dog, at der blandt de interviewede er bred opbakning til initiativet og den valgte fremgangsmåde blandt flertallet af interessenterne, og herunder for præmisserne for deres egen deltagelse.

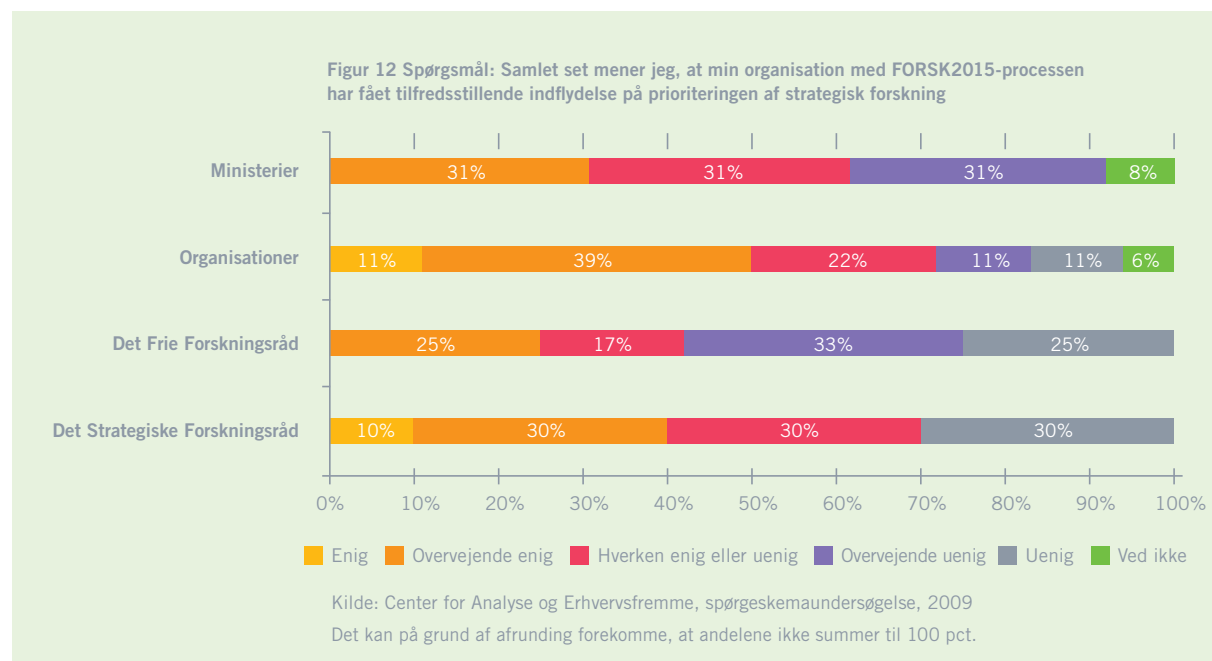
I spørgeskemaundersøgelsen er der spurgt til, hvorvidt interessenterne er tilfredse med den måde, hvorpå de er blevet involveret i processen, jf. figur 11. Interesseorganisationerne er mest positive omkring deres involvering i processen, idet 77 pct. er enige eller overvejende enige i, at de er tilfredse med deres involvering i processen, samtidig med at kun få er uenige. Ministerierne er dog næsten lige så positive,

idet 61 pct. er enige eller overvejende enige og kun få uenige. Det Strategiske Forskningsråds holdning er mere blandet, idet en tredjedel af enige eller overvejende enige (30 pct.), en tredjedel uenige (30 pct.), mens de resterende placerer sig midt imellem (40 pct.). I Det Frie Forskningsråd er hovedparten (67 pct.) utilfredse med deres involvering i processen, mens den sidste tredjedel er overvejende tilfreds.

I spørgeskemaundersøgelsen er interessenterne ligeledes blevet spurgt til deres egen samlede vurdering af, hvorvidt de med processen har fået tilfredsstillende indflydelse på prioriteringen af den strategiske forskning. Billedet er lidt det samme som ovenfor, om end lidt mindre positivt, jf. figur 12. Blandt interesseorganisationerne er 50 pct. overvejende tilfredse med deres indflydelse, men der er samtidig 22 pct. som er overvejende utilfredse. Ministerierne deler sig i tre grupper: en gruppe som er overvejende tilfreds, en gruppe som er overvejende utilfreds, og en gruppe som placerer sig midt imellem. For Det Strategiske Forskningsråd er 40 pct. overvejende tilfredse med deres indflydelse, mens 30 pct. er utilfredse. Endelig er der for Det Frie Forskningsråd 68 pct., som er overvejende utilfredse eller utilfredse, mens 25 pct. er overvejende tilfredse, og resten placerer sig midt imellem.

Baseret på spørgeskemaundersøgelsen kan det desuden konstateres, at flertallet af deltagerne i brugerpanelet er tilfredse med deres involvering og indflydelse på processen via workshoppen. Således er 71 pct. enige eller overvejende enige i, at de med workshoppen har haft mulighed for at kvalificere processen, mens 51 pct. er enige eller overvejende enige i, at de har fået indflydelse på den videre proces. Det skal dog bemærkes, at nogle af interessenterne i spørgeskemaundersøgelsen og i interviewundersøgelsen giver udtryk for, at de ikke oplever, at workshoppen har givet dem reel indflydelse

på den videre proces, ligesom de har været meget kritiske overfor den valgte form på workshoppen.

Analysen i dette afsnit viser samlet, at hovedparten af interessenterne overordnet set har accepteret præmisserne for deres deltagelse, og at de har været tilfredse med deres involvering og indflydelse i processen. Interesseorganisationerne og ministerierne har generelt accepteret præmisserne og er blandt interessenterne de mest positive, hvilket formentlig hænger sammen med, at de oplever at være blevet godt

inddraget i hele processen. Det Strategiske Forskningsråd har været involveret i hele processen, men rådet havde ifølge de interviewede i udgangspunktet gerne set, at de – og ikke Videnskabsministeriet – havde kørt processen. Det kan være en af forklaringerne på, at rådet er lidt mindre positiv over for deres involvering i processen. Det Frie Forskningsråd har været kritisk over for initiativet, formentlig fordi rådet som udgangspunkt er kritisk over for strategisk forskning, ligesom rådet har ønsket en større grad af involvering i selve processen. Det Frie Forskningsråd er generelt kritisk over

for deres involvering i processen. Flertallet af deltagerne i brugerpanelet har været tilfredse med deres deltagelse, men der er samtidig flere af deltagerne, som er kritiske i forhold til præmisserne for workshoppen og i forhold til deres egen deltagelse. Ekspertarbejdsgruppen har kun været utilfreds med de tidsmæssige rammer for arbejdet.

7.2.c Bredden i graden af interessentinddragelse

Det er formuleret som et succeskriterium, at alle relevante parter skal være blevet inddraget i forbindelse med processen. Det er imidlertid ikke i forbindelse med initiativet fastlagt præcist hvilke målgrupper, der skal inddrages i forbindelse med initiativet. Det må dog i udgangspunktet forventes, at det skal være en ret bred kreds. Det fremgår således af Globaliseringsstrategien, at "ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre relevante aktører" skal involveres, og af selve Globaliseringsaftalen at "ministerier, institutioner og interesseorganisationer" skal involveres. Den bredt anlagte internethøring med annoncering i en række dagblade synes også at understøtte, at man med initiativet har sigtet på en bred målgruppe.

Med den indledende kortlægning har man formået at nå ud til en bred målgruppe. Det er således modtaget i alt 522 forslag, jf. tabel 6.

Tabel 6: Deltagere i kortlægningen og brugerpanelet, fordelt på type

	Offentlige myndigheder institutioner mv.	Interesseorganisationer	Forskere	Private virksomheder	Borgere	Øvrige	I alt
Kortlægning	19 pct.	14 pct.	54 pct.	2 pct.	8 pct.	2 pct.	100 pct. (522)
- Heraf internethøring	3 pct.	16 pct.	64 pct.	3 pct.	11 pct.	3 pct.	100 pct. (432)
Brugerpanel (workshop)	24 pct.	42 pct.	0 pct.	28 pct.	0 pct.	6 pct.	100 pct. (53)

Det kan på grund af afrunding forekomme, at rækkerne ikke summer til 100 pct.

Note: 1) Baseret på internethøring (432 forslag), internethøring udenfor format (68 forslag), forslag fra ministerier (90 forslag), 2) baseret på tabel 2, dog således at "offentlige råd, udvalg mv." her er klassificeret som "offentlige myndigheder, institutioner mv.", ligesom "forskere" omfatter både forsknings- og uddannelsesinstitutioner og forskere som enkeltpersoner, 3) baseret på tabel 3, bemærk at de få forskere som deltog i brugerpanelet er optalt under "offentlige myndigheder, institutioner mv.", samt at ekspertarbejdsgruppens medlemmer ikke er talt med, samt i øvrigt at alle deltager i brugerpanelet er udpeget i deres personlige egenskab.

Det kan konstateres, at forskerne tegner sig for godt halvdelen af forslagene (54 pct.), offentlige myndigheder mv. (primært ministerier) for en femtedel af forslagene (19 pct.) og interesseorganisationerne for en syvendedel (14 pct.).

Derimod har man kun i begrænset omfang formået at få forslag i kortlægningen fra borgere (8 pct.) og private virksomheder (2 pct.), og en eventuel målsætning om med kortlægningen at komme bredt ud til offentligheden synes

derfor kun i begrænset omfang opfyldt. Dertil kan det bemærkes, at kun 14 pct. af forslagene i kortlægningen kommer fra interesseorganisationerne, ligesom flere af de større interesseorganisationer ikke har stillet forslag, jf. afsnit 6.2. Det står i nogen grad i modsætning til, at interesseorganisationerne er tillagt væsentlig betydning senere i processen. På brugerpanelet udgør repræsentanter for interesseorganisationerne 42 pct. af deltagerne, ligesom mere end 20 interesseorganisationer via dialogmø-

der mv. deltog i den endelige tematisering af forslagskataloget. Endelig kan det bemærkes, at den offentlige sektor især er repræsenteret ved ministerierne og forsknings- og uddannelsesinstitutionerne, mens øvrige offentlige institutioner som børnehaver, skoler mv. er svagt repræsenteret.

I forhold til brugerpanelet har man især prioriteret at involvere offentlige myndigheder, institutioner mv., interesseorganisationer og private virksomheder mv., jf. tabel 4, som de væsentligste brugere af forskning. Flere af de interviewede er desuden positive over for bredden i brugerpanelets sammensætning, og en eventuel kritik fra de interviewede går snarere på, hvorvidt man med deltagerkredsen er kommet for bredt ud, jf. afsnit 6.3.b. I forhold til de senere dialogmøder har man i udgangspunktet involveret alle ministerier, og mere end 20 interesseorganisationer, heraf alle større interesseorganisationer. Interviewundersøgelsen giver ikke anledning til at kritisere bredden i kredsen af inviterede interesseorganisationer.

Universiteternes involvering i processen er primært sket via kortlægningen, hvor forskningsmiljøerne er stærkt repræsenteret, via udvalgte repræsentationer i forskningsrådene, samt via interesseorganisationen Danske Universiteter. Universiteterne (ledelserne) har ikke direkte været involveret i processen. Et af de interviewede ministerier giver udtryk for, at forskningsinstitutionerne med processen har mistet indflydelse, og i forlængelse heraf at en af "deres" forskningsinstitutioner gerne havde set, at de var blevet mere direkte involveret i processen. Endelig kan det nævnes, at forskningsordførerne ikke har været involveret i processen. Enkelte af de interviewede interesseorganisationer har foreslået, at forskningspolitikkerne i et eller andet omfang burde have været involveret i processen, hvilket flere af de interviewede forskningsordførere har været positive overfor.

Analysen i dette afsnit viser samlet, at Viden- skabsministeriet i forhold til implementeringen af initiativet har involveret en stor og bred

kreds af interessenter, herunder bl.a. borgere, virksomheder, ministerier, organisationer, forskningsrådene, forsknings- og uddannelsesinstitutioner m.fl. Analysen i dette afsnit viser, at alle relevante interessenter i hovedsagen er blevet inddraget i processen, dog naturligvis således at graden af deres inddragelse har varieret. Det skal dog bemærkes, at det i den åbne internethøring kun i meget begrænset omfang er lykkedes at involvere almindelige borgere, private virksomheder og offentlige institutioner som daginstitutioner, skoler mv. Offentlige forsknings- og uddannelsesinstitutioner mv. tegner sig for hovedparten af forslagene, og interesseorganisationerne for en mindre del af forslagene. I forhold til den samlede proces har universiteterne (ledelserne) haft en begrænset rolle i processen, og politikkerne har ikke været involveret i processen.

7.3 Den samlede proces og de enkelte elementer

Det er formuleret som mål for initiativet, at der skal ske en samlet bred og systematisk kortlægning af samfunds- og erhvervsmæssige behov, og af danske forskningsinstitutionernes forudsætninger for at løse dem, samt at kortlægningen skal baseres på omfattende høringer, dialogprocesser og analyser. Det er formuleret som succeskriterium, at kortlægningen skal muliggøre udpegningen af forskningsområder på et kvalificeret grundlag.

En gennemgang af processen og dens elementer viser, at processen er tilrettelagt systematisk, jf. afsnit 5 og 6. Der er i tilrettelæggelsen af processen lagt vægt på at involvere et stort antal interessenter, interessenter er desuden overvejende tilfredse med deres involvering, og de oplever, at de i processen har fået indflydelse på det endelige forslagskatalog, jf. afsnit 7.2. Det er nærliggende at kæde disse forhold sammen med interessenternes overvejende positive opfattelse af, at kataloget adresserer væsentlige samfunds- og erhvervsmæssige problemstillinger, og at kataloget i hovedsagen indeholder de rigtige temaer. Der er en af de interviewede fra forskningsrådene, som giver eksplicit udtryk for, at der efter hans mening, har været få kritikere af kataloget, og at dette forment-

lig skyldes, at alle relevante parter er blevet involveret i processen, og at alle umiddelbart relevante emner er medtaget i kataloget. Der er desuden flere af de interviewede ministerier, organisationer og forskningsrådsmedlemmer, som peger på, at den omfattende involvering af interessenterne har legitimeret indholdet i kataloget, og at det er et af de vigtigste resultater af processen. Nogle af de interviewede, fra bl.a. Det Strategiske Forskningsråd, er også inde på, at man med processen har skabt en konsensus om de strategiske forskningstemaer, som man formentlig ikke ville kunne have opnået på tilsvarende vis i forskningsrådssystemet. Analysen peger på, at den samlede proces og den valgte metode har bidraget til at sikre konsensus om og kvalificere det endelige katalog og dets temaer.

Interviewundersøgelsen har afdækket, at flere af interessenterne oplever, at kataloget mangler information, som kan lette prioriteringen mellem temaerne, herunder bl.a. information om danske forskningsmæssige styrker i et internationalt perspektiv, jf. afsnit 6.5. En af de interviewede interesseorganisationer peger således på, at de generelt bakker op om processen, men at de i processen og i

kataloget savner den internationale dimension, og at resultatet har været, at man har lavet en forskningsstrategi, som handler om dansk forskning, og som er fremkommet ved at involvere danske interessenter. Der er med OECD-horisontscanningen indlagt et internationalt element i processen, men som analysen har vist, er OECD-horisontscanningen ifølge de interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen kun blevet brugt i begrænset omfang. OECD-horisontscanningen har desuden primært haft til hensigt at kvalificere struktureringen af temaerne. Der kan således være en sammenhæng mellem interessenternes oplevelse af, at kataloget mangler en international dimension, og at der i processen har været få metodeelementer, som har understøttet det internationale perspektiv.

Interviewundersøgelsen har herudover afdækket, at flere af de interviewede oplever, at forslagskatalogets primære nyhedsværdi er, at det skaber overblik over relevante forsknings-temaer, mens flere af interessenterne oplever, at kataloget inden for de enkelte temaer ikke indeholder radikalt nye forslag til forskningsmæssige temaer. Flere af de interviewede har, foruden det internationale perspektiv, således

efterspurgt en dybere proces, en mere styret proces i forbindelse med internethøringen, en større involvering af forskningskompetencer i processen, mere brug af eksisterende viden fra teknologiske fremsyn osv. Nogle af de interviewede peger på, at man i processen burde have arbejdet langt mere i dybden med at få defineret de vigtigste problemstillinger, den forskningsmæssige relevans, og Danmarks forudsætninger for at forske inden for områderne. En af de interviewede interesseorganisationer giver til eksempel udtryk for, at de bakker op om kataloget i dets nuværende form, men at de samtidig vil opfordre til, at man fremadrettet arbejder med at kvalificere de enkelte temaer mere i dybden.

Der er fra ministeriets side, i forhold til den samlede proces, blevet gjort meget for at gøre processen gennemsigtig, og således har bl.a. resultatet af internethøringen, ekspertarbejdsgruppens kommissorium og forslag, samt det endelige forslagskatalog været offentligt tilgængeligt, jf. afsnit 5 og 6. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at især ministerierne og organisationerne har fundet processen gennemsigtig, Det Strategiske Forskningsråd har en mere blandet holdning til spørgsmålet, og Det Frie Forskningsråd mener ikke, at processen har været gennemsigtig. I interviewundersøgelsen er der på tværs af grupperne nogle af de interviewede, som finder, at processen kunne have været mere gennemsigtig. Dette gælder særligt i forhold til ekspertarbejdsgruppens

behandling og prioritering af de indkomne forslag i kortlægningsmaterialet, og i forhold til processen med ministerier, interesseorganisationer og forskningsråd frem mod det endelige katalog. Der er desuden enkelte af de interviewede, som peger på, at man i processen kunne have gjort mere for at blande interessenterne i de forskellige faser i processen. Endelig er der enkelte af de interviewede, som peger på, at man kunne have gjort mere for at validere resultaterne undervejs i processen, herunder særligt i forhold til dækningsgraden i forslagene i internethøringen, og i forhold til valideringen af temaerne i det endelige katalog, via involvering af internationale forskningskapaciteter.

I det følgende opsummeres kort analysens resultater i forhold til de enkelte metodeelementer i processen, jf. kapitel 6. Analysen viser således, at den indledende kortlægning ikke har været fuldt repræsentativ i forhold til forslagsstillere og forskningsmæssige temaer, men at dette forhold formentlig har haft begrænset betydning for det endelige resultat. Ekspertarbejdsgruppen giver således udtryk for, at kortlægningsmaterialet har været dækkende og brugbart i forhold til at give bud på strategiske forskningsområder, om end man ifølge de interviewede medlemmer retrospektivt set kunne have gjort mere for at løfte kvaliteten i kortlægningsmaterialet. Desuden er OECD-horisontscanningen blevet brugt i begrænset omfang. Ekspertarbejdsgruppen havde desuden qua sin sammensætning og et varierende akti-

vitetsniveau blandt medlemmerne en svaghed i forhold til det naturvidenskabelige/tekniske område, som gjorde af ekspertarbejdsgruppens forslag, ifølge de interviewede, blev mindre nuanceret på dette punkt.

Involveringen af brugerpanelet på Vilvorde har tjent processuelt som mål for ekspertarbejdsgruppens arbejde, og som metode til at sikre en bred involvering af brugerne. Men workshoppen fik ifølge de nogle af de interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen begrænset indflydelse på det endelige forslag, hvilket også understøttes af den tekstmæssige sammenligning af ekspertarbejdsgruppens udkast og endelige forslag. Gennem hele processen har de tidsmæssige restriktioner været en udfordring, herunder bl.a. i forhold til ekspertarbejdsgruppens arbejde og i forhold til internatworkshoppen med Det Frie Forskningsråd. Analysen viser dog samlet set, at metodeelementerne har bidraget til initiativets formål om at skabe et bedre prioriteringsgrundlag for strategisk forskning.

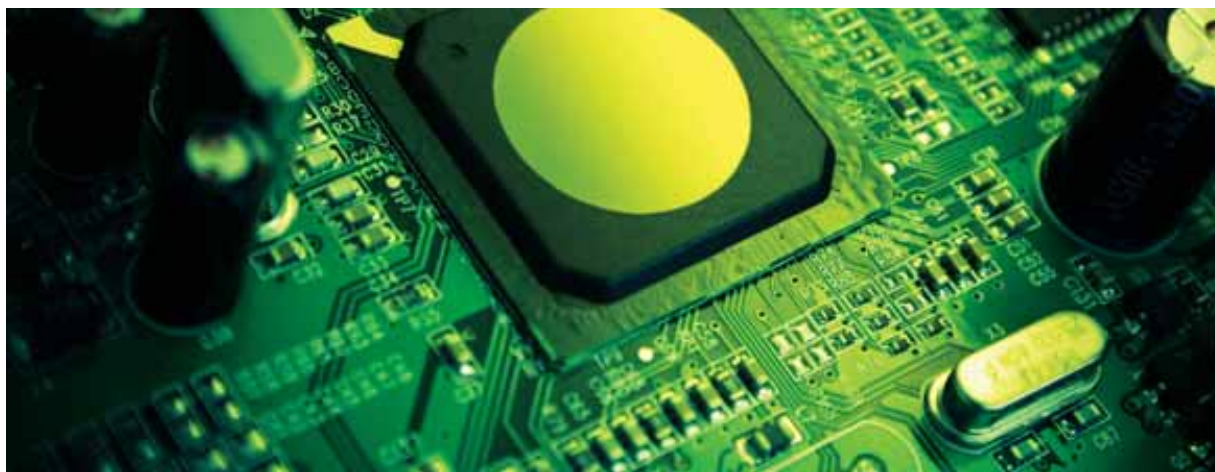
Analysen i dette afsnit viser samlet, at den valgte fremgangsmåde med en bred involvering af interessenterne på området formentlig har haft en positiv effekt i forhold til at sikre konsensus om det endelige katalog og dets temaer. Flere af de interviewede peger på, at det har været det formentlig vigtigste resultat af processen. Den valgte metode har derimod, ifølge nogle af de interviewede, kun i begrænset omfang fremmet en international dimension i

kataloget, ligesom den valgte metode ikke har givet radikalt nye forslag til forskningsmæssige temaer. I forhold til den samlede proces peger især interesseorganisationer og ministerier på, at de har oplevet processen som gennemsigtig, men der er samtidig nogle af de interviewede som finder, at processen på visse punkter kunne have været mere gennemsigtig, særligt i forhold til ekspertarbejdsgruppens arbejde, og i forhold til processen med ministerier, interesseorganisationer og forskningsråd frem mod det endelige forslagskatalog.

I forhold til de enkelte metodeelementer i processen viser evalueringen, at den indledende kortlægning har givet et brugbart udgangspunkt for den videre proces. Det skal dog

bemærkes, at de indkomne forslag i internethøringen ikke fordeler sig jævnt på forslagsstillere og forskningstemaer, at kvaliteten af de indkomne forslag ifølge de interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen har været blandet, ligesom OECD-horisontscanningen kun er blevet anvendt i begrænset omfang. Evalueringen viser videre, at ekspertarbejdsgruppen har arbejdet systematisk og loyalt med at strukturere kortlægningsmaterialet. Det er dog sket under snævre tidsmæssige rammer, ligesom ekspertarbejdsgruppen qua sin sammensætning og et varierende aktivitetsniveau blandt medlemmerne har haft en kompetencemæssig svaghed i forhold til det naturvidenskabelige/tekniske område. Det er med brugerpanelet lykkedes at involvere en

breder kreds i drøftelsen af strategisk forskning, og hovedparten af deltagerne er positive i forhold til deres deltagelse i workshopen. Men workshopen fik ifølge nogle af de interviewede medlemmer af ekspertarbejdsgruppen begrænset indflydelse på det endelige forslag, hvilket understøttes af en tekstmæssig sammenligning af ekspertarbejdsgruppens udkast og endelige forslag. Dialogmøderne med ministerier og interesseorganisationer har sikret en bred høring om katalogets temaer, mens møderne med forskningsrådene har medvirket til at gøre katalogets temaer egnede for en strategisk forskningsindsats. Evalueringen viser samlet set, at metodeelementerne har bidraget til initiativets formål om at skabe et bedre prioriteringsgrundlag for strategisk forskning.

7.4 Resultater og ressourcer

Evalueringen har ikke eksplicit til formål at afdække de forventede resultater af initiativet, eller at sammenholde resultater og ressourceforbrug. Disse temaer tages dog alligevel op her i slutningen af evalueringen, fordi det er temaer, som mange af de interviewede har haft synspunkter om.

Der er på finansloven for 2009-2010 afsat en milliard til strategisk forskning inden for rammerne af forslagskataloget, og forligskredsen finder i henhold til finanslovsaftalen for 2009, at kataloget fremadrettet udgør et væsentligt grundlag for prioriteringen af strategiske forskningsmidler. Det Strategiske Forskningsråd har desuden lavet sit opslag med afsæt i kataloget, og nogle af interessenterne på forskningsområdet anvender kataloget. Flere af de interviewede giver desuden udtryk for, at kataloget er et godt alternativ til mere arbitrære politiske processer, at kataloget har haft en betydning i forhold til at skabe fokus omkring den strategiske forskning, eller at kataloget har bidraget til at forny den forskningsmæssige debat. De ovenstående forhold taler for, at kataloget kan få en betydning, som rækker flere år ud i fremtiden.

Mange af de interviewede ministerier, interesseorganisationer og forskningsrådsmedlemmer mener dog, at det er usikkert, hvilken betydning kataloget vil få fremadrettet. Flere af de interviewede peger på, at det efter deres mening i sidste ende er nogle andre processer, der styrer, hvad der bliver allokeret forskningsmidler til. Som en af de interviewede udtrykker det, vil allokeringen af midler formentlig også fremadrettet ske i et slagsmål mellem ministerier, efter pres fra interesseorganisationer og baseret på dagsaktuelle emner. En af de interviewede forklarer, at det denne gang var energiområdet, som blev tilgodeset, og at det næste gang formentlig bliver et andet område, og at kataloget ikke vil ændre herpå. Flere af de interviewede mener desuden, at det vil være overvejende usandsynligt, at politikerne i forbindelse med forhandlingerne om Finanslov 2010 og 2011 vil gøre brug af kataloget, som til den tid er flere år gammelt. Interviewene med forskningsordførerne giver ikke et klart svar på den fremadrettede brug af kataloget, jf. afsnit 6.6.

Flere af de interviewede peger desuden på, at den strategiske forskning og kataloget meget nemt drukner i diskussionen om basismidler

og konkurrenceudsatte midler. I den diskussion bliver prioriteringen af de strategiske forskningsområder sekundær. En af interesseorganisationerne mener, at der er to scenarier for den videre udvikling. Det ene scenario er, at det forsvinder i debatten om basismidler og konkurrenceudsatte midler, og i den megen negativitet om strategisk forskning. Det andet scenario er, at det vil kvalificere den politiske debat, og at den bredere inddragelse af interessenter vil skabe større ejerskab til og interesse for kataloget og for den strategiske forskning. Den interviewede håber på det andet scenario, men mener, at det vil kræve, at man fastholder fokus på den strategiske forskning, og på at føre budskabet i kataloget videre ud, og holder debatten om strategisk forskning levende.

Flere af de interviewede repræsentanter for ministerier, interesseorganisationer og forskningsråd giver i forlængelse af det ovenstående udtryk for, at de afsatte midler på finansloven ikke står mål med ressourceforbruget. De interviewedes hovedargument er, at der på Finansloven 2009-2010 er afsat relativt små midler til den strategiske forskning, hvilket ifølge flere af de interviewede ikke retfærdiggør den store proces. Flere af de interviewede peger desuden

på, at man med den store proces har givet folk det indtryk, at der ville blive afsat mange midler til strategisk forskning, men at dette ikke er sket endnu. Det er, som et af medlemmerne af forskningsrådssystemet siger det "bits and pieces", der er afsat på finansloven til strategisk forskning. Der har således i processen været et problem med forventningsafstemningen i forhold til interessenterne. En anden af de interviewede (et ministerium) siger, at "spørgsmålet er om, det [resultatet] har været for dyrekøbt, og om det har givet nok. Processen har været "en ouverture" af aktiviteter, og der har ikke manglet noget. Det er afgørende, at kataloget trækker sig spor, hvis man skal kunne retfærdiggøre, at man har involveret så mange mennesker, og brugt så mange resourcer".

Nogle af de interviewede mener desuden, at resultatet i form af forslagskataloget ikke står mål med den store proces, underforstået at Videnskabsministeriet, en tværministeriel arbejdsgruppe, Det Strategiske Forskningsråd eller andre, med en mindre ressourceanvendelse kunne være kommet frem til det samme kataloget. Interviewpersonerne bygger især deres argumentation på, at kataloget ikke rummer

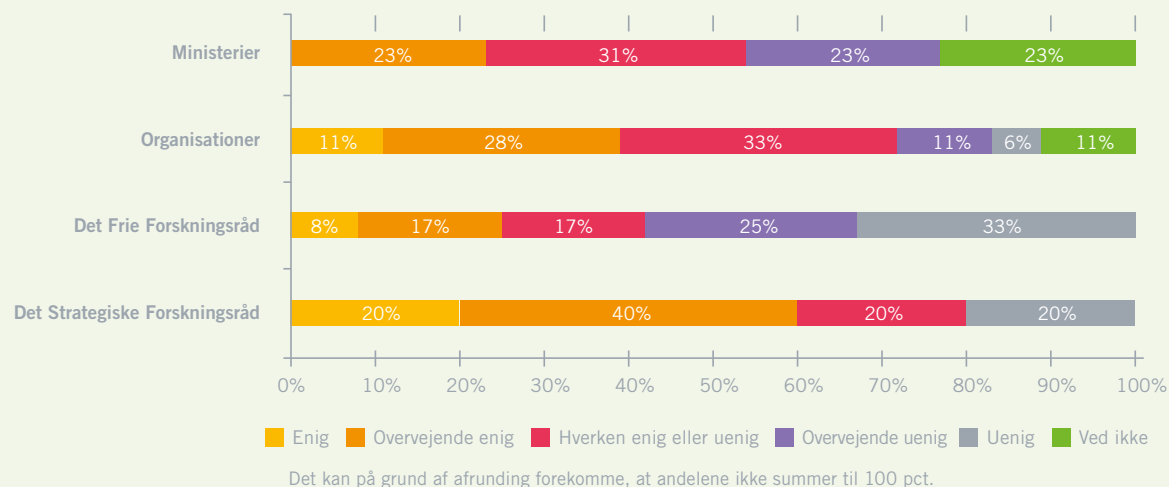
nogen overraskelser i forhold til de overordnede temaer, og at beskrivelserne af de enkelte temaer ikke indeholder noget nyt i forhold til den viden, faglige ressourcepersoner sidder inde med. I modsætning hertil er der andre interessenter, som peger på, at man med den brede proces har opnået en større bredde og nuancering i beskrivelsen af katalogets temaer, samt at man har opnået en bredere konsensus om det endelige forslagskatalog, fordi alle interessenter er blevet hørt.

Endelig viser spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen, at der er relativt få af de forskningspolitiske interessenter, som forventer at bruge kataloget i deres egen organisation. Det har dog heller ikke været et eksplicit mål, og på den baggrund kan det udlægges positivt, at der trods alt er nogle interessenter, som anvender kataloget. De interviewede siger, at de bl.a. bruger kataloget til at holde øje med kommende opslag om strategiske forskningsmidler, og i nogle tilfælde til at strukturere deres egen strategiske indsats. Den samlede spredningseffekt via forankring hos interessenterne synes dog indtil videre begrænset. Det Strategiske Forskningsråd forventer dog at bruge kataloget, jf. afsnit 6.7.

I spørgeskemaundersøgelsen er der spurgt til, hvorvidt resultaterne af processen står mål med de ressourcer, de involverede aktører har lagt i arbejdet, jf. figur 13. Billedet er, som figuren viser, lidt blandet. I Det Strategiske Forskningsråd er hovedparten (60 pct.) enige eller overvejende enige i, at resultaterne står mål med ressourcerne. Blandt interesseorganisationerne er den største andel enige eller overvejende enige (39 pct.), mens en mindre gruppe (17 pct.) er overvejende uenig eller uenig. For ministerierne er knapt en fjerdedel (23 pct.) overvejende enige i, at resultaterne står mål med ressourcerne, men ligeså mange er overvejende uenige (23 pct.). For Det Frie Forskningsråd er hovedparten (58 pct.) overvejende uenige eller uenige, mens en mindre andel (25 pct.) er enig eller overvejende enig.

Der er som led i evalueringen udarbejdet et samlet overslag over det tidsforbrug, som er hengået til FORSK2015-processen. Evaluatoren anslår, at Videnskabsministeriets interessenter til og med februar 2009 har brugt i størrelsesordenen 9.000 timer, svarende til omkring fem årsværk på processen, jf. tabel 7. Overslaget er baseret på interessenterenes vurdering af eget tidsforbrug som led i spørgeskemaundersøgelsen samt på minittelefoninterviewene med 15 af forslagsstillerne i internethøringen. Videnskabsministeriets tidsforbrug er ikke inkluderet i det samlede timeforbrug.

Figur 13: Spørgsmål: De samlede resultater af FORSK2015-processen står mål med de ressourcer, som de involverede aktører har lagt i arbejdet

Tabel 7: Eksterne interessenters tidsforbrug

	Anslået timeforbrug
I alt ¹	ca. 9.000 timer
Forskningsrådene ²	ca. 1700 timer
Organisationerne ²	ca. 1600 timer
Ministerierne ²	ca. 1900 timer
Deltagere i brugerpanelet (ex organisationerne) ²	ca. 650 timer
Ekspertarbejdsgruppen ²	ca. 1200 timer
Forslagsstillerne i internethøringen ³	ca. 2200 timer

- 1) Det anslåede tidsforbrug omfatter alle væsentlige mødeaktiviteter og skriftlige aktiviteter i FORSK2015-processen frem til februar 2009, dog er forligspartiernes tidsforbrug i forbindelse med forhandlingerne om FLO9 ikke inkluderet, ligesom tidsforbruget på den indledende OECD-horisontscanning ikke er medtaget.
- 2) Baseret på spørgeskemaundersøgelsen. Alle respondenter er blevet anmodet om at angive deres eget/organisationens samlede anslåede tidsforbrug, fordelt på intervallerne 0-24 timer, 25-99 timer, 100-199 timer, 200-299 timer, 300-499 timer, 500+ timer. Der er på baggrund af resultatet af spørgeskemaundersøgelsen for hver deltagergruppe baseret på et punkt i intervallet udregnet et gennemsnitligt tidsforbrug per person/organisation. Dette er efterfølgende opregnet til en total for hele gruppen.
- 3) For deltagerne i brugerpanelet er tidsforbruget estimeret til ca. 650 timer. Det er baseret på, at der har været i alt 53 deltagere, og at disse i gennemsnit har brugt 12 timer på forberedelse og deltagelse (en dag).
- 4) Der er indkommet i alt 434 forslag (heraf 366 i elektronisk form) som følge af internethøringen. Evaluator har til brug for estimatet antaget, at der i gennemsnit er anvendt 5 timer per forslag (i de 15 minittelefoninterview med forslagsstillere har forslagsstillerne brugt mellem 0,5 timer og 24 timer; medianen er 5 timer og middelværdien 7 timer).

Kilde: Teknologisk Institut,
Center for Analyse og Erhvervsfremme, 2009

Analysen i dette afsnit viser samlet, at der på finansloven for 2009-2010 inden for rammerne af forslagskataloget er afsat en milliard til strategisk forskning, og at forligskredsen i henhold til finanslovsaftalen for 2009 finder, at kataloget fremadrettet udgør et væsentligt grundlag for prioriteringen af strategiske forskningsmidler. Det strategiske forskningsråd har desuden lavet sit opslag med afsæt i kataloget. Disse forhold taler for, at kataloget får en betydning, som rækker flere år ud i fremtiden. Mange af de interviewede ministerier, interesseorganisationer og forskningsrådsmedlemmer er dog usikre på, hvor stor betydning kataloget vil få

fremadrettet. Det vil efter disses mening fortsat være andre forhold end kataloget, som vil afgøre udmøntningen af strategiske forskningsmidler, og at det er tvivlsomt om kataloget vil blive brugt fremadrettet i forbindelse med finanslovsforhandlingerne. Der er ifølge nogle af de interviewede desuden en risiko for, at den strategiske forskning og kataloget – hvis ikke man holder debatten om strategisk forskning levende – drukner i debatten om strategisk forskning og fri forskning. Flere af de interviewede giver desuden udtryk for, at de strategiske forskningsmidler, som er afsat på finansloven for 2009-2010 ikke alene retfærdiggør

ressourceforbruget i processen. Hvis ressourceforbruget skal kunne retfærdiggøres, skal der med afsæt i FORSK2015-kataloget afsættes flere midler til strategisk forskning fremadrettet. Endelig er der nogle af de interviewede, som mener, at de samme resultater ville kunne være opnået med en mindre ressourceindsats. Andre mener, at ressourceforbruget retfærdiggøres af, at man med den store proces har opnået dels en nuancering af katalogets temaer og dels en bredere opbakning til kataloget. Der er blandt de interviewede opbakning til at arbejde videre med at forbedre grundlaget for prioritering af strategisk forskning.

Bilag 1: Interviewpersoner

Forskningsrådene

Jens Christian Djurhuus (DFF)
Peter Elvekjær (DSF)
Mogens Hørder (DSF)
Bjørn Lykke Jensen (DSF)
Ole Lehrmann Madsen (DSF)
Børge Obel (DSF)

Organisationer

Morten Andersen Linnet, Landbrugsrådet
Lars Goldschmidt, DI (og tidl. FRI)
Jannik Schack Linnemann, DE
Maj-Britt Juhl-Poulsen og Lisbeth Nielsen,
Danske Regioner
Jens Oddershede, Danske Universiteter
Pia Mulvad Reksten, LO
Charlotte Rønhof, DI

Ministerier

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse
Miljøministeriet
Velfærdsministeriet

Medlemmer af ekspertarbejdsgruppen

Jesper Højberg Christensen
Hans Siggaard Jensen
Erik Bisgaard Madsen
Bente Klarlund Pedersen

Forskningsordførere

Malou Aamund (V)
Kirsten Brosbøl (S)
Marianne Jelved (R)
Jesper Langballe (DF)

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Evalueringen af FORSK2015 viser overordnet:

Initiativet *Bedre grundlag for prioritering* (FORSK2015-initiativet) har til formål at skabe et bedre grundlag for prioriteringen af den strategiske forskning. Evalueringen viser samlet set, at initiativet er gennemført i overensstemmelse med initiativbeskrivelsen i globaliseringsaftalen, samt at hovedparten af interessenterne i evalueringen oplever, at initiativet har bidraget til at forbedre grundlaget for prioriteringen af den strategiske forskning.

Læs mere på www.FORSK2015.dk